

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Filozofická fakulta

Ústav Etnologie

Hnutí Rudá síla: Politický aktivismus severoamerických indiánů

Red Power Movement: Political Activism of North American Indians

Diplomová práce

Tadeáš Dufek

Praha 2011

Doc. PhDr. Oldřich Kašpar, CSc.

Děkuji Doc. PhDr. Oldřichu Kašparovi, CSc., za jeho odborné vedení, ochotu a v neposlední řadě za inspiraci, nejen při psaní této práce, ale během celého mého studia.

Zvláštní poděkování bez komentáře si zaslouží J.H.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 1. 1. 2011

Tadeáš Dufek

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá obdobím radikalizace a militarizace indiánského aktivismu v 60. a 70. letech 20. století, pro které se vžil název hnutí Rudá síla. Popisuje širší kontexty indiánského aktivismu a vzájemných politických vztahů indiánů a USA v průběhu historie. Nahlíží hnutí Rudá síla jako významného aktéra politických procesů a vyzdvihuje jeho úlohu v procesech formování indiánské identity.

KLÍČOVÁ SLOVA

indiánský aktivismus – politika USA vůči indiánům – identita – etnické obrození

ABSTRACT

This master thesis deals with the period of radicalization and militarization of North American Indian activism during the 1960s and 1970s. For this period we use the term Red Power Movement. The thesis describes the history of Indian federal policy of USA. Outlines the Red Power Movement as a important actor in political process and focus on the role of the Movement in the shaping the Indian identity.

KEY WORDS

North American Indian activism – US Indian policy – identity – ethnic renewal

OBSAH

1. ÚVOD	7
2. HISTORICKÉ SOUVISLOSTI	9
2.1. Koloniální systém: rezervace a asimilace	9
2.2. Počátek 20. století	14
2.3. John Collier a zákon o novém postavení indiánů	19
2.4. Lokální aktivismus první poloviny 20. Století	24
2.5. Poválečné období	28
3. HNUTÍ RUDÁ SÍLA	33
3.1. Architekti radikalizace	33
3.2. Národní rada indiánské mládeže	36
3.3. Obsazení Alcatrazu	40
3.4. Hnutí amerických indiánů	44
3.5. Útlum militarismu a federální politika sebeurčení	52
4. HNUTÍ RUDÁ SÍLA JAKO KATALYZÁTOR INDIÁNSKÉHO ETNICKÉHO OBROZENÍ	55
4.1. Historie právního postavení indiánů	55
4.2. Proměny indiánské identity	58
4.3. Indiánské etnické obrození druhé poloviny 20. století	62
4.4. Aktivismus jako faktor v procesu etnického obrození	64
5. ZÁVĚR	69
6. POUŽITÁ LITERATURA	71
7. OBRAZOVÁ PŘÍLOHA	74

Seznam originálních názvů a zkratk nej důležitějších organizací, hnutí, zákonů a konferencí použitých v textu:

Církev domorodých Američanů (*Native American Church*)

Dawesův zákon o osobním vlastnictví půdy (*Dawes Severalty Act*)

Hnutí amerických indiánů (*American Indian Movement – AIM*)

Chicagská konference amerických indiánů (*American Indian Chicago Conference – AICC*)

Indiáni všech kmenů (*Indians Of All Tribes*)

Komise indiánských nároků (*Indians Claims Commision*)

Mezinárodní smluvní rada (*International Treaty Council – ITC*)

Národní kongres amerických indiánů (*National Cogress of American Indians – NCAI*)

Národní rada indiánské mládeže (*National Indian Youth Council – NIYC*)

Právní fond domorodých Američanů (*Native American Rights Fund - NARF*)

Regionální rada indiánské mládeže (*Regional Indian Youth Council – RIYC*)

Seminář indiánských záležitostí (*Workshop on American Indian Affairs*)

Společnost amerických indiánů (*Society of American Indians – SAI*)

Úřad pro Indiánské záležitosti (*Burreau of Indian Affairs – BIA*)

zákon o novém postavení indiánů (*Indian Reorganization Act – IRA*)

zákon o odsunu indiánů (*Indian Removal Act*)

zákon o rozparcelování půdy (*General Allotement Act*)

1. ÚVOD

Termín „Rudá síla“ zazněl poprvé z úst indiánského spisovatele, akademika a aktivisty Viney Deloria během setkání organizace Národní kongres amerických indiánů v roce 1966.¹ Deloria tímto termínem chtěl vystihnout podstatu nově se rodícího směru v rámci indiánského aktivismu, který vyvstal v kontextu občanskoprávních hnutí 60. let 20. století. Termín Rudá síla se ujal a dodnes ho používáme pro označení období radikalizace a militarizace indiánského aktivismu v 60. a 70. let.

Aktéry hnutí Rudá síla byli členové nastupující generace mladých indiánů, kteří se v rámci občanskoprávních hnutí chtěli chopit příležitosti, upozornit na alarmující situaci indiánských komunit ve Spojených státech a na útlak, příkoří a nespravedlnosti, kterými se vyznačovala federální politika vůči indiánům. Vymezovali se vůči dosavadním legálním způsobům vedení kampaní indiánského aktivismu a vydali se cestou občanské neposlušnosti.

Hnutí Rudá síla jsem si zvolil za téma práce, protože ho považuji za jedno z nejdůležitějších období v moderních dějinách severoamerických indiánů a klíčové pro pochopení současné situace indiánských komunit. Zároveň toto hnutí považuji za fascinující příklad rezistence a obdivuhodný příklad mobilizace, síly a odhodlání marginalizované skupiny obyvatel vůči dominantnímu systému

Ve své práci popisuji východiska, metody, charakteristiky a průběh hnutí Rudá síla, které chápu v rámci indiánského aktivismu jako pokračující odpor k politice USA vůči indiánům. Proto v první části své práce předkládám historii politických vztahů USA a indiánů, která je nezbytná k pochopení východisek politického aktivismu a podstaty hnutí Rudá síla.

Jedním z hlavních projevů vzájemných politických vztahů indiánů a USA je právě aktivismus. Proto první část není pouhou historickou rekapitulací politiky USA vůči indiánům. Snažím se tuto část pojmut částečně jako historii indiánského aktivismu. V popisu této historie se snažím klást důraz na roli indiánů jako aktérů politických procesů. Z tohoto úhlu pohledu jsou prvními projevy proto-aktivismu mesianistická hnutí konce 19. století jako například Tanec duchů. První skutečné projevy aktivismu rozdělují podle toho, zda operují na lokální či národní úrovni. Na lokální úrovni se aktivismus objevuje již v raném rezervačním období, jak ukazuje například boj Lakotů za navrácení území Černých hor. Na národní úrovni se objevuje aktivismus se vznikem organizace s názvem Společnost amerických indiánů, které je věnovaná část podkapitoly s názvem Počátek 20. století.

Druhá část práce je pak rozdělena podle významných mezníků samotného hnutí Rudá síla. První dvě kapitoly se věnují okolnostmi vzniku a působení první radikální organizace indiánských studentů s názvem Národní rada indiánské mládeže. Poté následuje rozbor událostí kolem obsazení ostrova Alcatraz roku 1968, které je považováno za významný mezník ve vývoji hnutí Rudá síla,

¹ NAGEL 1996: s. 163.

potažmo celého indiánského aktivismu. Za nejcharakterističtější, neznámější a nejkontroverznější je v kontextu Hnutí rudá síla považována organizace s názvem Hnutí amerických indiánů. Vývoji a působení této organizace je věnován prostor ve třetí části práce.

Hnutí rudá síla bylo primárně etapou indiánského politického aktivismu. Jeho dopad na změnu tendencí politiky vůči indiánům v 70. letech směrem k indiánskému sebeurčení je neoddiskutovatelný, jak nastiňuji v závěru druhé části práce. Hnutí Rudá síla však působilo také jako významný faktor ve změnách na poli indiánské identity. Toto působení je natolik významné, že se hnutí Rudá síla v literatuře označuje za katalyzátor indiánského etnického obrození. Tento rozměr hnutí Rudá síla je pro něj natolik charakteristický a významný pro následující vývoj indiánů, že jej lze považovat za jeden z jeho základních rysů. Vrstvy indiánské identity, jejich historický vývoj a způsob, jakým je formovalo hnutí Rudá síla, analyzuji v poslední části své práce.

2. HISTORICKÉ SOUVISLOSTI

2.1. Koloniální systém: rezervace a asimilace

Příchod Evropanů na americký kontinent je fascinující a zároveň tragickou historií kontaktu do té doby nezávisle se vyvíjejících kultur a kosmovizí. Pro domorodé obyvatelstvo tyto změny přinesly v mnoha ohledech katastrofální důsledky. Největší katastrofou pro stovky suverénních, kulturně a jazykově diverzních společenství se staly nemoci zavlečené z Evropy. Epidemie tyfu, tuberkulózy, neštovic, moru, cholery a dalších nemocí měly na populaci domorodých obyvatel díky absenci imunity devastující účinky. Epidemie, válečná tažení a zotročování domorodých obyvatel způsobily jednu z největších demografických katastrof v dějinách lidstva. Úbytek domorodé populace mezi léty 1519 a 1917 se odhaduje na 95%. V důsledku šíření nakažlivých nemocí mnoho indiánských společenství vymřelo nebo se ocitlo na pokraji vymření ještě dlouho před tím, než na jejich území dorazili samotní jejich šířitelé.²

Na úbytku domorodých obyvatel se také podepsalo nabourání ekonomických systémů prostřednictvím implementace obchodu s koňmi, střelnými zbraněmi a výrobky z kovu, na kterých se indiáni stali rychle závislí. Celé indiánské komunity se tak stávaly obětmi rozmarů evropského trhu a zároveň se podílely na ekologických katastrofách, například praktickém vyhubení bizonů a bobrů.

Demografická katastrofa indiánského obyvatelstva měla i širší společensko-kulturní dopad. Takto výrazný úbytek obyvatel měl za následek vymizení celých indiánských komunit, jazyků, kulturně specifických vědomostí a ve výsledku přerostl v širší ekonomickou, sociální a kulturní dekonstrukci. Přeživší jedinci a skupiny museli na tuto radikální dekonstrukci reagovat, což vedlo rozsáhlým změnám ve všech aspektech jejich dosavadního života. Například k náhlým a masivním přesunům obyvatel, ke vzniku nových spojení a společenství a kulturní destrukci. Opět bych zdůraznil, že tyto radikální procesy se odehrály často ještě před samotným kontaktem s Evropany. Díky nedostatku písemných materiálů a svědectví z tohoto období se dá tento proces jen těžko zcela přesně rekonstruovat a popsat.

Vztah k indiánům prošel v průběhu historie pronikání Evropanů na severoamerický kontinent dlouhým a často bouřlivým vývojem. V oblasti severovýchodu dnešních USA se v polovině 18. století irokézská konfederace *Haudenosaunee* stala významným hráčem v bojích koloniálních mocností a pozdější války za nezávislost Spojených států. Na jihovýchodě se pěti zemědělským „civilizovaným

² NAGEL 1996: s. 61.

kmenům“ Čerokíů, Čoktavů, Čikasů, Seminolů, Kříků podařilo velmi rychle a efektivně etablovat v novém kulturním a společenském prostředí vznikajících Spojených států.³

Vznik Spojených států amerických znamenal zlom v přístupu k indiánům. Indiáni se nyní stali tématem a „problémem“ pro nově vzniklou státní mocnost. V roce 1824 byl založen Úřad pro Indiánské záležitosti (*Bureau of Indian Affairs* - BIA). Nový úřad vznikl pod ministerstvem války a roku 1849 byl přeložen pod ministerstvo vnitra.⁴

Během 19. století můžeme sledovat několik tendencí ve vztahu k indiánům, které se odrážely ve federální politice. Vycházely ze skutečnosti, že indiáni stáli v cestě rozvoji a pokroku Spojených států. Indiánské kultury byly v duchu evolucionistické teorie viděny na nižším stupni civilizačního žebříčku, jejich kulturnímu dědictví nebyl přikládán žádný význam, a v nejstarších dobách nebyli považováni ani za lidi ve smyslu křesťanského světonázoru dobyvatelů. Ústřední silou federální politiky vůči indiánům byl hlad kolonistů po indiánské půdě. Indiáni dle filosofie „zjevného předurčení“ (*Manifest Destiny*) nevyužívali půdu k zemědělství - jedinému správnému účelu, tudíž na ni automaticky ztráceli právo.⁵

Od počátku vzájemných kontaktů Spojené státy (předtím Britské impérium) zabíraly indiánské území nejčastěji prostřednictvím uzavírání smluv. Smluvní vztah, který se používá při mezinárodním styku, v rámci právního systému stavěl indiánské skupiny na úroveň suverénních státních celků. Většina smluv je stále v platnosti a vyplývá z nich zvláštní právní status indiánských společenství až do dnešní doby. Ve smlouvách se indiáni vzdávali svého území ve prospěch Spojených států výměnou za peněžitou nebo hmotnou náhradu nejčastěji v podobě zboží či potravinových dávek.

Během 19. století převládaly ve vztazích k indiánům dva směry. Jedním z nich byla snaha indiány asimilovat do majoritní společnosti. Předat jim hodnoty a vymoženosti západní kultury a tím je pozvednout z „nižšího stupně civilizačního vývoje“ na úroveň evropských Evropanů. Mezi hlavní rysy civilizace a pilíře asimilace patřilo přijetí křesťanství jako jediného náboženství, zemědělství jako jediný správný způsob získávání obživy, používání angličtiny jako jediného jazyka a přijetí hodnot západní civilizace.⁶

Pokud se indiáni vzepřeli asimilaci, přišel na řadu druhý trend politiky vůči indiánům, kterým byl odsun. Indiáni mohou zůstat „barbary“, pokud odmítají přijmout civilizaci. Ovšem v tom případě musí být odsunuti mimo území, které civilizace potřebuje k využití a k realizaci. Tento koncept vrcholil ve 30. letech, kdy byl administrativou prezidenta Andrew Jacksona vydán zákon o odsunu

³ OLSON 1986: s. 36-37.

⁴ Ibid.: s. 42.

⁵ Ibid.: s. 41.

⁶ PRUCHA 1986: s. 64.

indiánů (*Indian Removal Act*). Cílem přesunů byla většinou oblast západně od řeky Missouri, do tzv. Indiánského teritoria, které se stalo základem pozdějšího státu Oklahoma. Ze své podstaty byl odsun pouze dočasným řešením a také byl uplatňován pouze do doby, kdy zvětšující se počet obyvatel nedonutil Spojené státy expandovat na západ.⁷

Politika odsunu pro indiány často znamenala drastickou změnu prostředí, která mohla ústít do společenského a ekonomického rozkladu. Indiáni viděli potenciální hrozbu a pokoušeli se stavět na odpor. Některé skupiny volily ozbrojený odpor jako například Seminolové.⁸

Již v této době se indiáni snažili využívat i legální způsoby boje v rámci systému, jako například Ponkové, a obraceli se na americké soudy, vyzbrojeni smlouvami z minulosti. V těchto dobách však právní vymahatelnost indiánských zájmů měla minimální šanci na úspěch, protože stála proti mocnějším státním a veřejným silám a tlakům. Tyto legální a vojenské snahy vzepřít se politice odsunu můžeme považovat za první projevy organizovaného lokálního indiánského aktivismu.

Neslavně proslul odpor „pěti civilizovaných kmenů“, které měly být odsunuty do Indiánského teritoria, přes svůj efektivní způsob adaptace a akulturace. Čerokiové a jejich příbuzní se pokusili bojovat proti odsunu právní cestou a obrátili se na soud, který jejich argumenty neuznal. V pozadí odsunu Čerokiů stály zájmy a nenávist bílých farmářů a misionářů. Selhal i pokus vzepřít se odsunu násilím a příslušníci „pěti civilizovaných kmenů“ byli donuceni k přesídlení do Indiánského teritoria. Jejich odsun vzešel do historické paměti jako Stezka slz, při které mnoho indiánů přišlo o život.⁹

Americká expanze na západ na území velkých plání, narazila na novou překážku. Tu představovaly kočovné skupiny Lakotů, Arapahů, Šajenů a dalších. Tito bojovní lovci bizonů se nehodlali dobrovolně nechat odsunout do rezervací a přejít na zemědělství, ani se nechat kamkoli odsouvat a postavili se na ozbrojený odpor proti stále sílícímu proudu nových osadníků a nově budované železnici. Druhá polovina 19. století se tak v oblasti vztahů k indiánům nesla v duchu otevřeného válečného konfliktu. Přes dílčí úspěchy, například vítězné tažení náčelníka Lakotů Rudého Oblaka, nebylo v silách planinských skupin zadržet vojenskou a kolonizační invazi. Významným faktorem, který sehrál roli ve vítězství Spojených států na pláních, bylo vyhubení bizonů. Bez možnosti žít se lovem, indiánům nezbylo nic jiného než se podřít. Koncem století tak byly poslední volně žijící indiánské skupiny poraženy, přinuceny postoupit svá území, odejít do rezervací a podřít se nadvládě Spojených států.¹⁰

⁷ PRUCHA 1986: s. 109.

⁸ OLSON 1986: s. 40.

⁹ Ibid.: s. 40-41.

¹⁰ PRUCHA 1986: s. 120.

Koncem 19. století odsuny ustaly, umkla poslední válečná tažení a federální politika vůči indiánům se ustálila na vizi asimilace prostřednictvím rezervací. Rezervace se tak staly jakýmsi laboratořemi projektu indiánské asimilace, který měl vyřešit „indiánskou otázku“. Indiáni měli být v rezervacích izolováni, dokud si neosvojí hodnoty americké společnosti a nebudou v ní schopni fungovat jako běžní občané.¹¹

Projekt však v mnoha ohledech narážel na problémy, které si architekti řešení indiánské otázky uzavření v kategoriích evolucionistického myšlení, nebyli schopni uvědomit. Na příkladu indiánů plání lze ilustrovat vzájemnou provázanost jednotlivých kulturních prvků a devastující dopad usazení do rezervací na fungování celých indiánských společenství. Vyhubením bizonů se rozpadl dosavadní systém obživy. Usazením do rezervací bylo znemožněno pokračovat ve válečných taženích které proti sobě vedly jednotlivé skupiny. Zmizely tak dvě hlavní možnosti realizace mužské společenské role jako válečníka a lovce, živitele rodiny. Pro muže tak nebylo již možné plnit svou sociální roli, což vedlo k nabourání celých společenských struktur rodiny a příbuzenství, které byly ústřední ve strukturách politické moci a fungování celých společností.¹²

Ekonomicko-společenský rozklad a radikální změna způsobu života byla úzce provázána s transformací světonázorových systémů. Náboženství indiánů vycházela ze vztahu k vlastnímu životnímu prostředí. V okamžiku kdy tyto vztahy byly radikálně narušeny došlo k celkové změně významových struktur v chápání světa.¹³

K těmto nedobrovolným změnám se přidaly navíc násilné asimilační tlaky tentokrát již jako oficiální program federální vlády. Asimilace se nesla ve znamení potírání domorodých náboženství, zvyků a jazyků, narušení původních sociálních struktur a identit, christianizace, přechodu na zemědělství a přijetí hodnot západní civilizace s důrazem na koncept individuálního vlastnění půdy, který byl klíčový pro budoucí představy o zrušení rezervací. V pozadí asimilační politiky stály mimo jiné opět zájmy usilující o zbytky rezervační půdy.

Hlavním nástrojem asimilace byl systém školství. Indiánské děti byly násilím odváděny od rodin a vzdělávány buď ve školách na území rezervací, nebo ve vzdálených internátních školách. V duchu asimilace byly indiánské děti vychovávány ke křesťanství, bylo jim zakazováno mluvit domorodými jazyky a byly jim vštěpovány hodnoty západní společnosti. Internátní školy se staly hrůznou etapou v historii vztahů federální vlády k indiánům. Panovaly v nich často vojenské pořádky. Děti byly týrány, zneužívány nebo umíraly na nemoci a špatné hygienické podmínky. Ve výsledku tyto instituce produkovaly zástupy vykořeněných jedinců, kteří nebyli schopni návratu a fungování

¹¹ KELLY 1988: s. 66.

¹² DEMALLIE 2001: s. 814.

¹³ Ibid.: s. 814-815.

v domovských komunitách a nebyli ani schopni a připraveni fungovat v majoritní společnosti, která je nepřijímala.¹⁴

Asimilace probíhala v rámci rezervačního systému, který znemožňoval jakoukoli iniciativu natož odpor ze strany indiánů. Rezervační systém odrážel britskou imperiální a koloniální zkušenost a dal by se přirovnat k vězení. Paralelu s koloniemi podkládají procesy vzniku i fungování rezervací, které vznikly za účelem násilného zabránění území, ekonomické exploatace půdy a zdrojů. Správa rezervací vykazovala prvky totální kontroly a nadvlády.¹⁵

Ačkoli rezervace měly být podle smluv svěřeneckým územím, byl vyvinut systém rezervační správy pod patronátem Úřadu pro indiánské záležitosti. Indiáni nebyli považováni za schopné si spravovat vlastní území. Do každé rezervace byl dosazen Správce (*Agent*), který disponoval prakticky neomezenou mocí nad jejími obyvateli. Velká část této moci souvisela s rozdělováním potravinových dávek, na kterých byli indiáni z části nebo zcela závislí. Správce prostřednictvím rozdělování dávek ovlivňoval rovnováhu indiánských mocenských struktur, či jejich zastavením obyvatele rezervací jednoduše vydíral. Indiáni nemohli bez dovolení Správce opustit území rezervace.¹⁶

Rezervační Správce měl také k dispozici moc nad rezervační policií. Rozpad společenských struktur přinesl do rezervačních komunit desintegraci před-rezervačních struktur sociální kontroly. Některé zvyky jako například krevní msta byly dokonce rezervační správou a misionáři potírány. Členy rezervační policie si dle své vůle vybíral Správce z loajálních jedinců. Měl nad těmito složkami plnou moc a mohl ji využívat k jakýmkoli cílům.¹⁷

Jednou z reakcí na evropskou invazi, na ztrátu území, na radikální změny během krátké doby, a na zoufalou situaci rezervačního života se staly pokusy indiánů vymezit se a vytvořit aliance proti společnému nepříteli. Na těchto základech vznikají první pan-indiánská hnutí, která se snaží aktivně řešit evropský vpád, a které se počítají mezi první projevy pan-indiánského aktivismu.

K nejstarším pokusům o vojensko-politické aliance pan-indiánského charakteru proti společnému nepříteli patří například Pontiakovo povstání v polovině 18. století či Tecumsehovy snahy o sjednocení indiánských skupin severovýchodu. V obou případech byly aliance budovány na určitém náboženském základě a sjednotitelé byli zároveň určitým způsobem proroky.¹⁸

Náboženskou reakcí na mizérii rezervačního života se stalo pan-indiánské mesianistické hnutí, které se ve dvou vlnách přehnal rezervacemi na pláních a v oblasti velké pánve, pod názvem Tanec Duchů. Prorokem Tance duchů se stal Wovoka, který se od útlého věku pohyboval na pomezí světa Paiútů a světa bílých osadníků. Jeho učení v sobě spojovalo křesťanství s prvky domorodého

¹⁴ HERTZBERG 1971: s. 16.

¹⁵ BIOLSI 1992: s. 30.

¹⁶ Ibid.: s. 19-20.

¹⁷ PRUCHA 1986: s. 195-197.

¹⁸ HERTZBERG 1971: s. 6-7.

náboženství a stavělo na zkušenosti hluboké morální a kulturní krize, kterou procházeli indiáni napříč rezervacemi.

Tanec duchů v sobě obsahoval osobní a kolektivní rovinu. Pro jedince nařizoval striktní mravní a pacifický kód dodržování zásad, které reagovaly na problémy rezervačního života, jako například zákaz požívání alkoholu. V kolektivní rovině dosahoval Tanec duchů revizionistického charakteru a hlásal, že pokud budou indiáni dodržovat osobní mravní kód spolu s další řadou rituálů, vrátí se staré časy, běloši budou spláchnuti povodní, vrátí se mrtví příbuzní a vyhubená stáda zvěře.¹⁹

Tanec duchů dostal mezi Lakoty v Jižní Dakotě militantní charakter. Nakonec bořivé události kolem Tance duchů v lakotských rezervacích vedly k zavraždění významného náčelníka Sedícího býka a následnému masakru skupiny náčelníka jménem Velká stopa u Wounded Knee příslušníky sedmé kavalerie. Masakr u Wounded Knee znamenal nejen konec šíření Tance duchů, ale také symbolický definitivní konec „starých časů“.²⁰

2.2. Počátek 20. století

Přes zdánlivě bezvýchodnou situaci indiánů konce 19. století, přes asimilační tlaky se indiánům podařilo přežít a zachovat si kulturní svébytnost. Mnoho skupin projevilo pozoruhodnou schopnost čelit zoufalým rezervačním podmínkám a novým prostředí. Staré instituce a zvyky byly adaptovány na nové prostředí a byly vytvořeny nové. Situace jednotlivých skupin se lišila podle konkrétních regionálních podmínek.²¹

Pozoruhodný příklad v tomto ohledu tvořilo Indiánské teritorium, budoucí stát Oklahoma, kam bylo odsunuto mnoho kulture i jazykově diverzních indiánských skupin. V tomto prostředí bylo nevyhnutelné rozšiřování hranic dosavadních identit a vytváření nových identit. Po ekonomické stránce se podařilo indiánům v novém prostředí vytvořit fungující společenství s fungující strukturou institucí a vlastní indiánskou samosprávou a vzděláváním. Tyto procesy ústily do úsilí o vytvoření indiánského státu na federální úrovni koncem 19. století. Toto úsilí bylo překazeno ze strany silnějších zájmových skupin bílých farmářů, kteří chtěli získat indiánskou půdu pro sebe.²²

Vrcholem asimilační politiky, který znamenal pro již velmi ztenčené zásoby rezervační půdy bez nadsázky katastrofu, bylo přijetí Dawesova zákona o osobním vlastnictví půdy (*Dawes Severalty Act*) v roce 1887. V pozadí vzniku Dawesova zákona, známého také jako zákon o rozparcelování půdy (*General Allotement Act*), stála myšlenka, že rezervační půda vlastněná kolektivně celým kmenem

¹⁹ MOONEY 1965: s. 24-25.

²⁰ Ibid.: s. 40-42, 88-106.

²¹ HERTZBERG 1971: s. 6.

²² Ibid.: s. 8.

brání efektivní asimilaci indiánů. Jinými slovy dokud se indiáni nenaučí spravovat soukromě vlastněnou půdu, nikdy se nestanou právoplatnými členy majoritní společnosti.²³

Dawesův zákon uděloval každému dospělému indiánskému muži 160 akrů do osobního vlastnictví. Jednoduchými počty vzniklo po převodu obrovské množství „přebytečné“ rezervační půdy, která byla poskytnuta na prodej bílým osadníkům. Dawesův zákon nebyl nic jiného než způsob, jak legalizovat další loupení indiánské půdy.²⁴

Počátkem 20. století vrcholily v oblasti federální politiky vůči indiánům asimilační snahy založené na myšlenkách evoluční nadřazenosti západní kultury s důrazem na individualismus a osobní vlastnictví. Touto dobou se zároveň tváří v tvář realitě začaly v praxi projevovat nedostatky několika dekád této politiky a paternalistického přístupu Úřadu pro indiánské záležitosti. Ukázalo se, že indiáni se nerozptýlili do většinové společnosti. Naproti tomu narostla byrokracie indiánských záležitostí a BIA stále víc ovlivňoval každodenní život desítkám tisíc indiánů v rezervacích.²⁵

Poslední dvě dekády 19. století a během začátku 20. století se objevují kritické hlasy vyjadřující se k oficiální federální politice vůči indiánům. První kritici, navrhovatelé reformy a „přátelé indiánů“ vystoupili z řad ne-indiánských křesťanských protestantů. Tyto kritiky propagovaly asimilaci, individualizaci a amerikanizaci indiánů. Návrhy kritiků se od oficiální politiky lišily pouze způsobem, jakým by asimilace indiánů měla probíhat, a nejčastějším terčem jejich kritiky bylo fungování Úřadu pro indiánské záležitosti. Mezi organizace raných křesťanských reformistů přelomu století patřily Národní ženská indiánská asociace, Asociace indiánských práv a pravidelná Konference přátel indiánů u jezera Mohonk.²⁶

Očividné selhání dosavadní politiky se projevovalo v žalostné ekonomické situaci indiánů a špatném zdravotním stavu indiánů na území většiny rezervací. Navíc se nepodařilo v rezervacích vymístit před-rezervační identity, kultury jazyky a náboženství, jak si vytyčili projektanti asimilace. Tato alarmující situace mobilizovala i samotné indiány.²⁷

V dubnu roku 1911 vzniká Společnost amerických indiánů (*Society of American Indians – SAI*), první pan-indiánská politická organizace na národní úrovni, jejímiž členy jsou výhradně indiáni. V pozadí jejího vzniku stál profesor sociologie na Státní univerzitě v Ohio Fayette A. McKenzie, sám ne-indián a reformátor. Jeho iniciativa je jedním z řady příkladů, kdy se sociální vědci aktivně zapojují do procesů formování politiky vůči indiánům, a ve jménu soudobých teorií aktivně projektují a ovlivňují politické a kulturní procesy týkající se domorodých obyvatel.²⁸

²³ PRUCHA 1986: s. 224-225.

²⁴ OLSON 1986: s. 67.

²⁵ PRUCHA 1986: s. 263-264.

²⁶ Ibid.: s. 265.

²⁷ PRUCHA 1986: s. 266.

²⁸ HERTZBERG 1971: s. 31.

Nejdůležitějšími členy SAI byli: Charles A. Eastman (Sioux), Rev. Sherman Coolidge (Arapaho), Charles E. Daganett (Peoria), Laura Cornelius (Oneida), Thomas L. Sloan (Omaha) Dr. Carlos Montezuma (Yavapai), absolvent Univerzity Yale Henry Roe Cloud (Winnebago) and Arthur C. Parker (Seneca). Všichni výše jmenovaní strávili dětství v rezervacích, prošli mimo-rezervačním školstvím BIA, měli kontakty se světem mimo rezervad a většina z nich měla vysokoškolské vzdělání. Patřili k první generaci indiánských intelektuálů, vzdělaných oficiálním americkým školstvím. Ze svých zkušeností formulovali i východiska pro vizi fungování indiánů v moderní společnosti. Členové SAI věřili v asimilaci prostřednictvím vzdělávání a přizpůsobení se americké společnosti. Vycházeli z představy společné indiánské rasy, čímž SAI získávala pan-indiánský charakter.²⁹

SAI přijímala evolucionistické a progresivistické myšlení a nepřikládala indiánským kulturám žádnou hodnotu, která by mohla přispět moderní společnosti. Svými názory členové SAI spadali do skupiny „pokrokových“ indiánů - progresivistů. Nikdo z členů také nebyl typickým představitelem své skupiny. Reprezentovali určitý nově rodící se myšlenkový směr některých vykořeněných a úspěšně asimilovaných indiánů a představovali jeden z prvních projevů typického indiánského frakcionalismu tentokrát na národní úrovni.³⁰

Společnosti amerických indiánů svou kritiku mířila na systém rezervací a na úlohu Úřadu pro indiánské záležitosti. Pro indiánské progresivisty vzdělané mimo rezervační společenství, rezervace představovaly vězení indiánského lidu a byly vnímány jako překážka v efektivním procesu asimilace do americké společnosti. Terčem kritiky SAI se stal i Úřad pro indiánské záležitosti a řada členů Společnosti volala po jeho zrušení. Jednak kritizovali paternalismus Úřadu a jeho přebujelou byrokracii a jednak převládala teze, že existence BIA podporuje v indiánech vědomí výjimečného postavení v právním rámci Spojených států, což opět bránilo úspěšné asimilaci do majoritní společnosti.

Z těchto důvodů vnímala SAI Dawesův zákon o rozparcelování a osobním vlastnictví půdy jako správný krok směrem k asimilaci indiánů a k jejich osamostatnění. Východiska SAI v kontextu politického aktivismu jsou pozoruhodné, protože Společnost řízená indiány propagovala asimilační myšlenky a odmítala uznat jakoukoli hodnotu indiánských kultur. Svým způsobem byla SAI kombinací výsledků asimilace a soudobého stavu myšlení v oblasti teorie kultury a společenského vývoje. Vznik a existence SAI se svým ideologickým plánem poukazuje, jak se již od počátku 20. století indiánská situace problematizovala, indiánská společnost zároveň sjednocovala na základě nových nadkmenových identit, ale prohlubovaly se v ní rozdíly na jiných základech, kterým v tomto případě bylo vzdělání.³¹

²⁹ HERTZBERG 1971: s. 36.

³⁰ Ibid.: s. 35.

³¹ SHREVE 2007: s. 20.

Společnost amerických indiánů nedlouho po svém vzniku začal rozvracet tentýž frakcionalismus a rozpory mezi členy v klíčových otázkách. Členové nebyli schopni ujednotit své názory na pozici, kterou by měl v budoucnosti zaujímat Úřad pro indiánské záležitosti, a nejožehavějším tématem se stala nově vznikající Církev domorodých Američanů (*Native American Church*). Na tomto tématu se ukázala názorová různorodost jednotlivých členů a také složitost vztahů k rezervačním komunitám.³²

Církev domorodých Američanů vzniká v Oklahomě roku 1918. Jejím ústředním rituálem byla konzumace peyotlu. Halucinogenní kaktus byl používán a uctíván po staletí v oblastech severního Mexika a díky kočovným indiánům jihozápadu si našel cestu k indiánským skupinám jižních a centrálních plání. Peyotlový rituál se na pláních vyvinul v pozoruhodnou synkrezi starých indiánských náboženství, křesťanství a nových náboženských prvků. Jeho obliba a rychlé šíření napříč rezervacemi na pláních bylo výsledkem krize kmenových náboženství, které byly oficiálně potírány rezervační správou. Kmenovým náboženstvím se v novém prostředí vyprazdňoval obsah a nebyly schopné v něm fungovat. Kult peyotlu tak skýtal určitou alternativu a byl indiánskou náboženskou odpovědí na měnící se životní podmínky. Náboženství, které vycházelo z indiánské minulosti, fungovalo v novém, měnícím se světě. Bylo postavené na rozšiřující se myšlence indiánské nad-kmenové jednoty a stalo se tak dalším z řady pan-indiánských kultů.³³

Pro projektanty asimilace byl šířící se kult peyotlu trnem v oku. Nové indiánské náboženství vycházející z minulosti odporovalo snaze indiánské kultury vymazat a dokazovalo živoucnost indiánských komunit přes všechny asimilační snahy. Navíc etnocentrické myšlení křesťanských reformátorů začátku století nebylo schopné tolerovat náboženství postavené na základě konzumace halucinogenní „drogy“.

Mezi členy indiánské správy a reformisty se však vyskytly výjimky. I někteří členové SAI byli schopni reflektovat význam nového kultu v rezervačních společnostech. Nově vzniklé indiánské náboženství v mnoha případech bylo schopné efektivně odpovědět a řešit sociální problémy v rezervačních společenstvech, právě protože vycházelo ze staršího kulturního podhoubí. Peyotlismu se tak úspěšně dařilo bojovat proti alkoholismu, který byl jedním z nejzávažnějších problémů v rezervacích. Ukázalo se tak, že instituce naroubované na indiány bez ohledu na specifická kulturní pozadí nefungují a naopak nově interpretované tradice mohou v novém prostředí vytvořit funkční alternativu. Tento fakt ovšem byl v naprostém rozporu s myšlenkou pokroku a představami projektantů asimilace.³⁴

³² HERTZBERG 1971: s. 240.

³³ Ibid.: s. 239-259.

³⁴ Ibid.: s. 260.

Otázka peyotlu rozdělila i členy Společnosti amerických indiánů a někteří se zapojili do kampaně za postavení peyotlu mimo zákon. Díky obhájčům peyotlového kultu, mezi nejvýznamnější patřil uznávaný antropolog James Mooney, kterému se podařilo na půdě federálního soudu vybojovat uznání náboženské svobody pro vyznavače peyotlu. Toto rozhodnutí umožnilo oficiální konsolidování Církve domorodých Američanů, která funguje dodnes.³⁵

K dalším faktorům postupného rozkladu Společnosti amerických indiánů patřila smrt jejího nejhlasitějšího a nejkontroverznějšiho člena Dr. Carlose Montezumi v roce 1923. Velkou měrou k jejímu zániku přispěla i změna politického klimatu již v průběhu 20. let 20. století. Koncepce asimilace tváří v tvář neutěšené realitě rezervací nadále ztrácela svou věrohodnost. SAI oficiálně ukončila své působení v roce 1924 a po dobu svého fungování zůstala organizací jakési indiánské intelektuální „aristokracie“.³⁶

Mezi faktory změny politického klimatu ve vztahu k indiánům patřila určitá reflexe dosavadních koncepcí vlivem světového traumatu z první světové války. Idea pokroku a etnocentrické nadřazenosti západní kultury se začala otřásat v základech. Nezanedbatelný vliv měl i vývoj na poli společenských věd ve Spojených státech. Nový směr v antropologii zavedl a ztělesňoval budoucí velikán americké antropologie Franz Boas působící na Kolumbijské univerzitě. Začátkem 20. století Boas odmítl dosavadní evolucionistický přístup kulturního vývoje a formuloval myšlenky kulturního relativismu, který nahlíží kulturní hodnoty v rámci jejich vnitřní logiky.³⁷

Otevřená kritika dosavadní politiky vůči indiánům si žádala oficiální výzkum situace. Úřad pro indiánské záležitosti se obrátil na nezávislý Institut vládních výzkumů v čele s Lweisem Meriamem a pověřil ho úkolem zhodnotit situaci indiánských komunit. Meriam v čele devítičlenné komise specialistů v oblasti práva, ekonomiky, zdravotnictví, vzdělávání, zemědělství a rodinného života se pustil do sedmiměsíčního terénního výzkumu, který zahrnoval 95 rezervací, řadu indiánských mimo-rezervačních komunit, agentur, nemocnic a škol. V únoru 1928 shrnuje výsledky bádání v podrobné a vyčerpávající 872 stránkové studii všech aspektů politiky vůči indiánům, vydané pod názvem Problémy indiánské správy, která vzešla do historie spíše pod názvem Meriamova zpráva (*Meriam report*).³⁸

Meriamova zpráva obsahovala popis zoufalých podmínek rezervačního života v oblastech zdravotní péče, vzdělání a ekonomické situace. Kritizovala nekompetentnost zaměstnanců rezervačních správ, její neefektivitu, která se nesesetkávala s proklamovanými standardy oficiální koncepce BIA. V závěru zprávy byla formulována nutnost změn v problematických oblastech. Jedním

³⁵ HERTZBERG 1971: s. 239-250.

³⁶ SHREVE 2007: s. 28-30.

³⁷ HERTZBERG 1971: s. 52-53.

³⁸ PRUCHA 1986: s. 278-279.

z navrhovaných řešení bylo zapojit do procesů federální politiky vůči indiánům odborníky, kteří by dohlíželi na vytvoření dlouhodobé koncepce reagující na výsledky terénních šetření. Zdůrazňovala také nutnost zvýšení financování indiánských záležitostí.

Kritici z řad rodící se opozice proti současnému vedení administrativy indiánských záležitostí kritizovali mírný tón a přísně vědeckou nestrannost Meriamovy zprávy. V čele těchto kritiků stál John Collier, ústřední postava reform, které měly přijít v následujících dekadách. Pod tlakem této opozice byla zahájena celoplošná série vyšetřování a slyšení na úrovni Kongresu, trvající přes deset let.³⁹

Meriamova zpráva a následná vyšetřování Kongresu označily za hlavní příčinu indiánské chudoby rozparcelování a převedení indiánské půdy do osobního vlastnictví pod taktovkou Dawesova zákona a poprvé oficiálně přinesly zprávu o obrovských ztrátách rezervační půdy. Meriamova zpráva se nedokázala oprostít od dobových škatulek asimilačních koncepcí, čímž v podstatě potvrzovala správnost dosavadního směřování a kritizovala jen její praktický způsob uskutečňování. Avšak nastavovala částečně indiánské správě zrcadlo v tezi, že asimilace indiánů do americké společnosti by měla mít podobu spíše zapojení a integrace a neměla by probíhat za cenu zničení specifických kulturních hodnot. BIA by v tomto procesu podle Meriamovy zprávy měl zastávat úlohu primárně vzdělávací instituce v širším smyslu slova sociálního a vzdělávacího rozvoje.⁴⁰

2.3. John Collier a zákon o novém postavení indiánů

30. léta 20. století se stala mezníkem v politice vůči indiánům. Radikální změna do určité míry revolučního charakteru byla výsledkem vystupňování kritických ohlasů kumulujících se během předchozích dekád. První změny přišly už během administrativy prezidenta Herberta Hoovera, ve které byli do vedení BIA zvoleni dva respektovaní kvakeři a dlouhodobí aktivisté indiánských záležitostí Charles J. Rhoads a Henry Scattergood.

Nová administrativa záhy odstartovala reformy, vycházející z doporučení Meriamovy zprávy. Prvními kroky bylo zajištění většího množství financí pro indiánské programy. Pozornost reform se soustředila na indiánské školství a rozvoj rezervačních zdrojů. Byly učiněny kroky k lepší profesionalizaci indiánského školství a ke změnám výuky tak, aby pomohla indiánům se přizpůsobit moderní společnosti, ale aby zároveň zachovala v největší možné míře brala ohled na jejich kulturní integritu.⁴¹

³⁹ PRUCHA 1986: s. 279.

⁴⁰ OLSON 1986: s. 101.

⁴¹ PRUCHA 1986: s. 311.

Reformy nastartované administrativou Rhoadse a Scaterrgooda znamenaly významný krok ke zlepšení indiánské situace. Většina návrhů Meriamovy zprávy byla uvedena do praxe. Přesto její snahy limitovala byrokracie a mocenská struktura nadřazená správě indiánských záležitostí. Na pokračování reform se také neblaze promítla hospodářská krize na přelomu 20. a 30. let. Největší nedostatek reformní administrativy byl fakt, že zůstal neadresován hlavní problém indiánské situace, kterým bylo parcelování a vlastnictví indiánské půdy, a opět zazněly kritické ohlasy na adresu administrativy BIA. Nejhlasitějším kritikem federální politiky vůči indiánům byl muž, který sám měl brzy usednout na pozici těch, které tak ostře kritizoval.⁴²

John Collier o sobě nechal poprvé slyšet v oblasti indiánských záležitostí na začátku 20. let, kdy se aktivně zapojil do opozice na straně indiánů proti přijetí Bursumova zákona, který byl snahou oloupit pueblanské skupiny jihozápadu o jejich půdu, a právně obejít závazky vyplývající ze smluv uzavřených v minulosti. Na straně Pueblanů se také Collier angažoval proti Burkeho nařízení, které omezovalo náboženské svobody indiánů. V tomto období se také zasloužil o založení jedné z prvních indiánských aktivistických organizací jménem Asociace na obranu amerických indiánů.⁴³

Byl to právě John Collier, který byl jmenován komisařem pro indiánské záležitosti v administrativě prezidenta Franklina Delano Roosevelta v květnu 1933. Federální politika vůči indiánům pod jeho vedením získala zcela nový směr, jehož odkaz ovlivnil indiánské záležitosti po celé následující 20. století.

John Collier při utváření koncepcí indiánské správy vycházel ze svých dosavadních zkušeností. Na přelomu století pracoval v komunitním centru pro imigranty v New Yorku a zde se formulovaly jeho představy efektivního fungování komunity na základě kooperace namísto individuální soutěže, ve které kulturní a estetické hodnoty hrají ústřední úlohu bez ohledu na materiální blahobyt. Collierovy představy dostaly reálný rozměr při návštěvě pueblanských komunit jihozápadu, kde měl šanci vidět, že tato koncepce úspěšně funguje již po několik staletí. Zde si díky své uzavřenosti indiáni dokázali udržet výraznou kulturní kontinuitu, svébytnost, fungující instituce a dokázali úspěšně čelit problémům, které sužovaly ostatní více asimilované rezervace. Situaci pueblanských komunit považoval Collier za model pro ostatní skupiny. Collier začal pracovat na koncepci, která by měla vést k fungování podle vzoru pueblanských indiánů. Hlavními pilíři těchto myšlenek bylo znovuzískání indiánské půdy, její převedení na kolektivní kmenové vlastnictví a ustanovení indiánské politické autonomie.⁴⁴

Hospodářská krize 30. let zasáhla samozřejmě i indiánské komunity. Krize byla pro Colliera velkou výzvou a vystavovala ho značnému tlaku. Odpovědí na problémy krize bylo rozšíření

⁴² PRUCHA 1986: s. 316.

⁴³ DELORIA 1974: s. 16-17.

⁴⁴ OLSON 1986: s. 107-109.

Rooseveltova plánu boje proti krizi s názvem „nový úděl“ a s ním spojených finančních fondů na indiány.

Vyvrcholením Collierových reformních snah byl návrh zákona, který vzešel do historie pod názvem jako zákon o novém postavení indiánů (Indian Reorganization Act – IRA) nebo pod názvem Wheeler-Howardův zákon, podle příjmení dvou senátorů, kteří jej přednesli. Burton Wheeler z Montany a Edgar Howard z Nebrasky přednesly 48 stránkový návrh zákona v únoru roku 1934.⁴⁵

Originální návrh obsahoval čtyři části. První se týkala práva na zřízení lokální indiánské samosprávy. Kmeny, které by přistoupily na podmínky zákona, by měly právo ustanovit si rezervační vládu, která by disponovala určitou suverenitou a autoritou nad rezervačními zdroji. Tato hlava také obsahovala návrh na zřízení revolvingových úvěrů pro financování projektů nově vzniklých vlád.

Druhá část se týkala práv na ochranu indiánského umění, tradic a náboženství. Část vyjadřující se ke garanci náboženských svobod pro indiánská náboženství byla velmi kontroverzní. Kritizována byla především ze strany misionářů a kritické ohlasy se ozývaly i z řad indiánských křesťanů.

Nejkontroverznější třetí část zastavovala proces parcelování půdy, rušila platnost Dawesova zákona a navrhovala převod půdy z osobního na kmenové vlastnictví. Poslední část IRA navrhovala zřízení speciálního soudního tribunálu pro indiánské záležitosti, který by řešil především problémy se zabavováním půdy.⁴⁶

Radikalita Collierových návrhů strhla vlnu kritiky z mnoha stran. Nejčastější argumenty kritiky osočovaly Colliera a jeho názory na svobodu indiánských náboženství za propagaci pohanství a kolektivní vlastnictví indiánské půdy bylo označováno za propagaci komunistických myšlenek. Kritika IRA také tvrdila, že Collierovy snahy zvrátit nebo nejlépe zcela zastavit asimilační snahy, povedou ke kulturní stagnaci indiánů, jejich segregaci od americké společnosti a jejich uvržení „zpátky do pokrývek“.⁴⁷

IRA předběhl v mnoha ohledech svou dobu a jeho prosazování si vyžádalo značné úsilí. Pod palbou kritiky byl návrh zákona o novém postavení indiánů silně zredukován a vyškrtán protože ani podpora presidenta Roosevelta nedokázala čelit opozici ze strany kongresmanů. Značně zredukovaný zákon o novém postavení indiánů vstoupil v platnost v červnu roku 1934.

Změny oproti návrhu IRA nařizovaly, že kmeny budou moci o jeho přijetí hlasovat v referendu. Během dvou let, kdy probíhala referenda, organizoval Collier po rezervacích série slyšení a prezentací, ve kterých se snažil svou vizi přiblížit indiánům a přesvědčit je o její správnosti.

⁴⁵ PRUCHA 1986: s. 321.

⁴⁶ Ibid.: s. 321-322.

⁴⁷ KELLY 1988: s. 73.

Po proběhnutí referend a informačních kampaní se nakonec 181 kmenů vyjádřilo pro přijetí zákona a 77 kmenů proti.⁴⁸

Odmítnutí IRA přes jeho pokrokovost odráží komplexnost indiánské situace a problém jakéhokoli plošného řešení indiánské administrativy, které vždy bude narážet na regionální, kulturní a politickou diverzitu indiánských společenství. Největším zklamáním pro Colliera se stalo odmítnutí IRA ze strany Navahů, nejpočetnější indiánské skupiny na území spojených států. Navahové se již několik let bouřili proti nařízené redukci svých stád skotu, za kterým stála snaha zabránit erozi rezervační půdy v důsledku nadměrného spásání. Odmítnutí IRA bylo pro Navahy vyjádřením nesouhlasu s jakoukoli politikou z venčí, ze strany federální správy. Podobný postoj zaujímaly další kmeny, které se v době přijímání IRA nacházely v nějakém aktuálním lokálním sporu s federální správou. Mezi kmeny volící proti přijetí IRA a oponující Collierovým reformním snahám byli například Irokézové a některé skupiny oklahomských indiánů.⁴⁹

Zásadní změnou, kterou přijetí IRA přineslo kmenům, které se rozhodly přijmout reformy, bylo zřízení nových kmenových vlád. Pod legislativou IRA měl každý kmen sepsat konstituci a reorganizovat se v politické těleso, reprezentované nově ustanovenou oficiální kmenovou vládou. Tímto aktem byla přiznána kmenům jistá politická autorita a autonomie. Za tímto účelem byla vytvořena organizace s názvem Jednotka aplikované antropologie, jejíž členové byli pověřeni asistovat kmenům při vytváření kmenových konstitucí, aby odpovídaly potřebám konkrétních kmenů a vycházely z jejich politických a sociálních tradic. Legislativa IRA také zapojovala antropology do reformy rezervačního školství.⁵⁰

Proces reorganizace byl zdoluhavý, ale během deseti následujících let, 93 kmenů vytvořilo své konstituce a nově vzniklé kmenové vlády se staly prostředníky mezi obyvateli rezervací a federální vládou a staly se základními kameny na cestě k postupnému získávání politické samosprávy.⁵¹

Kritika IRA ze strany samotných indiánů odrážela komplexitu sociální a politické situace rezervačních společenství. Jedním pólem indiánské opozice vůči IRA byly rezervační komunity konzervativních indiánů vycházejících z před-rezervačních tradic. Příklad ilustruje situace Irokézů, kteří si dokázali udržet fungující systém „tradiční“ samosprávy a z tohoto důvodu odmítali tvořit pod legislativou IRA nový, fungující na cizím základě.⁵²

Druhý pól opozice tvořilo progresivní křídlo indiánů, kteří zastávali asimilaci a považovali IRA za překážku v pokroku indiánské společnosti. Toto křídlo reprezentovala indiánská aktivistická

⁴⁸ PRUCHA 1986: s. 324.

⁴⁹ SHREVE 2007: s. 39-40.

⁵⁰ Ibid.: s. 39-40.

⁵¹ PRUCHA 1986: s. 325.

⁵² OLSON 1986: s. 122-123.

organizace založená oklahomským Kříkem Josephem Brunerem v roce 1934 pod názvem Federace amerických indiánů. Tato organizace vycházela z odkazu Společnosti amerických indiánů a dokonce jejím právníkem se stal Thomas S. Sloan, jeden ze zakládajících členů někdejší SAI.⁵³ Ideologie Federace by se dala popsat jako progresivistická a extrémně pravicová. Federace amerických indiánů se stala jedinou oficiální indiánskou politickou organizací, která se na národní úrovni postavila proti IRA a proti Collierovi samotnému. Její kritické hlasy byly tak výrazné, že se nakonec staly jedním z faktorů v procesu vedoucím ke Collierově rezignaci.

Koncem 30. let začaly odmítavé hlasy ke Collierovu způsobu vedení indiánské správy sílit a projevovaly se ve snížení financování programů pod legislativou IRA. Nakonec opoziční tlaky dosáhly takové míry, že se Collier rozhodl v lednu roku 1945 rezignovat na svou funkci.⁵⁴

Odkaz Johna Colliera a zákona o novém postavení indiánů není jednoznačný. Faktem zůstává, že reformy zavedené Collierem, především kmenové konstituce a vlády, se staly pilíři indiánské politiky po celé dvacáté století a tuto roli zastávají dodnes.

Collier proklamoval, že svou vizi postavil na myšlence zlepšení indiánské situace prostřednictvím maximální indiánské samosprávy. Přes tuto rétoriku se Collierovy reformy zcela neodpoutaly od paternalismu historicky svazujícího federální politiku vůči indiánům. Tento názor potvrzuje skutečnost, že autonomie nově vzniklých kmenových vlád pod legislativou IRA dosahovala pouze určité míry a nepřekračovala nadvládu BIA nad rezervačními záležitostmi. Přes reformy IRA zůstávalo rezervačnímu Správci právo veta nad všemi rozhodnutími kmenové rady. Collier také doplatil na svou představu, že jím projektované reformy jsou tou jedinou alternativou pro všechny indiánské skupiny. A jeho původní záměr, že by kmeny ze zákona měly povinnost IRA přijmout bez možnosti alternativy, se také neoprostil od vládního paternalismu.

Přes tyto výtky a přes kritiku některých soudobých indiánských politických frakcí, zůstává význam Collierových reforem pro budoucí vývoj politiky vůči indiánům klíčový. Collierův odkaz postavený na myšlenkách indiánské suverenity, zodpovědnosti federální vlády, dodržování práv vycházejících z uzavřených smluv, důrazu na zachování a respektování indiánských kulturních hodnot a obhajování kmenových identit se stal také klíčovým pro budoucí indiánský politický aktivismus. Každá další reformní snaha ať už ze strany indiánského aktivismu či ze strany federální vlády odrážela Collierovy myšlenky. Tato skutečnost potvrzuje klíčovou roli Johna Colliera a genialitu jeho, ve své době bez debat pokrokových vizí, pro budoucí vývoj indiánských záležitostí až do současnosti.

⁵³ SHREVE 2007: s. 42.

⁵⁴ PRUCHA 1986: s. 336.

2.4. Lokální aktivismus první poloviny 20. Století

Jedním z hlavních argumentů obhájců asimilace, byla myšlenka méněcennosti indiánských kultur. Etnocentristické myšlení, které ovládalo politiku vůči indiánům až do 30. let 20. století, vycházelo z evolucionistických teorií o nadřazenosti západní kultury. V tomto duchu se pohlíželo na indiány jako na zaostalé, podřadné skupiny, které odmítají civilizaci a nejsou schopni se přizpůsobit podmínkám moderní společnosti.

20. a 30. léta byla na půdě federální politiky vůči indiánům ve znamení posunu od asimilace k uznání hodnoty indiánských kultur, vycházejícího z myšlenek kulturního pluralismu. Posun byl ztělesňován Collierovou administrativou a zákonem o novém postavení indiánů.⁵⁵

Indiáni nefigurovali ani při zavádění IRA jako rovnocenní partneři a jako schopní aktivně se podílet na koncepci směřování federální politiky. Stále byli vnímáni jako pasivní objekty federálních reforem. Jako někdo, kdo je schopný pouze reagovat na změny zvenčí, neschopen se o ně sám zasadit. Z tohoto hlediska bývají také popisováni v historické literatuře zabývající se federální politikou vůči indiánům.⁵⁶

V literatuře se většinou setkáme s periodizací začínající rezervačním obdobím a asimilací, následuje reorganizace pod zákonem IRA, období ukončení v poválečném období a období sebeurčení začínající v 70. letech. Tato koncepce opomíjí úlohu indiánů v politických procesech 20. století. Tato kapitola (potažmo i zbytek práce) se snaží tuto koncepci narušit a uvádí příklady lokálního indiánského aktivismu. Tyto příklady dokazují, že indiáni se zdaleka neomezili pouze na pasivní přihlížení, ale že již od počátků rezervačního období se snažili zapojit do otázek týkajících se vlastních politických záležitostí. Aktivní snaha indiánů řešit problémy a odpovídat na výzvy rezervačního života dokazuje, že indiáni hledali cesty jak najít své místo v novém prostředí. Doboví zastánci asimilace tvrdící opak pouze tyto snahy ignorovali a přispívali tak k tomu, že společnost a politická situace dlouhou dobu nebyla těmto snahám otevřená.

Jedním z příkladů, jak se indiáni snažili vymezit vůči snahám federální správy, je přístup ligy Irokézů, obývajících rezervace na východním pobřeží Spojených států na hranicích s Kanadou. Irokézové ze smluv uzavřených v období vznikajících Spojených států, vždy vyvozovali svůj zvláštní status a nepovažovali se za americké občany. Jejich patriotismus se promítl i v ostré kampani proti zavedení zákona z roku 1924, který měl udělit všem indiánům občanství Spojených států. Tento zákon byl z části nástrojem asimilacionistů ve snahách zbavit indiány jejich zvláštního právního statusu a napomoci jejich rozptýlení do americké společnosti. Irokézové se proti jeho přijetí ohradili.

⁵⁵ REINHARDT 2007: s. 22.

⁵⁶ COBB 2007: s. 25.

Odmítání amerického občanství ovšem nebylo překážkou v účasti Irokézů v první světové válce. Indiáni nemohli dobrovolně narukovat bez amerického občanství. Irokézové na zvláštním shromáždění situaci vyřešili tak, že oficiálně vyhlásili Německu válku a do bojů se zapojili jako spojenci Spojených států. Patriotismus Irokézů a odmítání amerického občanství, potažmo nedůvěra v jakoukoli reformu přicházející zvenčí, se projevila v nesouhlasu se zavedením Collierova zákona a v mnoha ohledech se projevovala po celé 20. století dodnes.⁵⁷

Příkladem jednoho z nejdéle trvajících souvislých úsilí prosadit svá práva v lokálních záležitostech je boj Lakotů z Jižní Dakoty o navrácení Černých hor. Pro Lakoty mají Černé hory na hranicích dnešních států Jižní Dakoty a Wyomingu nevyčíslitelnou symbolickou hodnotu. Právě v Černých horách podle lakotských legend v dávnověku vznikli první lidé, což z nich činí pomyslný střed lakotského vesmíru, a nejposvátnější místo na zemi. Smlouva z roku 1868 uznala Černé hory jako součást lakotského území a zaručovala, že všechny další dohody a smlouvy musí být schváleny alespoň třemi čtvrtinami všech dospělých lakotských mužů. V Černých horách však v 70. letech 19. století bylo objeveno zlato a bez ohledu na územní práva indiánů se do oblasti začali hrnout zlatokopové a osadníci, jejichž příliv nebylo v silách vlády zastavit, i kdyby projevila vůli. Proto byla vytvořena nová smlouva, která měla obsazení hor legalizovat. Ratifikace smlouvy z roku 1876 byla na Lakotech vynucena pod pohrůzkou zastavení potravinových dávek, ani přes tento fakt, neobsahovala potřebné množství podpisů vyplývající ze smlouvy z roku 1868.⁵⁸

Již v 80. letech 19. století se objevují neformální organizace a snahy s cílem najít cestu, jak Černé hory získat zpět, a toto úsilí se stalo jednotícím symbolem Lakotů v odporu proti vládnímu útlačku. První oficiální organizací se stala Rada Oglalů tvořená 300 členy z různých lakotských rezervací. Snaha o navrácení Černých hor byla především doménou „tradicionalistů“. Přesto tito staří vůdci dokázali zhodnotit situaci a vést svůj boj moderními právními prostředky podle pravidel hry právních sporů na federální úrovni. Což vyvrací tvrzení, že v raných rezervačních dobách se byli schopni aktivně zapojit do politického aktivismu pouze „progresivní“ vzdělaní indiáni, kteří tvořili například členskou základnu Společnosti amerických indiánů. Systematický boj za navrácení Černých hor dokazuje, že tradicionalisté rozhodně nebyli jen zoufalou skupinou vykořeněnou ze starých dob, neschopnou se orientovat v moderním světě.⁵⁹

Tuto tezi podpírá i fakt, že boj o Černé hory musel čelit velkým tlakům ze strany federální vlády, která si byla vědoma potenciálního nebezpečí, které mohlo vzniknout při objektivním soudním přelíčení. Lakotské organizace se od počátku musely potýkat se řadou nařízení, které se je snažily odradit od jejich úsilí. Aby vůbec mohl indiánský kmen zažalovat Spojené státy, musel Kongres vydat

⁵⁷ DELORIA 1974: s. 17-18.

⁵⁸ CHRISTAFFERSON 2001: s. 836.

⁵⁹ Ibid.: s. 836-837.

zvláštní výnos, který by udělil povolení pro daný proces a vymezil podrobnosti jeho průběhu. Za tento výnos Lakotové úspěšně vedli kampaň až do roku 1920. Správce rezervace se pokoušel všemožně bránit organizovanému politickému aktivismu tradicionalistů a odmítal poskytnout finanční fondy pro výdaje kolem případu případně jakoukoli asistenci v těchto aktivitách.⁶⁰

Soudní řízení procházelo bouřlivým vývojem, během kterého se požadavky Lakotů měnily od ochoty přistoupit na finanční náhradu za zabavené území k neoblomnému požadování navrácení území především ze strany tradicionalistů. Podporou v nadějích na vrácení Černých hor bylo období 70. let, kdy indiánům z puebla Taos bylo navráceno ohromné území kolem posvátného Modrého jezera. Toto vítězství se stalo přelomovým v indiánských záležitostech a inspirovalo mnohé další indiány v boji za územní práva vycházející ze starých smluv.⁶¹

Spor o Černé hory se s přestávkami táhl neuvěřitelných 60 let. 30. června 1980 Nejvyšší soud potvrdil, že Černé hory byly zabaveny v rozporu se smlouvami, avšak uznal nárok Lakotů pouze na finanční odškodnění, které včetně úroků bylo vyčísleno na 105 milionů dolarů. Kmenová rada Oglalských Siouxů (nejpočetnějšího skupiny Lakotů) jednohlasně odmítla jakoukoli finanční kompenzaci a rozhodla se nadále bojovat za navrácení území. Od té doby uznaná finanční kompenzace setrvává ve státní pokladně a nabývá na úrocích. V roce 1998 dosahovala výše 500 milionů dolarů.⁶²

Snahy indiánů jak se z politického hlediska vyrovnat se změnami, které přinesly rezervační podmínky, ilustruje příklad vývoje indiánských politických struktur v rezervaci Pine Ridge. Opět se zde ukazuje, jak se indiáni aktivně snažili hledat politické strategie fungování v novém prostředí. Zároveň tento příklad ukazuje, jak se rezervační společnost diferencovala, což komplikovalo efektivní aplikování celoplošných federálních reforem.

Lakotská rezervace Pine Ridge vznikla v roce 1889. Na území rezervace se stále více projevovaly rozdíly mezi čistokrevnými Lakoty, tíhnoucími k tradicím vycházejícími z před-rezervačních dob a míšenci, uznávajícími asimilaci a hodnoty americké společnosti. Tyto dvě skupiny se začaly po vzniku rezervace profilovat jako politické frakce s odlišnými zájmy. Vývoj na poli federální politiky však výrazně zvýhodňoval v možnostech své zájmy prosazovat progresivní indiány, míšence a obhájce asimilace.⁶³

Již záhy po vytvoření rezervace v 80. letech 19. století reagovali tradicionalisté na nové prostředí vytvořením nového politického tělesa jménem Rada Oglalů. Rada Oglalů vycházela z před-rezervačních politických tradic a její členové byli představitelé tradičních příbuzenských skupin. Rada

⁶⁰ CHRISTAFFERSON 2001: s. 837.

⁶¹ DELORIA 1974: s. 38.

⁶² CHRISTAFFERSON 2001: s. 838.

⁶³ ROBERTSON 2002: s. 18.

měla něco kolem tří set členů, jednání probíhala v lakotštině a trvala někdy i několik dní. Projednávala rezervační záležitosti jako problémy s dodávkami potravin, pozemkové záležitosti, vzdělávání a snažila se uplatňovat práva Oglalů přislíbených ve smlouvách. Rozhodnutí bylo dosahováno na základě konsenzu, jako v před-rezervačních dobách.⁶⁴

Roku 1918 se rezervační Správce Henry Tidwell rozhodl Radu Oglalů nechat rozpustit jako relikv starých pořádků. V roce 1928 ze své iniciativy dal vzniknout novému politickému tělesu s názvem Rada 21 zástupců. Byla postavena na principu volených zástupců z jednotlivých rezervačních okresů a rozhodovala na základě většinového práva.⁶⁵ Svojí strukturou byla naprosto v rozporu s tradičním konsensuálním principem rozhodování.

Proti Radě 21 zástupců se zvedla vlna odporu. Vůdci tradicionalistů ji označovali za loutkovou vládu v rukách rezervačního Správce, která nezastupuje zájmy rezervační komuny a upřednostňuje zájmy míšenců. Nakonec byla sestavena petice a sehnány tři čtvrtiny podpisů dospělých mužských obyvatel rezervace – po vzoru tří-čtvrtinového většinového práva z 12. dodatku smlouvy z Fort Laramie 1968 – a rada 21 zástupců byla rozpuštěna.⁶⁶ Kampaň proti radě vytvořené rezervačním Správcem je opět příkladem lokálního aktivismu tradičních indiánů a dokazuje jejich snahu aktivně se podílet na vytvoření fungujících struktur v měnícím se rezervačním prostředí.

Problémy vyplývající z rozdílných zájmů míšenců a tradicionalistů, prohloubené parcelováním půdy pod administrativou Dawesova zákona, nedokázal efektivně řešit ani zákon o novém postavení indiánů. Už během referenda se ukázalo, že na lokální úrovni, jakou byla například Pine Ridge, jsou to právě míšenci a progresivní indiáni, kteří podporovali přijetí IRA. Tradicionalisté IRA oponovali z několika důvodů.

Při rozparcelování půdy pod Dawesovým zákonem přišli o svou půdu především míšenci. Pro čistokrevné Lakoty měly jejich přidělené pozemky velkou symbolickou hodnotu. Rezervační půda byla velmi ceněným prvkem jejich identity. Přes Dawesův zákon si dokázali své parcely udržet a ještě navíc je často spojovali a spravovali společně v sídelních komunitách, které byly založeny na před-rezervačních příbuzenských strukturách. Míšenci neváhali půdu pronajímat, rozdělovat a prodávat, tudíž v době zavádění IRA na území rezervace existovalo velké množství míšenců bez půdy, kteří na Collierem navrhovaném převedení jednotlivých parcel do společného kmenového vlastnictví mohli jen vydělat.⁶⁷

Velké výhrady čistokrevných Lakotů směřovaly k navrhovanému konceptu kmenových vlád. Navrhované kmenové vlády totiž neměly nic společného s tradičními politickými zřízeními. Množné

⁶⁴ ROBERTSON 2002: s. 92-93.

⁶⁵ Ibid.: s. 143.

⁶⁶ Ibid.: s. 171.

⁶⁷ BIOLSI 1992: s. 65.

číslo je zde na místě, protože na území Severní Ameriky existovala celá řada domorodých politických zřízení v období před kontaktem s Evropany. Vlády navrhované pod legislativou IRA byly však založeny na americkém konceptu většinové demokracie.⁶⁸ Bylo jasné, že takovou instituci mnohem snáze ovládnou míšenci a budou ji používat k prosazování svých zájmů. Na území Pine Ridge se výhrady tradicionalistů ke kmenové vládě pod IRA shodovaly s kritikou loutkové vlády 21 zástupců.

Na základě výsledků referenda Lakotové z Pine Ridge byli mezi 181 kmeny, které přijaly IRA a nechaly se „reorganizovat“. Výsledky referenda ovlivnila i tradicionalisté, kteří svou neúčastí chtěli prezentovat svůj nesouhlas. V prvních letech fungování kmenové vlády pod legislativou IRA se ukázalo, že obavy čistokrevných Lakotů během referenda o přijetí IRA byly do velké míry oprávněné. Prvním prezidentem Oglalského kmene Siouxů (jak zněl oficiální název nově vzniklého politického tělesa) se stal míšenec Frank G. Wilson. Wilson, který významnou část svého života prožil v Kansasu a byl jedním z mnoha míšenců, kteří využili legislativu Dawesova zákona k lukrativnímu získání půdy v jihovýchodní části rezervace. Wilson se stal prvním z dlouhé řady kmenových prezidentů míšenců, pouze občas přerušené prezidentem z řad čistokrevných Lakotů.

Frank Wilson se netajil svým pohrdáním tradicemi. Čistokrevné tradicionalisty označoval za „dávkaře“. Při svém předsednictví se choval autokraticky, často prosazoval své zájmy bez ohledu na rozhodování rady, dosazoval do lukrativních pozic své příbuzné, zneužíval své pravomoci ovlivňováním kmenových soudů a dokonce zastrašoval členy kmenové rady hrozbami fyzického násilí. Audit provedený roku 1939 shromáždil důkazy Wilsonova rozkrádání kmenových fondů, zpronevěry a chování v rozporu s kmenovou ústavou. V příštích desetiletích se podobné praktiky měly v Pine Ridge kolem úřadování kmenových prezidentů stát až příliš častým jevem.⁶⁹

Na příkladu vývoje politických struktur v Pine Ridge se dá ilustrovat narůstající diverzita zájmů v rezervačních společnostech. Tato diverzita komplikovala jakoukoli snahu o plošné řešení v indiánských otázkách a doplatil na ni i zákon o novém postavení indiánů. Nakonec svým charakterem zvýhodňoval asimilované míšence na úkor tradicionalistů a přispíval tak k tlaku, kterým byli tradicionalisté vystaveni při svých snahách hledat úspěšné strategie fungování v moderní společnosti. Jak ukázala historie, rozpory mezi jednotlivými rezervačními politickými frakcemi se staly velkým tématem pro militantní aktivisty hnutí Rudá síla.

2.5. Poválečné období

V poválečných letech do Ameriky proudí stále větší množství imigrantů. Odpovědí na tento nárůst obyvatel cizí národnosti je nárůst nacionalismu a posílení politiky asimilace v duchu teorie

⁶⁸ REINHARDT 2007: s. 23.

⁶⁹ Ibid.: s. 92.

„tavícího kotle“, ve kterém budou stmeleny kvality různých národností ke všeobecnému posílení americké společnosti a identity.⁷⁰

Po rezignaci Johna Colliera se politika vůči indiánům v kontextu celonárodních tendencí vrací k asimilaci s ještě větším záplem než počátkem století. Pod administrativou nového Komisaře pro indiánské záležitosti Dillona S. Meyera federální politika vůči indiánům nabírá v rámci kampaně za konečnou asimilaci indiánů nový směr, který se označuje jako politika ukončení (*termination policy*). Plánem politiky ukončení bylo zrušení speciálního právního statusu indiánských kmenů a všech privilegií, které z něj vyplývaly. Zahrnovala také zrušení zvláštního statusu rezervací, převod indiánské půdy do soukromého vlastnictví, čímž by se indiáni ocitli z právního hlediska na úrovni řadových občanů podléhajících státní jurisdikci. Rétorika obhájců politiky ukončení hlásala konečnou „emancipaci“ indiánů a jejich osvobození od tíhy přežitých a již neplatných závazků minulosti.⁷¹

Politika ukončení vyvolala mezi indiány napříč kontinentem vlnu nevole. Odpůrci terminace tvrdili, že zrušení právního statusu kmenů povede k vymizení kmenových identit. Většina kmenů také nechtěla přijít o svá privilegia. Báli se, že bez federální ochrany nebudou schopni vzdorovat tlaku státních, lokálních a soukromých zájmů. Velkým argumentem proti terminaci byla existence mnoha nedorozumění s půdou a probíhajících soudních sporů, které by pod legislativou ukončení byly smeteny ze stolu.⁷²

Součástí politiky ukončení byl program řízené relokační indiánů z rezervací do měst. Opět se zde ukázala neefektivita indiánské správy. Místo aby byly vydány finance na rozvoj rezervačních zdrojů a byly uskutečněny kroky k ekonomické emancipaci rezervací, byli indiáni pobízeni k opuštění rezervací. Indiáni byli nalákáni na vyšší výdělky, lepší standart bydlení a vyšší životní úroveň. Relokační kanceláře byly zřízeny ve městech Los Angeles, San Francisco, Denver a později v Oaklandu, Dalasu, Clevelandu.⁷³

Proklamovaná zářivá budoucnost indiánů ve městech však měla daleko k realitě. Relokační agentury nebyly schopné poskytnout indiánům dostatečnou asistenci. Indiáni končili v nejhůře placených zaměstnáních, v levném bydlení na periferiích, které se postupně měnily v ghetta. Indiáni se často nebyli schopni vyrovnat s odosobněným městským prostředím a během let se třetina těch, kteří využili relokačních programů, vrátila zpět do rezervací.⁷⁴

Strach z politiky ukončení začal působit jako významný tmelící faktor a po celé zemi začaly vznikat organizace snažící se zabránit terminačním procesům nebo alespoň zmírnit jejich dopady. Netečný vůči nešetným reformám nezůstal ani John Collier. Záhy po svém odchodu z Úřadu pro

⁷⁰ HERTZBERG 1971: s.26.

⁷¹ KELLY 1988: s. 75.

⁷² PRUCHA 1986: s. 340-341.

⁷³ KELLY 1988: s. 76-77.

⁷⁴ Ibid.: s. 77.

indiánské záležitosti viděl ve měnící se politice směrem k asimilaci a k politice ukončení potenciální nebezpečí. Začal se zasazovat o vytvoření indiánské organizace, která by navázala na odkaz reformy IRA a hájila dál na federální úrovni principy samosprávy, tribalismu, suverenity a kulturní svébytnosti.

Iniciativy se chopil D'Arcy McNickle (Flathead), zaměstnanec BIA, antropolog a bývalý člen Collierovy administrativy. On a další angažovaní aktivisté v roce 1944 svolali do Denveru v Coloradu první setkání, na kterém byla založena organizace s názvem Národní kongres amerických indiánů (*National Congress of American Indians - NCAI*). Členskou základnu nově vzniklé organizace v době jejího vzniku tvořili zástupci 27 indiánských kmenů s výrazným zastoupením kmenů z Oklahomy. Většina členů byli prominentní indiáni často s vysokoškolským vzděláním, například antropologové, zaměstnanci BIA, podnikatelé. Tímto charakterem NCAI připomínal SAI, avšak Kongres byl více orientovaný na kmeny s odlišnou ideologickou základnou, která vycházela z odkazu Johna Colliera a jeho reformy.⁷⁵

V průběhu následujících let se NCAI stal nejdůležitější mezi-kmenovou organizací angažující se v indiánských otázkách na federální úrovni. NCAI prosazoval indiánské zájmy především prostřednictvím lobbování v politických kruzích a právními prostředky, tedy legálními prostředky v rámci systému.⁷⁶

Mezi lokální úspěchy NCAI patřilo například odvrácení diskriminačních zákonů v Arizoně a Novém Mexiku. S velkým úsilím se organizace angažovala v Navažské rezervaci, kde reformy IRA vedly k prohloubení chudoby, která dosahovala alarmujících rozměrů. Kongres se také angažoval v problémech indiánů na Aljašce vycházejících z práv na lov a rybolov. NCAI se zasadil o vznik Komise indiánských nároků (*Indians Claims Commission*), která po následující desetiletí projednávala spory týkající se půdy v rezervacích.

Během 50. let se ústředním tématem NCAI stal boj proti politice ukončení, který byl v mnoha případech úspěšný a celkově vedl ke zpomalení jejího prosazování. Přes tuto snahu a přes všeobecný odpor různých dalších aktivistických organizací a kmenů obecně, během 50. let byl speciální status odebrán šesti kmenům. Na příkladu dvou největších kmenů Klamatů z Oregonu a Menominee z Wisconsinu, které byly ukončeny, se potvrdily obavy z katastrofálních důsledků této politiky.⁷⁷

Kmen Klamatů z Oregonu byl oficiálně ukončen v srpnu roku 1954. Ukončení bylo výsledkem rozporů mezi rezervačními frakcemi. Příslušníci jedné volali po okamžitém zrušení kmenového statusu a druhí prosazovali udržení tradičního území v kmenovém vlastnictví. Ukončení však nepřineslo užitek ani jedné z frakcí. Většina indiánů si neuvědomovala, jaký šok přinese zrušení všech federálních zvýhodnění a podpora. Mnoho indiánů na tuto situaci nebylo připraveno. V dobách před

⁷⁵ HERTZBERG-WHITMAN 1988: s. 312-313.

⁷⁶ Ibid.: s. 313.

⁷⁷ Ibid.: s. 315.

ukončením největší příjmy kmene pramenily z dřevozpracujícího průmyslu. Procesem ukončení byla tato do té doby fungující ekonomika vydána napospas lokálním a soukromým zájmům, kterým indiáni nebyli schopni konkurovat. Ukázalo se, že proces ukončení přinesl pouze nárůst chudoby a prohloubil strádání již tak jednoho z nejchudších oregonských regionů. Nárůst chudoby a společenský rozklad postihl i ukončený kmen Menominee.⁷⁸

Odstrašující příklad Menominee a Klamatů působil jako stimul v odporu vůči politice ukončení. Federální vláda musela tváří v tvář skutečnosti uznat neefektivitu této politiky a fakt, že vede pouze k prohlubování problémů namísto jejich řešení. Díky silícím kampaním ze strany NCAI a dalších organizací se postupně začalo od politiky ukončení upouštět. Politika ukončení se tak zapsala do historie jako další přehmat ve federální politice vůči indiánům.⁷⁹

V souvislosti s činností NCAI nelze opomenout jednu z nejvýraznějších postav této organizace a zároveň jednu z nejvýraznějších postav indiánského aktivismu druhé poloviny 20. století. Vine Deloria (Sioux) působil jako výkonný ředitel NCAI v letech 1964-1967. Vystudovaný právník, univerzitní profesor, spisovatel a aktivista, autor více než 20 knih. Jeho nejslavnější knihou je *Custer zemřel pro vaše hříchy* (*Custer Died For Your Sins*) z roku 1969. V této knize Deloria svým charakteristickým stylem s prvky indiánského humoru, komentuje stereotypní pohled americké společnosti na indiány a přednáší nový pohled jak interpretovat historii expanze Evropanů na americký kontinent z pohledu původních obyvatel. Zároveň v ní propaguje právo indiánů na suverenitu a sebeurčení. Kniha se stala dobovým indiánským manifestem a přitáhla pozornost americké veřejnosti k problémům indiánské společnosti a indiánskému aktivismu. Nejen touto knihou se Vine Deloria stal hlasem indiánských politických hnutí.⁸⁰

Deloriová spisovatelská kariéra také měla zásadní vliv na vývoj pan-indianismu a to konkrétně oblasti pan-indianismu politického. Deloria ve svých knihách akcentoval společné problémy indiánů bez ohledu na kmenovou příslušnost při jednání s vládou a poukázal také na společnou víru a pojetí země a přírody. Deloria ve svých knihách kombinoval akademickou erudovanost a angažovaný aktivismus, to vše v přístupném čtivém stylu. Svou povahou knihy jako *Custer zemřel pro vaše hříchy*, *Bůh je rudý*, *V pozadí Stezky porušených smluv* pomáhaly budovat ideologickou základu indiánského aktivismu druhé poloviny 20. století.⁸¹

V poválečném období můžeme sledovat výrazný nárůst indiánského aktivismu. Tento vývoj je především reakcí na neefektivní federální politiku ukončení. Vznikají tak indiánské aktivistické organizace, které se snaží bojovat legálními prostředky na poli federální i lokální politiky. V tomto

⁷⁸ PRUCHA 1986: s. 348.

⁷⁹ Ibid.: s. 348-349.

⁸⁰ CHRISTAFFERSON 2001: s. 830.

⁸¹ DELORIA 1969, 1974, 1973.

ohledu je třeba zdůraznit, že velká část tohoto i pozdějšího radikálního aktivismu se odehrávala v soudních síních a její aktéry tvořili indiánští i ne-indiánští právníci. Tento aspekt aktivismu bývá historickou i antropologickou literaturou často přehlížen. Zmiňme v tomto kontextu alespoň nejslavnější dodnes fungující organizaci Právní fond domorodých Američanů (*Native American Rights Fund*) založený v roce 1970 Johnem Echohawkem (Pawnee), který se stal nejdůležitější právní organizací hájící práva indiánů.⁸²

⁸² NAGEL 1996: s. 127.

3. HNUTÍ RUDÁ SÍLA

3.1. Architekti radikalizace

50. léta 20. století byla ve světovém kontextu bouřlivým obdobím, kdy se bortil dosavadní koloniální systém. Kulminoval proces dekolonizace v Africe a v Asii. Ve Spojených státech od poloviny 50. let zahájilo svojí kampaň hnutí za občanská práva černochů. V indiánských záležitostech jsou 50. léta ve znamení boje politických organizací jako NCAI s federální politikou ukončení. V tomto období se začínají dávat do pohybu procesy, které vedou k mobilizaci zcela nové vlny indiánského aktivismu, jehož aktéry jsou mladí vzdělání indiáni.⁸³

V jádru mobilizace indiánské mládeže stojí několik vzdělávacích projektů. Prvním takovým projektem byla každoroční konference nazvaná Regionální rada indiánské mládeže (*Regional Indian Youth Council* – RIYC). Tato každoroční konference měla umožnit stmelení indiánských vysokoškolských studentů. Probíhala na Univerzitě v Utahu od roku 1955 a byla sponzorována Asociací Indiánských záležitostí v Novém Mexiku s prvotním úmyslem stát se pouze exkluzivní organizací spojující elitu indiánských studentů z oblasti jihozápadu.⁸⁴

V pozdějších letech bylo financování rozšířeno a každoročních konferencí se začali účastnit mladí indiáni z různých koutů Spojených států. Kromě financování byla veškerá organizace v rukou účastníků. Tematicky konference kopírovala zájmy NCAI. Hlavními probíranými tématy byla politika ukončení, asimilace, indiánské vzdělávání, jazyková situace. RIYC se přes svou exkluzivitu, která měla charakter setkání bezproblémových mladých nadějných indiánů, kteří jsou za peníze ne-indiánských organizací připravováni na úlohu budoucích vůdců svých komunit, stala první iniciativou indiánské mládeže. Konferencí RIYC se účastnila řada budoucích aktérů politických organizací.⁸⁵

V roce 1956 se konala první z řady vzdělávacích konferencí organizovaná katedrou antropologie Chicagské univerzity. Konference dostala název Seminář indiánských záležitostí (*Workshop on American Indian Affairs*) a byla projektem profesora antropologie Sola Taxe. Iniciativa vycházela ze zásad „akční antropologie“, kterou vyvinul právě Sol Tax. Akční antropologie vycházela z tradice aplikované antropologie, což je odvětví, které se snaží zapojovat antropologické poznatky do praxe. Akční antropologie si na rozdíl od aplikované antropologie nedrží profesionální odstup od zkoumaného „předmětu“ zkoumání, nýbrž se přímo angažuje v otázkách a problémech terénu. Hlavní zásadou akční antropologie bylo zasáhnout, když je potřeba a snažit se pomoci lidem, které

⁸³ SHREVE 2007: s. 57.

⁸⁴ Ibid.: s. 60.

⁸⁵ Ibid.: s. 79.

antropolog studuje a snažit se zlepšit jejich životní podmínky. Antropolog zastával roli zprostředkovatele strategií a samotné řešení problémů nechával na aktérech.⁸⁶

Základním východiskem zorganizování Semináře, byl názor, že se mladým indiánům během oficiálního vzdělání nedostává dostatečné množství informací o historii vztahů indiánů a federální vlády a indiánské historii obecně. Zároveň bylo ambicí konference prostřednictvím rozšíření obzorů v procesech politiky a historie podpořit ve studentech pocit indiánské identity a pomoci jim nalézt místo v americké společnosti. Toto vše v duchu pan-indianismu. Koncepce semináře podporovala společnou nad-kmenovou identitu na základě společných problémů.⁸⁷

Seminář se konal každý rok a od roku 1968 se na jeho organizaci podílel i D'Arcy McNickle. I před jeho zapojením byla patrná ideologická příbuznost s NCAI. Účastníci semináře každý rok četli práce aktivistů v indiánských otázkách spjatých s NCAI a federální správou indiánských záležitostí Johna Colliera, D'Arcy McNickle, Felixe Cohena. Antropologickou literaturu zastupovaly díla Ruth Benedictové, Edwarda Sapira, a dalších. Z těchto jmen je jasné, že Seminář byl ideologicky ovlivněn Collierovým odkazem. Během přednášek byly studentům zdůrazňovány neblahé následky asimilace a politiky ukončení. Byly jim vštěpovány zásady kulturního relativismu a pluralismu v boasovském duchu. V indiánských otázkách jim byla přednášena paralela indiánské situace s koloniálním systémem evropských velmocí v zemích dnešního třetího světa, tak jak ji ve svých pracích prezentoval Felix Cohen.⁸⁸

Zástupy mladých indiánů se každoročně účastnily Semináře indiánských záležitostí, který jim otevíral do té doby netušené rozměry záležitostí jejich vlastní existence a existence jejich komunit. Vybaveni ideologickou základnou se vraceli domů, kde zakládali politické organizace, či se angažovali v lokálních záležitostech.⁸⁹

Vyvrcholením Seminářů indiánských záležitostí se stala Chicagská konference amerických indiánů (*American Indian Chicago Conference – AICC*). Do Chicaga se během červnového týdne roku 1961 sjelo 800 účastníků z 90 kmenů, jednalo se převážně o mladé indiány a studenty. Konference proklamovala, že se stala jedním z největších mezi-kmenových setkání v Severní Americe tehdejších dějin.⁹⁰

Konference se konala v období, kdy s nástupem prezidenta Kennedyho vrcholila vlna kritiky americké vlády za rasistickou politiku a diskriminaci menšin a začínalo se akcentovat téma narůstající chudoby nižších vrstev. Tuto atmosféru chtěl Sol Tax využít k činu. Během konference tak vznikl dokument s názvem Deklarace indiánských zájmů (*Declaration of Indian Purpose*). Dokument vznikl

⁸⁶ OLSON 1986: s. 167-177.

⁸⁷ Ibid.: s. 180.

⁸⁸ SHREVE 2007: s. 90.

⁸⁹ Ibid.: s. 95.

⁹⁰ PRUCHA 1986: s. 357.

s úmyslem předložit ho Kennedyho administrativě jako návrhy a připomínky k politice vůči indiánům. Byl předložen s ambicí dosáhnout stejného významu, jakou ve své době dosáhla Meriamova zpráva. Autorem Deklarace byl z velké části D'Arcy McNickle, avšak podíleli se na ní společně všichni účastníci konference.⁹¹

Deklarace volala po zrušení politiky ukončení, zdůrazňovala využívání zdrojů v rezervaci namísto relokační, navrhovala širší vzdělávací programy pro indiány a reorganizaci BIA ve prospěch lokální samosprávy rezervací. Dále komentovala potřebu větší ekonomické asistence s důrazem na možnost spravovat rozvojové programy samotnými indiány. Vyjadřovala se také ke specifickým problémům týkajících se zdraví, kvality života, bydlení, vzdělávání, práv a jurisdikce indiánských komunit.⁹²

Smyslem konference a Deklarace indiánských zájmů bylo poskytnout mladým indiánům, na které nebyl do té doby v politických otázkách příliš brán zřetel, možnost se nahlas vyjádřit k politice vůči indiánům. Konference byla pořádána v duchu akční antropologie s heslem: „Jste to vy, kdo řídíte tuto konferenci. My vám pouze dáváme prostředky.“⁹³

Stejně jako předtím RYIC a Seminář indiánských záležitostí i Chicagská konference proklamovala pan-indiánskou jednotu. Indiánům bylo dáno slovo bez ohledu na kmenovou příslušnost a bylo apelováno na nutnost zapojit se proti společným problémům. V průběhu historie na pan-indiánská hnutí reagovali především indiáni z plání. V tomto duchu také na setkání RYIC a na semináři indiánských záležitostí převažovali zástupci planinských skupin. Chicagská konference svou velikostí dokázala zaujmout i indiány, které se do té doby necítily osloveny pan-indiánskými aktivitami, protože si zachovali silnou kmenovou identitu. Na Konferenci se tak poprvé objevil větší počet zástupců Irokézů a jedním z hlavních řečníků při zahájení byl William Richerd (Tuscarora), který prezentoval přístup Irokézů, který od počátků zdůrazňoval suverenitu, smluvní vztahy a odmítání amerického občanství.⁹⁴

Chicagská konference se nevyhnula kritice ze strany lokálních kmenových organizací. Předmětem kritiky bylo především její finanční a ideologické napojení na BIA a NCAI. Mezi kritiky Konference patřily radikální kmenové organizace jako například separatistická organizace Práví Uteové, militantní organizace Spojené národy Paiůtů a Nezávislý Hopijský národ. Pro tyto lokální organizace byla Konference pouze prázdnou snahou úředníků a antropologů napojených na nenáviděný BIA. Snahou vyřešit škody, které sami napáchali, stále stejným způsobem zakletým v paternalistickém přístupu konference. Z jejich pohledu BIA a antropologové projektovali svá vlastní

⁹¹ SHREVE 2007: s. 120.

⁹² PRUCHA 1986: s. 358.

⁹³ SHREVE 2007: s. 127.

⁹⁴ Ibid.: s. 130.

schémata reforem a patentů na pravdu a roubovali je na indiány zabalené v hávu suverenity. Tato kritika vycházela z obecné nedůvěry v jakoukoli iniciativu ze strany federálních struktur a ze skepse z jakýchkoli snah oficiální, legální cestou. Tyto lokální organizace můžeme považovat za první projev radikálního politického aktivismu snažícího se bojovat mimo legální rámec systému.⁹⁵

Kritika konference ze strany lokálních organizací pomáhá vrhat světlo na její celkový význam v dlouhodobější perspektivě politických hnutí. Konference byla vyvrcholením vzdělávacích projektů, v nichž ústřední roli sehrál Sol Tax a jeho zásady akční antropologie. Tyto rozsáhlé vzdělávací tendence měly za cíl mobilizovat indiánskou mládež, které chyběly informace a strategie, k tomu aby se mohla zapojit do aktivního ovlivňování vlastních záležitostí. Sol Tax a se chopil iniciativy a začal projektovat ideologickou základnu, kterou předával zástupům mladých indiánů, vycházející z Collierových reformních myšlenek nesených dál NCAI, to vše na platformě pan-indianismu. Mnoho účastníků podle svých vlastních slov zažívalo během konference celkové převrácení dosavadních názorů nejen na historii vlastního národa, ale i na sebe samé.⁹⁶

Sol Tax a organizátoři RYIC, Semináře a Chicagské konference se tak do určité míry stali architekty budoucí podoby indiánského aktivismu. Ideologie jakou tyto snahy podpořili je jednoduše identifikovatelná a otevřeně proklamovaná. Je však také jasné, že je selektivní a podle kritických reakcí některých lokálních indiánských organizací, se rozhodně nepotkávala s vizí všech indiánských komunit. Zdaleka ne všichni indiáni se ztotožňovali s myšlenkami pan-indianismu a nebyli příznivci plošných řešení.

Během Semináře a Chicagské konference se skutečně začala rodit budoucí generace vůdců rezervačních komunit. Mnoho účastníků se později aktivně zapojovalo do vlastních záležitostí ať již ve strukturách BIA nebo v lokálních rezervačních administrativách. Během konferencí se však také určitá skupina studentů pod vlivem ideologie začíná radikalizovat. Historie přehmatů federální vlády, paralely s kolonialismem působily v tékové atmosféře 60. let na určitou skupinu indiánské mládeže jako roznětky. Z těchto setkání tak vycházejí i budoucí vůdci radikálních organizací hnutí Rudá síla, kteří vystavěli své argumenty na ideologii Semináře a Konference, avšak namísto boje legálními prostředky se rozhodli k prosazení svých zájmů vydat cestou občanské neposlušnosti a bojovat mimo systém.

3.2. Národní rada indiánské mládeže

60. léta se pro Ameriku nesla ve znamení ekonomické prosperity. Průměrní Američané žili v materiálním dostatku. Zároveň v Americe stoupá vlna nespokojenosti určitých skupin obyvatel,

⁹⁵ SHREVE 2007: s. 132-133.

⁹⁶ Ibid.: s. 109.

radikalizuje se občanskoprávní a černošské hnutí objevují se hlasy zpochybňující establishment v souvislosti s válkou ve Vietnamu. Zároveň se také ve světovém měřítku obrací pozornost k problémům menšin a marginalizovaných skupin obyvatel.⁹⁷

V tomto kontextu se objevují první projevy radikálního indiánského aktivismu na národní úrovni. V hlavách skupiny indiánských studentů se objevuje myšlenka založit národní organizaci, která by byla čistě iniciativou indiánských studentů. Tato myšlenka se začne realizovat v okamžiku, kdy se na Chicagské konferenci potkají absolvent univerzity v Novém Mexiku, veterán RIYC Herb Blatchford (Navajo), Mel Thom (Paiute) a Clyde Warrior (Ponca). Spolu s dalšími podobně smýšlejícími studenty, kteří se na Konferenci profilují jako „radikální klika“, zorganizují ještě to samé léto v srpnu 1961 setkání ve městě Gallup v Novém Mexiku. Z tohoto setkání vzniká první studentská indiánská politická organizace národního charakteru pod názvem Národní rada indiánské mládeže (National Indian Youth Council – NIYC).⁹⁸

Všichni zakládající členové byli dychtiví do akce. Založili novou organizaci s myšlenkou chopit se iniciativy, protože stávající organizace v čele s NCAI jim připadaly málo aktivní, napojené na federální správu a hlavně bez náboje a ve výsledku neschopné činností přinášejících viditelné výsledky.

NIYC od počátku vychází z atmosféry občanské neposlušnosti, která se zvedá s radikalizací občanskoprávních hnutí. Její členové podobně jako demonstranti z řad černošských aktivistů a bouřících se studentů chtějí bojovat proti zavedeným pořádkům stylem přímé konfrontace. Avšak členové NIYC si jsou vědomi, že indiánská situace se v mnohých ohledech vymyká požadavkům občanskoprávních hnutí. Jednoduše řečeno, černoši bojovali za integraci, rovná práva a rovné příležitosti. Indiáni netoužili po integraci. Bojovali za suverenitu a uznání zvláštního statusu v rámci americké společnosti, za uznání práv vycházejících z uzavřených smluv a za práva spravovat vlastní záležitosti. Místo boje za místo v americkém mainstreamu, bojovali za právoplatné místo mimo něj.⁹⁹

První národní indiánská studentská organizace tak v kontextu občanskoprávních hnutí přebírá jejich metody boje a praktiky (občanská neposlušnost, přímá konfrontace, využívání pozornosti médií) a používá je pro boj za specifické požadavky indiánů. Fakt, že indiáni se do velké míry vymykají požadavkům občanskoprávních hnutí, často unikal veřejnosti a novinářům a působil tak četná nepochopení a nedorozumění cílů indiánského boje.

Začátky nově vzniklé organizace byly rozpačité. První aktivitou bylo vydávání novin s názvem *Aborigine*, později přejmenovaných na *Američané před Kolumbem*. V těchto novinách se formuje a projevuje radikální rétorika členů organizace. V článcích se členové NIYC ostře vymezují vůči NCAI,

⁹⁷ SHREVE 2007: s. 156.

⁹⁸ PRUCHA 1986: s. 365.

⁹⁹ JOSEPHY 1971: s. 14.

BIA, objevují se články týkající se porušování smluv a právních nároků indiánských kmenů severozápadu na lov a rybolov.¹⁰⁰

Vyvstávají otázky do jakých problémů se přímo zapojit. Příležitost přišla v roce 1964, kdy se zástupci kmenů ze státu Washington obrátili na členy NYIC s prosbou o pomoc při sporech o práva na lov a rybolov. Problémy se týkaly kmenů Muckleshoot, Puyallup, Nisquallie, Lummi a patnácti dalších. Tyto kmeny severozápadního pobřeží podepsaly během 19. století smlouvy, které jim poskytovaly práva na rybolov mimo území rezervace. Stát Washington však vydal zákony, které byly v rozporu s těmito smlouvami a kmenům práva na rybolov upíral. Argumentoval při tom tím, že neregulovaným indiánským rybolovem jsou ohroženy populace ryb. Indiánští rybáři lovící bez licencí byli zatýkáni a zavíráni do vězení. Kmeny se nejprve obrátily s prosbou o pomoc na NCAI, který se odmítl zapojit a později pod heslem „Indiáni nedemonstrují!“ odsuzoval zapojení NIYC a její způsob vedení kampaní.¹⁰¹

Členové NIYC se chopili příležitosti, vyrazili do akce a následovala série konfrontací, která vstoupila do historie pod názvem „Fish-ins“ podle občanskoprávních happeningů „Sit-ins“. Prvního Fish-inu se účastnili příslušníci 47 kmenů. Byl zorganizován pochod městem a pak symbolický lov ryb ve sporném území. Pozornost médií měla zaručit účast Marlona Branda, který se od počátků zajímal o činnost indiánských aktivistů a NIYC. Následovalo několik podobných akcí, při kterých docházelo ke konfrontaci s policií a zatýkání. Zájem médií a veřejnosti byl obrovský a věhlas NIYC začal stoupat v národním měřítku.¹⁰²

Konfrontace pokračovaly až do konce 60. let s různou intenzitou. V průběhu se zapojovaly další osobnosti jako například černošský aktivista Dick Gregory, s jehož účastí se opět vynořily otázky ohledně pozice indiánského boje v širším kontextu občanskoprávních hnutí a mnohými byla jeho účast kritizována.¹⁰³

Reálný dopad manifestací je těžko odhadnutelný. Kmeny se koncem 60. let obrátily na soud. Po několika letech v roce 1974 soud rozhodl ve prospěch indiánů a ti mohli s minimálními omezeními rybařit na územích vyplývajících ze smluv 19. století. Ani příslušníci severozápadních kmenů nebyli jednotní v hodnocení zapojení NIYC v jejich záležitostech. Někteří je označovali za bandu vysokoškolských mladíků, kteří se přišli předvádět před televizními kamerami po boku známých osobností. Jiní však oceňovali zviditelnění problému a získání si pozornosti médií. Poukázat na problém a demonstrovat hlasitě nesouhlas byla také myšlenka s jakou se NIYC zapojila do sporů o rybářská práva. Její členové proklamovali, že do té doby nikdo podobným způsobem nedokázal

¹⁰⁰ DELORIA 1974: s. 28.

¹⁰¹ HERTZBERG-WITMAN 1988: s. 317.

¹⁰² Ibid.: s. 318.

¹⁰³ SHREVE 2007: s. 208.

přitáhnout pozornost veřejnosti k indiánským problémům. Členové NIYC dávali toto zviditelnění i do souvislosti s vítězstvím v soudní síni. Protože se NIYC podařilo přitáhnout pozornost nejen médií a veřejnosti, ale i ne-indiánských právníků a dalších organizací a společně vytvořili atmosféru sounáležitosti s indiánským problémem.¹⁰⁴

Jestli dopad Fish-ins byl těžko změřitelný pro výsledek sporu, pro úspěšné zviditelnění samotné NIYC byl patrný na první pohled. V následujících letech počet členů organizace narůstal. Oběžník *Američané před Kolumbem* se začal vydávat jako regulérní periodikum. Představitelé NIYC byli zváni na bezpočet konferencí, shromáždění a univerzitních přednášek, kde prezentovali své vyhraněné názory. Mel Thom a Bruce Wilkie, zakládající členové NIYC byli dokonce zvoleni do kmenových rad ve svých domovských rezervacích. Přes tento rozkvět organizace se začal objevovat jiný problém. Nedařilo se najít další problémy, do kterých by se dalo aktivně zapojit. Zároveň bylo jasné, že jakkoli radikální kritika zněla z úst představitelů NIYC, nedařilo se jim formulovat způsoby jak artikulovaných cílů dosáhnout.¹⁰⁵

V této atmosféře obrátila organizace svou pozornost k problémům indiánského vzdělávání. Byly vytvořeny stipendijní programy pro indiánské studenty na pedagogických oborech. Cílem bylo rozšířit řady indiánských učitelů, což by vedlo k pozvednutí úrovně indiánských komunit přes zlepšení kvality vzdělávání. Objevily se však překážky při získávání grantů pro financování těchto projektů. Organizace nechtěly poskytovat své peníze organizaci, která má nálepku rebelujících nezodpovědných radikálů. Přesto některé programy NIYC byly uskutečněny.¹⁰⁶

Myšlenky artikulované při promýšlení vzdělávacích projektů z pera nejvýraznější osobnosti NIYC Clydea Warriora, příkladně ilustrují rétoriku a smýšlení jeho generace mladých indiánských aktivistů a celé NIYC.

„Indiáni musí setřást nánosy současné identity a předefinovat sami sebe. K tomu je potřeba nacionalistické povzbuzení, nacionalistická filosofie a odmítnutí všech pseudo-vědců a architektů náboženství a kultury, kteří zcela vědomě vytvářejí společenskou a kulturní genocidu indiánské mládeže v duchu asimilace.“¹⁰⁷

„Je mi zle, když vidím naše starce zbavené důstojnosti a zesměšňované v očích mládeže. A chce se mi křičet, když vidím mladé indiány přijímat horor americké konformity jako jediného způsobu indiánského pokroku. NIYC musí do této zatuchlé místnosti anonymity přinést trochu čerstvého vzduchu nového pojetí indiánství. Čerstvého vzduchu cti a integrity nového indiánského idealismu. Čistého vzduchu nové lepší indiánské Ameriky.“¹⁰⁸

¹⁰⁴ COBB 2007: s. 144.

¹⁰⁵ SMITH; WARRIOR 1996: s. 44.

¹⁰⁶ SHREVE 2007: s. 223.

¹⁰⁷ Ibid.: s. 224.

¹⁰⁸ Ibid.: s. 225.

„Není možné být indiánem. Jediný způsob jak být přijímán, je být „dobrým indiánem“. Přesto se dočkáme pouze zdánlivého přijetí, zdánlivých možností kontrolovat svoje záležitosti. Ale pouze v rámci systému a pouze tak, aby byl udržen status quo.“¹⁰⁹

V polovině 60. let se začaly objevovat osobní rozepře mezi jednotlivými členy organizace. V procesu následného rozkladu svou roli sehrál nepořádek ve spravování financí, který vedl k odlivu dárců a podporovatelů. Tečkou za zlatou érou NYIC byla smrt Clydea Warriora, který v roce 1968 umírá na selhání jater.¹¹⁰

Pro budoucí vývoj indiánského aktivismu zanechala NYIC odkaz první pan-indiánské organizace, která se vydala cestou občanské neposlušnosti. Zorganizované demonstrace a manifestace poprvé přilákaly pozornost médií a širší veřejnosti k indiánským problémům. Nejednoznačný reálný dopad na indiánskou situaci je třeba hodnotit s ohledem na dobový kontext. Indiánští mladí studenti cítili potřebu vykřičet svou nespokojenost nad bezvýchodností a absurditou indiánské situace. Jejich snaha byla reakcí na situaci, kdy se poprvé prostřednictvím vzdělávacích konferencí dozvěděli skutečné zákulisí své vlastní historie a historie federálních přehmatů v politice vůči indiánům. Jejich způsob vyjádření těchto pocitů nabral podoby občanské neposlušnosti, protože nebyl promyšlenou reformní kampaní. Naopak se vymezoval vůči systémovým řešením.

Nekoherentní povahu boje NYIC ilustruje i fakt, že přes svou proklamovanou anti-systémovost, se její členové podíleli i na vzdělávacích projektech, které vycházely ze snah změnit věci v rámci systému. Fish-ins, další konfrontace a především rétorika jednotlivých členů jsou důkazem, že NYIC byla první indiánskou organizací, která se snažila kritizovat a zpochybňovala systém jako celek.

3.3. Obsazení Alcatrazu

Národní rada indiánské mládeže dokázala přitáhnout pozornost tisku a veřejnosti. Stala se první indiánskou organizací, která v kontextu 60. let bojovala prostřednictvím občanské neposlušnosti. Avšak rozruch kolem NYIC postupně utichl během relativně krátké doby. Boj za práva na rybolov byl lokálním problémem, který v sobě nenesl dostatečný symbolismus, aby na jeho odkazu mohly stavět další aktivistické organizace. Tento symbolismus se podařilo zachytit během nejslavnějšího momentu indiánského aktivismu 20. století, kterým bylo obsazení ostrova Alcatraz v sanfranciské zátocě ve státě Kalifornie.

Ostrov Alcatraz byl používán jako federální věznice do roku 1963. Nedlouho poté se v hlavách několika mladých indiánských aktivistů zrodila myšlenka Alcatraz obsadit. Své právo na

¹⁰⁹ SHREVE 2007: s. 225.

¹¹⁰ SMITH; WARRIOR 1996: s. 57.

opuštěné federální území aktivisté vyvozovali z podmínek smlouvy mezi Spojenými státy a kmenem Siouxů z roku 1886, podepsané ve Fort Laramie. Již v roce 1964 se skupina indiánů pokusila ostrov obsadit. Tohoto obsazení se účastnil i tehdy pouze šestadvacetiletý Russell Means, jedna z nejcharismatictějších osobností pozdějšího aktivismu. Toto první obsazení Alcatrazu vzbudilo mezi místními indiány velkou odezvu především v okruhu mladých indiánů kolem sanfranciské univerzity.¹¹¹

Série neúspěšných přistání na Alcatrazu vedla nakonec k úspěšnému přistání 78 indiánů v listopadu 1969. Mluvčím aktivistů a vůdčí osobností obsazení ostrova se stal Richard Oakes původem Mohawk z rezervace St. Regis ve státě New York. Oakes měl kořeny a rodinu v rezervaci, avšak velkou část svého života prožil ve městech, kde se živil způsobem, který se zrovna naskytl. Nakonec se usadil v San Francisku, kde se přihlásil na nově vznikající program Studia domorodých Američanů. Jeho profil do velké míry odpovídal většině indiánů, kteří se účastnili přistání na Alcatrazu. Mnoho z nich bylo z různých koutů Spojených států a díky životu ve městě se vzdálili od svých rezervačních kořenů.¹¹²

Skupina aktivistů si příznačně dala název Indiáni všech kmenů (Indians Of All Tribes) a požadovali navrácení Alcatrazu podle práv vyplývajících ze smlouvy 1886 z Fort Laramie. Název Indiáni všech kmenů byl zvolen záměrně, aby zdůrazňoval pan-indiánský charakter akce. Aktivisté se prohlašovali za první opravdové pan-indiánské politické hnutí.¹¹³

Odpovědí pobřežní stráž byla blokáda ostrova. Svou cestu si na ostrov však začali nacházet novináři. Obsazení ostrova vyvolalo obrovský rozruch a zprávy o něm obléty noviny po celé Americe a dokonce se dostalo i na přední stránky novin v Evropě. Prostřednictvím projevů představitelů Indiánů všech kmenů formulovali své postoje. V prohlášeních zdůrazňovali potřebu od základů změnit podobu vztahů mezi indiány a bělochy, odmítnutí jakýchkoli alternativ a řešení ze strany federální vlády, potřebu zastavení systematického ničení indiánských kultur, odpor vůči chudobě v rezervacích a odpor k relokači indiánů do městských ghett. Aktivisté požadovali navrácení k smluvním vztahům a suverenitu indiánských kmenů.¹¹⁴

Nedlouho po přistání byly předloženy požadavky v písemném prohlášení, pojmenovaném prostě Prohlášení z Alcatrazu. Dokument parodoval smlouvy uzavírané mezi Spojenými státy a indiánskými kmeny. Navrhoval jako cenu za ostrov korálky a látky v hodnotě dvaceti čtyř dolarů, což byla podle prohlášení cena, kterou v dobách kolonizace Američané platili indiánům za území podobných rozměrů. Dále prohlášení navrhovalo zřízení Úřadu pro bělošské záležitosti,

¹¹¹ SMITH; WARRIOR 1996: s. 26.

¹¹² DELORIA 1974: s. 38.

¹¹³ HERTZBERG-WHITMAN 1988: s. 318.

¹¹⁴ Ibid.: s. 319.

prostřednictvím kterého by byla bělochům poskytnuta možnost přestoupit na domorodá náboženství a indiánský způsob života, aby mohli dosáhnout indiánského stupně civilizace. V prohlášení aktivisté také uváděli, jak hodlají ostrov využít. Uváděli výstavbu indiánské univerzity, ekologického a spirituálního centra a indiánského muzea.¹¹⁵

Obsazení Alcatrazu vyvolalo obrovský ohlas mezi indiánskou i ne-indiánskou veřejností. Zprávy z ostrova se dostaly i do televize. Poprvé indiánská iniciativa dokázala generovat pozornost v takovém rozsahu. Oficiální orgány obsazení odsoudily a zavedené indiánské organizace jako NCAI se distancovaly. Avšak odhodlání, naléhavost a troufalost Indiánů všech kmenů si dokázala díky obrazu v médiích získat značné sympatie. Z různých koutů země a od různých organizací a jedinců se začaly hmotovat peněžitě i hmotné dary jako vyjádření podpory. Zároveň na ostrov začali přijíždět další a další indiáni, kteří chtěli vyjádřit podporu aktivistů a chtěli být součástí historických událostí.¹¹⁶

Příliv nových indiánů na ostrov se v určitém momentě organizátorům protestu vymkl z rukou a začal růst počet těch, kteří přijeli jen, protože v odlehlosti ostrova viděli příležitost jak se schovat před zákonem, utéct před autoritami, nebo prostě jen tak, protože jinde neměli domov. Na ostrově nebyla tekoucí voda ani elektřina, takže životní podmínky byly značně divoké. Po dvou měsících pobytu se na ostrově začala projevovat anarchie, neschopnost jednotného vedení, začal se postupně vytrácet smysl celé akce. Oproti tomu narůstal počet bouřlivých nočních party, propukaly rvačky a docházelo ke zranění. V době okolo vánoc začal být Alcatraz velmi divokým místem.¹¹⁷

V lednu se k vnitřnímu rozkladu přidaly hádky vůdčích představitelů obsazení o nakládání s financemi. Richard Oakes, neformální vůdce začínal častěji opouštět ostrov. 3. ledna nešťastnou náhodou spadla dcera Richarda Oakese z žebříku v jedné z chátrajících budov na ostrově. Po převozu do nemocnice umřela na následky zranění. Smrt dítěte, zhoršující se podmínky na ostrově a nárůst anarchie vedl k rychlému odchodu mnoha indiánů z ostrova. Po této změně se na ostrově profilovalo několik samozvaných mluvčích. Mezi nejhlasitějšími stanul John Trudell (Sioux) a LaNada Means (Sioux).¹¹⁸

Na zhoršující se situaci reagoval i tisk a začal líčit ostrov jako místo, kam se sjíždí zločinci z celé země, a ze kterého se zcela vytratila původní myšlenka. V této atmosféře na ostrov přijíždějí federální vyjednavací. Vyjednávání o opuštění ostrova se táhly až do března. Konečný vládní návrh předkládal postavení kulturního centra a indiánského muzea pod správou Národních parků

¹¹⁵ SMITH; WARRIOR 1996: s. 28-29.

¹¹⁶ DELORIA 1974: s. 37.

¹¹⁷ SMITH; WARRIOR 1996: s. 35.

¹¹⁸ Ibid.: s. 71.

s indiánskými zaměstnanci a radou složenou z oficiálně volených kmenových zástupců z celých Spojených států.¹¹⁹

Z ideologického hlediska byl tento návrh i přes zdánlivou velkorysost pro aktivisty nepřijatelný. Okupace byla výrazem radikalismu. Pro její členy by jakýkoli kompromis byl prohrou. „Ostrov se stal symbolem a se symbolem se nedá kšeftovat,¹²⁰ reagoval na nabídky vyjednávačů John Trudell. Oficiální struktury a jejich řešení byly právě to, proti čemu aktivisté protestovali. Jakékoli podmínky, které tyto oficiální struktury mohly nabídnout, byly pro aktivisty nepřijatelné. „Jsme připraveni vyjednávat pouze cenu, za kterou nám ostrov předají a datum a čas, kdy se tak stane. Cokoli dalšího je mimo diskuzi,¹²¹ opět reaguje John Trudell. Jednání nikam nevedla, prohlubovala se krize na ostrově, další lidé odjížděli.

Po neúspěšných jednáních, kdy aktivisté odmítali vládní návrhy, byl vydán rozkaz indiány z ostrova dostat silou. Po devatenáct měsíců trvající okupaci ostrova 11. června 1970 přistálo na jeho břehu 30 ozbrojených federálních agentů ze tří člunů a helikoptéry. Během hodiny zatkli posledních 15 aktivistů, kteří se vzdali bez většího odporu.¹²²

Obsazení Alcatrazu dokázalo generovat do té doby nevídanou pozornost veřejnosti. Objevily se však i kritické ohlasy. Ze strany oficiálních kmenových představitelů rezervačních komunit a dalších indiánů bylo nejčastěji slyšet výtky na adresu kulturního pozadí aktivistů. Tvrdili, že Indiáni všech kmenů jsou jen studenti z města, kteří nic neví o rezervačním životě a kultuře. Vyčítali aktivistům ohánění se velkými slovy jako pan-indianismus, jednota, celonárodní význam, ale neuvědomovali si, že mnoho rezervačních komunit netouží být vedeno k revoluci skupinkou studentských radikálů.¹²³

Oficiální kmenoví představitelé se také vysmívali naivitě, s jakou aktivisté požadovali navrácení půdy na základě práv z uzavřených smluv. Byli si moc dobře vědomi, že boj o navrácení půdy je zdoluhavý a složitý proces, který je třeba bojovat na půdě soudních síní. Mnoho kmenů v té době procházelo takovými procesy, takže požadavky Indiánů všech kmenů jim připadaly jako naivní parodie. Této kritice však uniká samotná podstata hnutí obsazení Alcatrazu. Indiáni všech kmenů kritizovali systém jako takový a vymezovali se vůči němu. Nebylo pro ně možné přistoupit na legální cestu boje za navrácení půdy.¹²⁴

Význam obsazení Alcatrazu je třeba vyčíst z postojů samotných aktivistů. Jejich záměrem nebylo ani tak skutečné zabránění ostrova a vybudování center. Jejich hlavním záměrem bylo nahlas

¹¹⁹ SMITH; WARRIOR 1996: s. 77.

¹²⁰ Ibid.: s. 79.

¹²¹ Ibid.: s. 81.

¹²² Ibid.: s. 110.

¹²³ PRUCHA 1986: s. 366.

¹²⁴ DELORIA 1974: s. 68.

projevit své postoje. Dát o sobě vědět světu. Tento výchozí postoj byl v případě Indiánů všech kmenů totožný s postojem členů NIYC. Aktivistům na Alcatrazu se však podařilo jednoduše artikulovat obecné problémy společné všem indiánským komunitám jako byla chudoba, útlak, a zároveň zdůraznit obecná východiska indiánského aktivismu: suverenita, smlouvy, odmítnutí asimilace. Tímto se obsazení Alcatrazu lišilo od akcí NIYC, které byly cílené na lokální problémy konkrétních indiánských komunit. Obecnější charakter Prohlášení z Alcatrazu spolu se symbolikou ostrova, měl daleko větší potenciál zaujmout širší spektrum obyvatel.

Význam obsazení Alcatrazu je především symbolický. Už Clyde Warrior tvrdil, že největším problémům indiánů poloviny století je nedostatek hrdosti. Indiáni byli vedeni k tomu, aby se styděli za to, že jsou indiány.¹²⁵ Být indiánem byl problém. Být indiánem znamenalo být pozadu, žít v reliktech z minulosti, které je třeba odstranit. V okamžiku, kdy z Alcatrazu promluvili na televizních obrazovkách a na stránkách novin mladí indiánští aktivisté s hrdostí o indiánských hodnotách, bylo to něco nevídaného. „Poprvé jsme viděli mladé domorodé Američany mluvit v médiích a poprvé jsme je slyšeli volat: Máme Práva!“¹²⁶

Obsazení Alcatrazu se tak stalo mezníkem v politickém indiánském aktivismu. Poprvé se objevuje obecná artikulace problémů a oblastí zájmu aktivistů, které jsou schopné generovat velkou pozornost médií v celosvětovém měřítku. Mnoho pozdějších osobností indiánského aktivismu uvádí ve svých vzpomínkách obsazení Alcatrazu jako motivaci a stimul pro zakládání dalších hnutí a podnikání dalších akcí. Zároveň uvádějí, že pro řadu z nich mělo obsazení Alcatrazu klíčový význam pro povzbuzení jejich osobní indiánské hrdosti.¹²⁷

3.4. Hnutí amerických indiánů

Koncem šedesátých let v kontextu nárůstu radikalizace občanskoprávních hnutí vznikaly i četné lokální indiánské politické organizace. Jednou z nich bylo ve svých počátcích i Hnutí amerických indiánů (American Indian Movement – AIM), které se během následující dekády stalo hlavní hybnou silou indiánského radikálního aktivismu, jeho aktivity si získaly světový ohlas a dodnes zůstává nejvýraznější a nejkontroverznější organizací.

Hnutí amerických indiánů bylo založeno v červenci roku 1968 v Minneapolisu. U jeho zrodu stál Dennis Banks, příslušník nejpočetnějšího indiánské skupiny oblasti velkých jezer, Ojibweyů. Bouřlivý život Dennise Bankse se promítl do povahy celého hnutí a odpovídal většině jeho pozdějších sympatizantů. Banks se narodil v rezervaci Leech Lake v Minnesotě. Od pěti do šestnácti let pobýval

¹²⁵ JOSEPHY 1971: s. 13.

¹²⁶ MANKILLER, Wilma. Former chief of Cherokee Nation, in *Trudell*, a documentary by Heather Rae, Appaloosa Pictures, 2005.

¹²⁷ MEANS 2005, BANKS 2004.

v internátních školách ve státech Minnesota a v obou Dakotách zcela odtržený od své rodiny. Během převýchovy zapomněl svůj rodný jazyk a jako u všech žáků měl pobyt v internátní škole devastující účinky i na jeho identitu. „Začal jsem se nenávidět za to, že jsem indián a přinutil jsem se věřit, že ve skutečnosti jsem běloch. Moji bílí učitelé a jejich knihy mě naučili pohrdat vlastním národem.“¹²⁸

Po útěku z internátní školy se přihlásil do armády: „Byla to jediná cesta ven – služba v armádě byla jedinou vyhlídkou na tři jídla denně a teplou postel. Bylo mi teprve sedmnáct.“¹²⁹ Po návratu z armády se Dennis Banks protloukal životem v indiánských ghettech měst St. Paul a Minneapolis. Myšlenka zapojit se do indiánského hnutí se zrodila během let 1966 a 1968, kdy si ve vězení odpykával trest za krádeže. Inspirací mu byly mnohé aktivity levicově orientovaných revolučních studentských hnutí 60. let, hnutí za práva černochů, kampaně za lidská práva a v neposlední řadě aktivity NYIC a dalších organizací.¹³⁰

První aktivitou AIM bylo po vzoru Černých panterů v Oaklandu zřízení motorizovaných patrol dohlížejících na policejní násilí v indiánských čtvrtích Minneapolis. „Existovala nepsaná kvóta, že policie musí každý týden zatknout určité množství indiánů – obvykle kolem dvou set týdně, kteří zatčeni za „opilost a výtržnictví“ poskytovali neustálý přísun neplacených dělníků na různých městských stavebních projektech.“¹³¹

Mezi další snahy AIM o zlepšení poměrů indiánů ve městech patřilo soudní poradenství, asistence při stěhování a založení vlastní radiové stanice KUXL, asistence při zařizování pohřbů a realizace výukových programů.¹³² Školství bylo jedním z primárních cílů AIM. Za účelem boje proti stereotypům a poloprávdám ve výuce týkající se indiánů a pomoci indiánským dětem orientovat se ve společnosti a dozvědět se víc o vlastní kultuře, byly zřízeny tzv. „Školy přežití“ např. v Minneapolis, St. Paulu a Milwaukee. Prostředky pro financování svých projektů a aktivit získávalo hnutí z grantů Úřadu pro hospodářské příležitosti a darů od nejrozličnějších církví a církevních organizací.¹³³

Prvních několik let od svého založení se AIM pomalu rozrůstalo v národní hnutí. První pobočku AIM mimo Minneapolis založil v Clevelandu (stát Ohio) začátkem roku 1970 Russel Means poté, co ho oslovily myšlenky a rétorika představitelů hnutí na konferenci v San Francisku.¹³⁴ Do Clevelandské větve AIM záhy vstoupilo několik členů Meansovy rodiny. Roku 1970 se stal také členem AIM John Trudell, budoucí národní mluvčí AIM a jedna z nejcharizmatičtějších osob Hnutí.

¹²⁸ BANKS 2004: s. 28.

¹²⁹ Ibid, s. 42.

¹³⁰ MATTHIESSEN 1991: s. 35-36.

¹³¹ BANKS 2004: s. 59.

¹³² Ibid.: s. 64.

¹³³ MATTHIESSEN 1991: s. 36.

¹³⁴ MEANS 1995: s. 147-149.

Kolem roku 1974 existovalo již 75 větví AIM s kanceláři ve městech jako Denver, Des Moines, Oklahoma City, Los Angeles, New York City, San Francisco, Boston, Milwaukee a mnoho dalších fungovalo v Kanadě. AIM však nebyla ani jednotná, natož striktně hierarchizovaná organizace. Většina větví fungovala v podstatě autonomně s vlastním vedením a existovala mezi nimi složitá síť vzájemných vztahů. Ačkoli volba národních představitelů AIM pravidelně probíhala, tato úzká skupina vůdců udávala pouze určitý ideologický základ a koncept Hnutí, který si však jednotlivé větve upravovaly s ohledem na lokální podmínky a problémy. I mezi nejužším vedením AIM existovala a dodnes existuje pestrá škála vztahů a frakcionalismus.¹³⁵

Klíč k úspěchu tvořila bezesporu zvláštní aura rebelství, kterou kolem sebe AIM šířilo na všechny strany. Zasloužili se o ni především svým charismatickým vystupováním a plamennými projevy vůdci hnutí na mnoha demonstracích, konferencích a protestních akcích. Jen do roku 1972 se AIM účastnilo více než 150 demonstrací.¹³⁶

Nekompromisní vůdcové AIM vzešli ze stále rostoucí populace městských indiánů, vykořeněných z tradičních komunit, deformovaní asimilačním školstvím a čelící každodennímu tlaku většinové společnosti a jejich orgánů. Mnozí měli bohaté zkušenosti s alkoholismem a vězením. Vztek z bezvýchodnosti vlastní situace násobící se krizí identity vyvolal radikální reakci. Touto reakcí byla identifikace s válečnickým odkazem vlastního indiánství. S odkazem k hrdinům indiánských válek Geronimovi, Sedícímu býku a Šílenému koni se vůdcové AIM stylizovali do pozice pokračovatelů boje indiánů za vlastní práva. Začali nosit dlouhé vlasy, indiánské účesy, oblékali se do kůže, mokasínů a šperků a otevřeně se hlásili k indiánství, kterého se jim nedostávalo – k odkazu svobodného a válečnického indiánství.

Symbolem AIM se stala obrácená vlajka Spojených států, která ve válečném stavu značí nouzový signál. Největší ohlas zaznamenalo Hnutí u mladých indiánů, kterým rebelství a charisma vedení imponovalo nejvíce. Russel Means své pocity ze setkání s vůdci AIM popisuje následovně: „Jako teenager jsem si představoval, jak pojedou do San Franciska žít s beatniky, kde bych si mohl nechat narůst dlouhé vlasy a žít, jak by indián měl. A najednou tady byla cesta jak být *skutečným* indiánem a AIM mi ji ukázalo. Ve třiceti letech jsem se stal indiánem na plný úvazek.“¹³⁷

Zajímavým fenoménem bylo, že rebelství, radikalismus a image válečníků přitahovaly pozornost nejen indiánské mládeže, ale také bílých. Nemalou část finančních zdrojů AIM tvořily dary bělošských obdivovatelů. Nejvýznamnější v tomto ohledu bylo spojení AIM a některých hollywoodských hvězd, např. Marlona Branda a Davida Carredina.¹³⁸

¹³⁵ MATTHIESSEN 1991: s. 437.

¹³⁶ MEANS 1995: s. 170.

¹³⁷ Ibid.: s. 153.

¹³⁸ CHURCHILL 1988: s. 343, 265.

Obsazení Alcatrazu také vůdce AIM inspirovalo, aby svou pozornost směřovali k nejpalčivějšímu problému indiánů, kterým bylo systematické rozkrádání indiánské půdy. Od té doby se začalo AIM postupně angažovat i v záležitostech rezervačních indiánů.

K prosazování svých cílů členové AIM neváhali sáhnout k agresivním metodám a ke zbráním, což mělo za následek vytvoření početné skupiny odpůrců Hnutí pro jejich militaristické vystupování a šíření násilí, což vedlo nakonec k připsání AIM na seznam teroristických organizací působících v rámci Spojených států.¹³⁹

Hnutí však kromě státních institucí, kterým bylo trnem v oku od svého založení, mělo celou řadu kritiků i mezi indiány. Do řad kritiků patřili skupiny křesťansky orientovaných indiánů, sympatizantů s Úřadem pro indiánské záležitosti, ale i mnoho tradicionalistů. Členové AIM byli mnohými rezervačními tradicionalisty zesměšňováni, že dávno ztratili kontakt s indiánským způsobem života a ve městech získali bělošské manýry a že svým vystupováním oslovovali víc senzacechtivé bělochy než tradiční rezervační indiány. Důkazem bylo, že například v tradičních komunitách Pueblanů jihozápadu nikdy AIM nevyvolalo širší ohlas. U Šesti národů irokézské ligy se AIM také nikdy netěšilo větší přízni.¹⁴⁰

Oficiální vládní orgány také kritizovaly AIM za finanční podvody a absenci účetnictví svěřených vládních grantů. Vláda a řada církevních organizací postupně přestaly AIM finančně podporovat, protože podezřívaly Hnutí, že svěřené peníze na pomoc chudým indiánům jdou do kapes vedení a jsou za ně nelegálně nakupovány zbraně a výbušniny. Vedení AIM bylo kritizováno, že nežije podle svých ideálů a že jejich názory jsou ve skutečnosti v rozporu s názory většiny indiánů. AIM mělo být podle vládní kritiky pouze hnutí extrémistů z řad městských indiánů, buřičů, opilců a bývalých trestanců.¹⁴¹ AIM bylo také obviňováno z levicových myšlenek, napojení na mezinárodní komunistické spiknutí s kontakty na kubánský režim a Sovětský svaz.¹⁴²

„Školy přežití“, které spravovalo AIM, také po určitém čase vláda přestala podporovat, protože se v nich podle vládní kritiky podněcovala rasová nesnášenlivost vůči bílým a postrádaly jakýkoli akademický standard.¹⁴³

Do roku 1972 AIM organizovalo demonstrace a různé konfrontace, ve kterých upozorňovalo především na problémy městských indiánů nebo indiánské problémy obecně. Jedna taková demonstrace následovala v lednu roku 1972 poté, co se na členy Hnutí obrátili obyvatelé lakotské rezervace Pine Ridge s prosbou o pomoc.

¹³⁹ MATTHIESSEN 1991.

¹⁴⁰ Ibid.: s. 39.

¹⁴¹ TRIMBACH 2008: s. 10.

¹⁴² Staff of the Subcommittee 1976.

¹⁴³ TRIMBACH 2008: s. 57.

V městečku nedaleko hranic rezervace byl nalezen ve svém autě mrtev jedenapadesátiletý Oglala jménem Raymond Žlutý hrom. Vyšetřování ukázalo, že Raymonda osudnou lednovou noc napadli dva bratři Melvin a Leslie Hare, několikrát ho zbyli, strhli mu kalhoty a hodili ho pro legraci dveřmi do tanečního sálu, kde zrovna probíhal večírek Americké legie. Poté ho donutili vlézt do kufru od auta a jezdili s ním po okolí, při čemž utrpěl další zranění. Poté ho ponechali na ulici vlastnímu osudu. Příčinou smrti bylo těžké zranění hlavy.¹⁴⁴

Poté, co byl Raymond nalezen mrtev, byli vrahové zatčeni, obviněni z vraždy druhého stupně (neúmyslné zabití) a propuštěni na kauci čekali na soud. Raymondova rodina se obávala, že vrahové budou zproštěni viny a obrátila se na AIM, aby zabránilo zametení případu.¹⁴⁵

Přibližně 300 členů AIM a místních indiánů se v karavaně sjelo do Gordonu a uspořádalo protestní akci. Na improvizovaném pódiu bylo proneseno několik projevů obviňujících policii z nekompetentnosti, rasismu a bylo vzneseno několik svědectví o znásilnění indiánských dívek příslušníky policie. Celá protestní akce přilákala širokou pozornost médií, místních obyvatel i městských představitelů.¹⁴⁶ Leslie Hare a Melvin Hare byli v květnu stejného roku odsouzeni k jednomu až šesti letům vězení.¹⁴⁷

Demonstrace v Gordonu znamenala pro vývoj Hnutí mezník. Mezi Lakoty si získali členové AIM pověst hrdinů, kteří poprvé dokázali otřást diskriminačními autoritami a přinutit je brát rezervační indiány vážně. Tato pověst se bleskovou rychlostí rozšířila po všech ostatních rezervacích. Došlo tak ke spojení vykořeněných městských radikálů a indiánů z rezervací. Spojovacím článkem byla osoba Russella Meanse, který ačkoli vyrůstal většinu života ve městech, na území Pine Ridge měl příbuzné a právě přes něj se na AIM obrátila rodina zesnulého Raymonda Žlutého hroma. AIM získala pověst politické organizace, která pokud bude třeba, je ochotná hájit zájmy rezervačních indiánů všemi dostupnými prostředky. AIM se dále rozšiřovalo a jeho sláva narůstala.¹⁴⁸

Událostmi v Gordonu na sebe AIM upoutalo pozornost rezervačních indiánů, přesto se svým významem jednalo o lokální záležitost. Nejvíce pozornosti na sebe přitáhlo AIM během protestní manifestace, která byla nazvána jako Stezka porušených smluv. Během koncem léta 1972 se zrodila myšlenka uspořádat hromadnou protestní akci, která by byla podnikem různých politických organizací. Jedním ze stimulů těchto myšlenek byla srpnová vražda Richarda Oakse.¹⁴⁹

30. září 1972 se v coloradském Denveru sešlo více než 50 indiánů z organizací: Národní bratrstvo kanadských indiánů, NYIC, AIM, Právní fond domorodých Američanů, Spojení domorodí

¹⁴⁴ MATTHIESSEN 1991: s. 60.

¹⁴⁵ Ibid., s. 60-61.

¹⁴⁶ BANKS 2004: s. 116-119.

¹⁴⁷ TRIMBACH: 2008, s. 60.

¹⁴⁸ ROOS 1980: 90-91.

¹⁴⁹ SMITH; WARRIOR 1996: s. 140.

Američané z Berkeley, Koalice indiánských škol a dalších. Naplánovali manifestaci v podobě karavany, která by vyrazila ze San Franciska a přes celé Spojené státy by se vydala do Washingtonu se zastávkami na různých významných místech pojících se k indiánské historii a v rezervacích, kde by prezentovala své postoje. Myšlenkou bylo přitáhnout pozornost veřejnosti k problémům indiánských komunit a naplánovaný příjezd do Washingtonu ve dnech vrcholení prezidentských voleb měl zajistit dostatečnou publicitu a pozornost politiků.¹⁵⁰

Současně vyrazily tři karavany každá na počátku čítající několik vozidel. Jedna pod vedením Russella Meanse a Hanka Adamse, zakladatele Asociace za přežití amerických indiánů a veterána protestů za práva rybolovu pro indiány severozápadního pobřeží, vyrazila ze Seattlu. Druhou karavanu vedl ze San Franciska Dennis Banks a třetí z Los Angeles Bil Sergeant (Ojibwa) a Rod Skenandore (Oneida). Během zastávek se ke karavanám přidávali další a další indiáni. Minneapolis se všechny tři karavany sjely dohromady. Během zastávky v Minneapolisu vznikl dokument nazvaný Dvacet bodů, shrnující návrhy na řešení indiánských záležitostí v oblastech federálního práva, kmenových vlád, porušovaných smluv, mezinárodního práva, půdy, práv lovu a rybolovu. Dvacet bodů mělo být předloženo představitelům federální vlády.¹⁵¹

2. listopadu 1972 vjela karavana táhnoucí se několik kilometrů do dálky a čítající přibližně tisíc účastníků do Washingtonu. Vláda později interpretovala Stezku porušených smluv jako podnik primárně městských radikálů, přestože mezi členy byli zástupci téměř všech indiánských kmenů, věkových skupin, politického smýšlení. Přes 80% tvořili obyvatelé rezervací, staří lidé byli také široce zastoupeni.¹⁵²

Ve Washingtonu se ukázaly nedostatky organizace a načasování. Týden před volbami vrcholily kampaně prezidentských kandidátů a poslanců, tudíž z politických představitelů nebyl nikdo, koho by bylo možné s programem manifestu oslovit. Při snaze kontaktovat politické špičky se navíc projevil neoddiskutovatelný fakt, že indiáni jako menšina díky svému relativně nízkému počtu jsou kapkou v moři voličů Spojených států a problémy politiky vůči indiánům nemají v národním měřítku předvolebních kampaní téměř žádnou váhu. Představy organizátorů Stezky porušených smluv, že pár tisíc indiánů upoutá pozornost tisku a politiků v hlavním městě zvyklém na stotisícové protiválečné demonstrace, byly do určité míry značně naivní.¹⁵³

Rozčarování účastníci karavany se navíc ocitli před ryze praktickým problémem, protože nebylo, kde se ubytovat. Nejistí výsledkem celého podniku se vydali k budově Úřadu pro indiánské záležitosti s vidinou alespoň nějaké pozornosti. V okamžiku kdy zástupy indiánů zaplavily budovu BIA,

¹⁵⁰ SMITH; WARRIOR 1996: s. 142.

¹⁵¹ BANKS 2004: s. 128.

¹⁵² DELORIA 1974: s. 47.

¹⁵³ SMITH; WARRIOR 1996: s. 146.

došlo ke zmateným pokusům vyjednat nějaká setkání s politickými představiteli a zároveň se objevili příslušníci proti-demonstrační policejní jednotky. V nepřehledné situaci došlo k potyčce s policií, po které se indiáni úspěšně zabarikádovali v budově BIA.¹⁵⁴

Barikáda budovy BIA trvala sedm dní, během kterých docházelo k potyčkám s policií, k rabování, ničení budovy a vyjednávání s obléhateli, kteří požadovali projednání návrhů z dokumentu Jedenadvacet bodů. Nakonec se podařilo vyjednat podmínky, za kterých aktivisté byli ochotni budovu opustit. Velkorysým návrhem byla finanční pomoc při návratu aktivistů domů a zaručená právní bezúhonnost.¹⁵⁵

Vůdci AIM později Stezku porušených smluv a obsazení budovy BIA prezentovali jako velké vítězství, symbolické vyjádření jednoty indiánů a velký signál veřejnosti o potřebách změn v politice vůči indiánům.¹⁵⁶ Kritici odsuzovali celý podnik jako postrádající jakoukoli organizaci a koncepci. Obviňovali příslušníky AIM z vyhrocení situace, zbytečného rabování a krádeží dokumentů.

Pro AIM znamenala Stezka porušených smluv určitý mezník. Přestože celý podnik byl od počátku organizován a předkládán jako záležitost několika různých organizací z celé země, jakmile se situace vyhrotila, uchvátilo AIM vedení a bylo na něj pohlíženo jako na hlavního viníka násilí a rabování. Krátce po Stezce porušených smluv federální vláda a řada církevních organizací přestala AIM finančně podporovat. AIM bylo klasifikováno jako extrémistická organizace a vůdcové Stezky porušených smluv byli připsáni jako „klíčoví extrémisté“ na seznam FBI.¹⁵⁷

AIM získala pověst militantní organizace, která se nezastaví před ničím. Federální struktury započaly systematickou diskreditaci Hnutí jako extrémistické militantní organizace. Oficiální kmenoví představitelé a oficiální organizace jako NCAI ji rovněž odsuzovaly. Této pověsti přispěla další akce AIM při demonstraci za náležité vyšetření úmrtí indiánského mladíka jménem Wesley Zlostný býk během února 1973. Demonstrace konaná v městečku Custer skončila násilným střetem s policií, zraněními, zapálenými auty, rabování obchodu a soudní síně.¹⁵⁸

V této atmosféře se v rezervaci Pine Ridge vyhrotil místní konflikt mezi skupinou tradicionalistů a představitelem oficiální kmenové vlády Richardem Wilsonem. Wilson jako člen oficiální kmenové rady odsuzoval praktiky AIM v souvislosti s obsazením budovy BIA a demonstrace v Custeru. Opozice ho vinila ze zpronevěry, korupce a nekompetentnosti.¹⁵⁹ Tyto obvinění na účet kmenových prezidentů nebyla v historickém kontextu rezervace ničím novým. Jednalo se o pokračování vnitropolitických rozbrojů různých politických rezervačních frakcí. Wilson však jakoukoli

¹⁵⁴ SMITH; WARRIOR 1996: s. 155.

¹⁵⁵ Ibid.: s. 165.

¹⁵⁶ MEANS 1995; BANKS 2004.

¹⁵⁷ MATTHIESSEN 1991: s. 55.

¹⁵⁸ CHURCHILL 1988: s. 137-138.

¹⁵⁹ Ibid.: s. 135.

opozici potíral a na prosazování vlastních zájmů si vytvořil skupinu ozbrojených přívrženců, ze kterých se stala Wilsonova soukromá policejní síla šikanující jedince nesouhlasící s Wilsonovou politikou. V okamžiku kdy Wilson zmanipuloval řízení o svém sesazení z funkce, došla opozici tvořené především rezervačními tradicionalisty trpělivost a obrátili se s prosbou o pomoc na Russella Meanse a AIM.¹⁶⁰

Koncem února 1973 bylo svoláno setkání odpůrců Wilsonova režimu, kterého se účastnily stovky lidí včetně významných svatých mužů a stařešinů jako Frank Bláznivá vrána, Charlie Rudý oblak, Pete Catches. Setkání se účastnilo přibližně dvacet členů AIM včetně Russella Meanse a Dennise Bankse. Bylo rozhodnuto, že zoufalá situace vyžaduje radikální řešení a zrodila se myšlenka zorganizovat konfrontaci na památníku masakru u Wounded Knee.¹⁶¹

Památník a blízký kostelík byly obsazeny, z přilehlého obchodu byly vyrabovány zbraně obchod a majitelé obchodu byli vzati jako rukojmí. Jako odpověď byla do několika hodin celá oblast obklíčena zátarasy kmenové policie a přivolaných agentů FBI.¹⁶²

Obsazení Wounded Knee nakonec trvalo neuvěřitelných 71 dní. Požadavky aktivistů nebyly vždy jasně formulované a čas od času se lišily. Soustředily se na politicko-ekonomické problémy rezervace, odstoupení Wilsona, navrácení neprávem zabavené rezervační půdy, přezkoumání smluv. Časté přestřelky si nakonec vyžádali úmrtí dvou indiánů a vážné zranění jednoho federálního agenta. Tyto ztráty nakonec vedly k urychlení vyjednávání a 3. Května byly přijaty podmínky k opuštění Wounded Knee.¹⁶³

Události kolem obsazení Wounded Knee si získaly obrovský mezinárodní ohlas. Do oblasti proudily řady sympatizantů s požadavky aktivistů, osobnosti indiánského aktivismu, novinářů, studenti. Mnoho dní obsazení Wounded Knee zabíralo stránky novin po celých Spojených státech. V kontextu indiánského aktivismu se jednalo o pozoruhodné spojení městských indiánských aktivistů s tradicionalistickou rezervační frakcí.¹⁶⁴

Ve vývoji Hnutí mělo obsazení Wounded Knee rovněž klíčový význam. Většina aktivistů a především její čelní představitelé byli postaveni před soud. Nejsledovanějším přelíčením se stal soud s Russellem Meansem a Denisem Banksem, kteří především díky svému angažovanému slavnému newyorskému právníkovi byli zproštěni viny.¹⁶⁵

¹⁶⁰ REINHARDT 2007: s. 179-180.

¹⁶¹ MEANS 1995: s. 253.

¹⁶² BANKS 2004: s. 165-171

¹⁶³ REINHARDT 2007: s. 195-205.

¹⁶⁴ DELORIA 1974: s. 41.

¹⁶⁵ MATTHIESSEN 1991: s. 90 – 100.

3.5. Útlum militarismu a federální politika sebeurčení

Pro členy AIM a sympatizanty militantních konfrontací zůstalo obsazení Wounded Knee symbolem indiánského odporu 20. století. Bylo vnímáno také jako další ze série konfrontací, při kterých se skupina indiánů statečně postavila vůči bezpráví, upozomila na problémy lokálního charakteru, i federální politiky vůči indiánům.¹⁶⁶

Na druhou stranu pro obyvatele rezervace Pine Ridge následovalo bezprostředně po obsazení Wounded Knee období těžkých represí a násilí. Vnitropolitické třenice nebyly vyřešeny. Russell Means se neúspěšně pokusil kandidovat na kmenového prezidenta v následujících volbách a ačkoli nezávislé vyšetřování ukázalo manipulaci voleb, Wilson zůstal u moci, napětí a střety mezi příslušníky jednotlivých frakcí pokračovaly.¹⁶⁷ Ke stupňování napětí přispěli svým dílem i federální agenti pátrající na území rezervaci po příslušnících AIM v souvislosti s vyšetřováním obsazení Wounded Knee. Atmosféra strachu a teroru vyústila v červnu roku 1975 k přestřelce mezi příslušníky AIM a dvěma federálními agenty, kteří oba během incidentu přišli o život. Během následujících vyšetřování byl za vraždu odsouzen Leonard Peltier, který do dnešní doby zůstává ve vězení. Okolnosti procesu s Leonardem Peltierem vyvolaly kampaně různých organizací v čele s Amnesty International, které zpochybňovaly metody vyšetřování i průběh samotného procesu.¹⁶⁸

V národním měřítku si obsazení Wounded Knee získalo velký ohlas a další indiány inspirovalo v jejich boji v různých lokálních záležitostech. V následujících letech po celých Spojených státech probíhaly další konfrontace v podobném duchu. Například šestiměsíční obsazení areálu kempu ve státě New York, pěti týdenní ozbrojené obsazení budovy noviciátu Menominijskými válečníky blízko menominijské rezervace ve státě Wisconsin, obsazení elektrárny v navažské rezervaci v Novém Mexiku a týdenní obsazení nápravného zařízení puyallupskými indiány ve státě Washington.¹⁶⁹

Tyto konfrontace symbolizují kulminaci indiánského militantního aktivismu během 70. let 20. století. Ke konci 70. let dochází k útlumu indiánského militarismu. Indiánské organizace neustávají v boji za prosazení svých cílů, avšak upouštějí od militantních a konfrontačních praktik a od snahy bojovat proti systému jako celku. Obracejí se k legálním způsobům vedení boje, avšak i nadále si jejich aktivity zachovávají radikální náboj. Jedním z důvodů útlumu militarismu byla cílená kampaň proti radikálním indiánským organizacím, vedená ze strany federálních struktur. Především proti AIM a jejímu nejvyššímu vedení byla vedena cílená kampaň FBI za účelem rozvrátit hnutí v rámci tzv. programů COINTELPRO (Counter-Intelligence Programs – program kontrarozvědky). Metody této kampaně se pohybovaly za hranicí legálnosti, zahrnovaly nasazování agentů provokatérů, placení

¹⁶⁶ MEANS 1995, BANKS 2004.

¹⁶⁷ MATTHIESSEN 1991: s. 124.

¹⁶⁸ Ibid.: s. 353-355.

¹⁶⁹ NAGEL 1996: s. 173.

informátorů, vydírání, manipulaci s důkazním materiálem. Výsledkem těchto kampaní bylo, že velká většina vedení AIM se nacházela v druhé polovině 70. let ve vězení, na útěku nebo po smrti.¹⁷⁰

Druhým faktorem útlumu militarismu byly změny na poli federální politiky vůči indiánům zaváděné v druhé polovině 70. let. Po nástupu do funkce prezident Richard Nixon v oblastech indiánských záležitostí oficiálně odmítl politiku ukončení a vyhlásil novou éru tzv. politiky sebeurčení (*self-determination*). Nová politika byla postavená na myšlence oslabit dominantní charakter BIA a poskytnout indiánům příležitost spravovat vlastní záležitosti v největší možné míře.¹⁷¹

Ústředními legislativními kroky reforem byly zákon o indiánském vzdělání (1972), zákon o indiánském sebeurčení a asistenci ve vzdělávání (1975), zákon o zlepšení indiánského zdravotnictví (1976), zákon o kvalitě života indiánských dětí (1978), zákon o náboženských svobodách indiánů (1978). Tyto zákony podle, jak vyplývá z jejich názvů, reformovaly financování indiánského zdravotnictví, samosprávy půdy, školství a vedly k větší kontrole rezervačních záležitostí ze strany samotných indiánů.¹⁷²

Na konci 70. let se začínají v reálu projevovat výsledky Nixonových reforem, které do určité míry vyšly vstříc požadavkům indiánským politickým hnutím, a uvedly v praxi některé jejich požadavky. Tento posun měl také vliv na utlumení aktivistických snah.

Cesta k sebeurčení rozhodně neprobíhala idylicky a Nixonovy reformy neznamenal pro indiány okamžité vyřešení všech problémů hromadících se po dvě století. Některé proklamace reforem byly pouze zdánlivé, jak dokazuje zřízení Komise na přezkoumání politiky vůči americkým indiánům, která vznikla z iniciativy dlouhodobého sympatizanta s indiánským aktivismem senátora Jamese Abourezka. Komise složená s jedenácti týmů odborníků, ve kterých většinu tvořily, indiáni měla z povření federální vlády vypracovat zprávu, která by posloužila jako nová Meriamova zpráva. V okamžiku, kdy komise předložila svou závěrečnou zprávu, rozsáhlý dokument věnující všem aspektům politiky vůči indiánům, obsahující čtená doporučení, byla tato zpráva federální správou odmítnuta jako příliš tendenční a její závěry byly ignorovány.¹⁷³

Útlum militarismu v indiánském aktivismu symbolizuje i manifestace s názvem Nejdelší cesta z února roku 1987. Ačkoli zorganizovaná ze strany AIM, obešla se bez provokací, konfrontací a násilí. Proběhl jako symbolický, mírový pochod trvající pět měsíců ze San Franciska do Washingtonu. Pochod byl volen tak, aby symbolicky směřoval proti směru odsunu indiánských skupin v průběhu 19.

¹⁷⁰ CHURCHILL 1988; NAGEL 1996: s. 178.

¹⁷¹ PRUCHA 1986: s. 379.

¹⁷² COBB 2007: s. 42.

¹⁷³ PRUCHA 1986: s. 383-384.

století. Účastnili se ho zástupci různých frakcí, tradicionalistů, oficiální kmenový představitelé, indiáni všech věkových kategorií, svatí muži, političtí představitelé.¹⁷⁴

Během 80. a 90. let si zachovává vůdčí roli v indiánském politickém aktivismu AIM. Členská základna se v průběhu času proměnila, nastoupila nová generace a začal být kladen důraz na organičnost než na organizovanost a pozornost byla věnována především řešení lokálních problémů ze strany lokálních organizací AIM. Mimo jiné se AIM angažovalo v boji o navrácení Černých hor, Navažských práv na půdu určenou k pastvě a dlouhodobém boji za odstranění znevažujících indiánských názvů v logech a jménech amerických sportovních týmů.¹⁷⁵

Začátkem 70. let, ale především v 80. a 90. letech můžeme také sledovat ve světovém kontextu proces, ve kterém se původní obyvatelé včetně amerických indiánů, postupně stávali hráči politického dění na mezinárodní úrovni. V tomto období se začínala zdůrazňovat témata jako právo na půdu, zdroje, zachování kulturní integrity a tradic. Tento proces ilustrují dokumenty jako například Deklarace Spojených národů o právech domorodců v roce 1995.¹⁷⁶

V tomto ohledu je důkazem přechodu od militarismu k boji legálními prostředky také iniciativa AIM z roku 1974. Členové AIM založili organizaci s názvem Mezinárodní smluvní rada (*International Treaty Council - ITC*) za účelem přednést téma porušovaných indiánských smluv na půdě OSN. Této organizaci se postupem let skutečně podařilo na mezinárodní úrovni úspěšně vést kampaň, což vedlo k účasti zástupců ITC na konferenci OSN o diskriminaci, jejímž výsledkem byl dokument Deklarace principů pro obranu domorodých národů západní polokoule.¹⁷⁷

¹⁷⁴ NAGEL 1996: s. 196.

¹⁷⁵ Ibid.: s. 197.

¹⁷⁶ COBB 2007: s. 45.

¹⁷⁷ DELORIA 1974: s. 272.

4. HNUTÍ RUDÁ SÍLA JAKO KATALYZÁTOR INDIÁNSKÉHO ETNICKÉHO OBROZENÍ

4.1. Historie právního postavení indiánů

Mnohé požadavky indiánského aktivismu vycházejí ze specifického postavení indiánů v právním systému Spojených států. Tento zvláštní právní statut indiánských skupin prošel složitým a dlouhým vývojem. Jeho počátky sahají k období prvních evropských kolonizátorů amerického kontinentu.

Objevení nového kontinentu znamenalo významnou změnu v dosavadním evropském vnímání světa. Během španělské conquisty Nového světa se začaly objevovat otázky po ospravedlnění výbojů a zabírání indiánské půdy. V rámci myšlenek západního křesťanství se v období conquisty střetávalo několik názorů. Zabírání půdy bylo ospravedlňováno přirozeným právem křesťanů na dobývání půdy a konverzi nevěřících. V rozporu s těmito názory stála koncepce považující indiány za pohany, kteří mají právo obývat svou půdu zcela legálně. Objevují se také hlasy o rovnoprávnosti indiánů s křesťany, které zpochybňovaly právo Evropanů na dobývání indiánských území. Nejhorlivějším obhájcem indiánů byl španělský dominikán a významný kronikář Bartolomé de las Casas. Jeho snahy o obhájení práv indiánů vyvrcholily v diskusi s kronikářem španělského dvora a velkým ideologem obhajujícím španělské výboje do Nového světa Juanem Ginésem Sepúlvedou. Roku 1550 ve španělském Valladolidu dokázal Las Casas svými argumenty zvítězit nad Sepúlvedou, čímž výrazně otřásl ideologií obhajující španělskou conquistu, avšak na reálném postavení indiánů se mnoho nezměnilo.¹⁷⁸

Byly to právě myšlenky evropských myslitelů, jako byl Sepúlveda, které ospravedlňovaly zabírání indiánské půdy v Severní Americe, a které ospravedlňovaly pozdější koloniální zřízení. Začátek kolonizace Severní Ameriky se nesl v duchu neorganizovaného vpádu na kontinent a první osadníci odkupovali půdu od indiánů, aniž by k tomu měli oficiální povolení anglického krále. Později se objevuje intelektuální rámec ospravedlňující záběr indiánské půdy, který vzešel do historie pod názvem teorie práva objevení (*Doctrine of Discovery*), se kterým pracovali angličtí osadníci a dobyvatelé. Tato teorie se vyvíjela po staletí a mezi její komentátory a tvůrce se počítají Vattel, Victoria, Las Casas, Sepulveda, Locke, Montesquieu, More, Blackstone a mnoho dalších. V rámci teorie práva objevení byli indiáni považováni za méněcenné, zaostalé nevěřící. Křesťanským

¹⁷⁸ KAŠPAR 1999: s. 89-91.

přistěhovalcům tak náleželo přirozené právo objevitele zabrat jeho půdu ve jménu pokroku, šíření křesťanství a civilizace.¹⁷⁹

Teorie práva objevení byla pouze jakýmsi obecným konceptem, který nebyl přesně definován ani kodifikován. Zlomem ve vztahu k indiánům bylo vyhlášení nezávislosti anglických kolonií a vznik Spojených států amerických. Americká ústava je jedním ze základních dokumentů, na který se odvolávají zastánci indiánské suverenity. Oddíl 8 článku 1 o pravomocích Kongresu v mezinárodním obchodu dává indiánské kmeny na úroveň „cizích národů a jednotlivých států federace“.¹⁸⁰ Status vyplývající z ústavy je však neurčitý a různě interpretovatelný. Důvodem nepřesného vymezení právního statutu v ústavě, byla snaha odsunout tento problém a nevyjadřovat se k němu, dokud nebude aktuální. Status indiánů měly určit dle tradice anglosaského právního systému až jednotlivé soudní spory.¹⁸¹

Nutnost vyjasnění indiánských práv na půdu se objevuje počátkem 19. století při konfrontaci s indiány obývajícími údolí Mississippi a během politiky odsunu. Ze soudních sporů, které vedli indiáni proti politice odsunu postupně během 19. století, vyplynul základ pro postavení indiánských kmenů v rámci právního systému Spojených států. Během těchto soudních přelíčení předseda Nejvyššího soudu John Marshall poprvé oficiálně formuloval, že indiánské kmeny ztrácejí právo na půdu, která v duchu práva objevení náleží Evropanům. Dále během přelíčení *Cherokee Nation vs. Georgia* označil indiánské kmeny za domácí závislé národy (*domestic dependent nations*) a jejich vztah ke Spojeným státům přirovnal ke vztahu poručníka a jeho svěřence. V tomto duchu bylo v roce 1871 v debatách na půdě Senátu a Kongresu rozhodnuto, že „indiánský problém“ bude nadál shledáván jako vnitrostátní záležitost a bylo uzákoněno, že s žádným indiánským kmenem nebude nadále možné uzavřít smlouvu, která se používá při mezinárodním styku. Od této doby byly často během soudních přelíčení smlouvy ze strany federální správy interpretovány jako důkazy kapitulace indiánských kmenů a výrazem uznání podřízeného postavení.¹⁸²

Později v průběhu 19. a 20. století na tomto právním podkladě federální legislativa hrála klíčovou úlohu ve vztahu Spojených států k indiánům. Tato legislativa – soubory federálních zákonů – byla vědci zkoumána a kategorizována do několika období, podle tendencí, které v něm převládaly. Takto vznikla klasifikace politiky vůči indiánům na období asimilace a parcelování půdy, období

¹⁷⁹ DELORIA 1974: s. 86-89.

¹⁸⁰ US Constitution Online.

¹⁸¹ DELORIA 1974: s. 98.

¹⁸² COBB 2007: s. 34.

reorganizace indiánů, období politiky ukončení a politiky sebeurčení počátkem 70. let 20. století. Stávalo se, že některé nové zákony byly se starými v rozporu, Kongres nerušil ty staré. Tím se stalo, že federální právo vůči indiánům se vyznačuje značnou nestálostí, neurčitostí a variabilitou.¹⁸³

Indiánský politický aktivismus apeloval z velké části na tento specifický status vycházející z ústavy Spojených států a z uzavřených smluv, snažil se bojovat proti jejich porušování, proti neplnění závazků z nich vyplývajících, které příslušely federální správě, a snažil se smlouvy interpretovat ve svůj prospěch. Zároveň se vymezoval vůči federální politice týkající se indiánských záležitostí. Především parcelování indiánské půdy, politika ukončení, vzdělávací systém BIA byly nahlíženy jako systematická snaha o zničení indiánských komunit. Vine Deloria mluví o genocidě vůči indiánskému obyvatelstvu podle definice vycházející z Rezoluce Spojených národů z roku 1946, která definuje genocidu vůči určité etnické, rasové, náboženské skupině či národu podle několika kritérií:

- (a) zabíjení členů skupiny
- (b) působení vážných tělesných či mentálních poškození členům skupiny
- (c) vědomé ovlivňování životních podmínek členů skupiny s cílem její fyzické eliminace
- (d) ovlivňování a bránění porodnosti a rozšiřování skupiny
- (e) násilné přesouvání dětí příslušníků skupiny¹⁸⁴

Všechna tato kritéria podle Delorii lze identifikovat v průběhu koloniální správy indiánského obyvatelstva ze strany Spojených států.¹⁸⁵

Dalším velkým tématem indiánského aktivismu a především období hnutí Rudá síla, který se v rétorice indiánských aktivistů v průběhu historie často objevoval, byl požadavek na suverenitu a nezávislost. Tato suverenita často vyvolávala pohrdání jako naivní. Například během obsazení Wounded Knee 11. března 1973 aktivisté prohlásili, že odstupují od všech smluv uzavřených v minulosti a vyhlásili nezávislost Oglalského národa.¹⁸⁶

Požadavky na suverenitu je však nutné nahlížet opět v širším kontextu boje za plnění federálních závazků. V pozadí těchto požadavků není snaha vytvořit totálně izolované komunity bez vazeb na Spojené státy. Jedná se o snahu nastolit jasné hranice politické autority a odpovědnosti obou stran – kmenových vlád na jedné straně a odpovědnosti Spojených států na straně druhé. A také o snahu předcházet chybám a špatné administrativě, kterou vykazovala historie politiky vůči indiánům v tak nestálém, nejasném a různě interpretovaném právním postavení kmenů.

¹⁸³ COBB 2007: s. 35-36.

¹⁸⁴ Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide, Article II in: DELORIA 1974: s. 244.

¹⁸⁵ DELORIA 1974: s. 244.

¹⁸⁶ RENIHARDT 2007: s. 203.

4.2. Proměny indiánské identity

Je zajímavé, že o indiánské identitě můžeme mluvit až v podstatě od neurčitelného okamžiku, ve kterém si příslušníci jednotlivých domorodých skupin obývajících americký kontinent, uvědomili, že bílý osadníci je začali vnímat jako jednolitou skupinu. Tento okamžik je nemožné přesně historicky vymezit, pro jednotlivé regiony se bude někdy i výrazně časově lišit a bude souviset s pronikáním angličtiny, jazyka kolonizátorů, mezi příslušníky domorodých skupin.

Do příchodu evropských objevitelů se na americkém kontinentě nacházel přesněji neurčitelný počet společenství, které by nikdy nenapadlo vnímat sami sebe jako jednolitou společnost. Naopak existovala zde obrovská kulturní, jazyková a subsistenční diverzita, která často šla napříč geografickými oblastmi. Uvádí se, že kolem roku 1492 americký kontinent obývalo mnoho milionů příslušníků domorodých společenství, kteří mluvili něco mezi 250 – 1000 jazyky.¹⁸⁷ Všem těmto společenstvím byl vlastní výrazný etnocentrismus. V řadě případů názvy, kterými sama sebe tato společenství označovala, v překladu znamenaly lidé, obyčejní lidé, opravdoví lidé a nesly v sobě jasné vymezení vůči příslušníkům jiných skupin.¹⁸⁸

Kryštof Kolumbus poprvé použil pro označení těchto společenství souhrnný výraz indiáni. Jak je obecně známo, toto označení bylo výsledkem Kolumbova geografického omylu, z tohoto hlediska působí ironicky životnost a význam tohoto pomýleného označení až do dnešní doby. Zároveň v sobě toto označení nese dobovou klasifikaci světa evropských objevitelů a jejich aroganci s jakou pojmenovávali a „přetvářeli“ svět k obrazu svému. K obrazu, který ignoroval koncepty a názvy ostatních „objevených“ společností a který zároveň v sobě nesl jasné poselství kdo je pánem situace, který přijel za účelem objevovat, pojmenovávat, kolonizovat, těžit a zotročovat.¹⁸⁹

Dlouhou dobu po příjezdu prvních Evropanů zůstalo označení indiáni pouze exonymem, se kterým se ti, kteří jím byli označováni, z naprosté většiny neztotožňovali. Na severoamerickém kontinentě do vývoje společenství obrovskou měrou zasáhly nemoci a války, které jak bylo popsáno v předchozích kapitolách, zdecimovaly velkou část populace. Tyto obrovské demografické změny měly obrovský vliv na proměny dosavadních komunit a přeskupení společenství. Bezpočet kultur, jazyků a společností zanikl, nové vznikaly za velmi krátkou dobu těchto bouřlivých změn. Z důvodu absence písemných záznamů tuto etapu vývoje původního obyvatelstva Severní Ameriky můžeme jen těžko blíže popsat.¹⁹⁰

Během pronikání anglických a francouzských kolonistů na severoamerický kontinent se opět projevuje evropský způsob klasifikace bez ohledu na domorodé světonázory. Domorodé skupiny jsou

¹⁸⁷ NAGEL 1996: s. 116.

¹⁸⁸ HASSRICK 1964: s. 45-50.

¹⁸⁹ NAGEL 1996: s. 3.

¹⁹⁰ Ibid.: 63.

označeny jako kmeny, což v sobě nese jasné zařazení na nižší stupeň dobového evolucionistického modelu vývoje civilizace a kultury. Z tohoto období pocházejí exonyma, která často mají pejorativní konotace, a která přesto přetrvala až dodnes jako například Chippewa pro skupinu, která sebe nazývala Anishnaabe nebo Sioux pro skupiny Lakotů, Dakotů a Nakotů.¹⁹¹ Tato označení stejně jako termín „indiáni“ přetrvala dodnes díky tomu, že byla na cílové společnosti naroubována z pozice síly. Tyto vnější tlaky postupem času způsobily, že cílové skupiny tato označení přijala za své.

Počátky těchto procesů sahají do období uzavírání smluv. Ve smlouvách byla poprvé použita tato terminologie, čímž byla zanesena do oficiálního právního a správního rámce Spojených států. Tyto smlouvy většinou ignorovaly domorodé společenské uspořádání a politické smýšlení, byly uzavírány s „náčelníky“, kteří ve skutečnosti nebyli představiteli společností.¹⁹² Z této ignorance vycházely četné válečné konflikty a opět nabourávaly dosavadní podoby domorodých uspořádání a formovaly budoucí podoby identit.

Na tomto místě by bylo dobré zmínit, že procesy vedoucí k proměnám identity nejsou ničím výjimečným. Identita každého společenství procházela a prochází složitým vývojem, na který působí různé síly zevnitř i zvnějšku. Každá identita je kulturně konstruována, její hranice se stále mění na pozadí širšího historického, společenského a kulturního vývoje. Je také důležité, že tento proces není automatický a neprobíhá samovolně. Identitu je třeba posilovat a budovat. Komunity a identity mohou zanikat, což se mnohým indiánským společnostem stalo v období bezprostředně po příchodu evropanů do Ameriky. Účelem této kapitoly je popsat procesy, které vedly k vytvoření a posilování moderní indiánské identity.¹⁹³ Tyto procesy a samotná podoba indiánské identity jsou klíčové k pochopení východisek indiánského aktivismu a hnutí Rudá síla.

Významným předělem ve vývoji indiánské identity bylo zřízení rezervací. Rezervace byly opět zřizovány bez ohledu na indiány a jejich životní potřeby. Znepřátelené skupiny musely najednou nacházet způsoby soužití. Příkladem za všechny může být indiánské teritorium, pozdější Oklahoma, kam byly odsunuty indiánské skupiny z různých koutů země, různých jazyků, různých kultur a tradic. Není ku podivu, že to byla právě Oklahoma, kde se rodí nové identity založené na pocitu nadkmenové sounáležitosti.¹⁹⁴

Pokud mluvíme o identitě, která přesahuje kmeny, bývá v literatuře používán termín pan-indiánská identita.¹⁹⁵ Avšak ze své podstaty, popsané v úvodu této kapitoly, není ani třeba mluvit o pan-indiánské identitě, nýbrž by postačil termín *indiánská*, jakožto exonymní označení původních

¹⁹¹ DEMALLIE 2001: s. 794.

¹⁹² Ibid.: s. 802.

¹⁹³ NAGEL 1996: s. 10.

¹⁹⁴ HERTZBERG 1971: s. 8-9.

¹⁹⁵ CHRISTAFFERSON 2001: s. 830.

obyvatel Ameriky, které od počátku v sobě nese přesah vlastních domorodých společenských uspořádání.

V případě indiánské (nebo pan-indiánské) identity se jedná o kolektivní identitu, která se objevuje jako model, se kterým se sami domorodí obyvatelé ztotožňují, v raném rezervačním období. Poprvé se projevuje v pan-indiánských mesianistických hnutích přelomu století, jakým byl Tanec duchů. Objevuje se v momentě určitého zoufalství a bezvýchodnosti situace, které přineslo rané rezervační období. Zároveň se různé indiánské skupiny, které do té doby žily značně diverzními způsoby života, ocitly v rezervacích, kde byly nuceny žít stejným způsobem života. Dalším důležitým faktorem v procesu budování kolektivní identity byla potřeba vymezit se vůči společnému nepříteli. Díky vnějším tlakům ze strany federální správy a díky vnitřním pocitům a potřebám poprvé domorodé skupiny Severní Ameriky přijaly exonym zavedený Evropany a začaly se vymezovat a vnímat jako indiáni. Tento proces opět není nijak výjimečný. Indiánská identita je kolektivní identitou, který nabírá na důležitosti ve chvílích ohrožení, když se vyskytne potřeba vymezit se proti společnému nepříteli, proti společným „jiným“.¹⁹⁶

Pan-indiánská mesianistická hnutí přelomu století však stále měla regionálně omezený záběr. Společná indiánská identita, se kterou by se ztotožňovali indiáni celého severoamerického kontinentu, se začala objevovat až pozdějším rezervačním období. Klíčovým faktorem v jejím rozšíření byly internátní školy. Internátní školství bylo zavedeno s cílem indiány zbavit jejich dřívějších identit. Paradoxně se však v nich namísto zamýšlené americké identity probudilo společné indiánské uvědomění. Z tohoto úhlu pohledu můžeme vytvoření nad-kmenové či pan-indiánské identity označit jako vedlejší produkt mimo-rezervačního asimilačního školství.¹⁹⁷

Indiánské děti měly v internátních školách poprvé možnost se ve větším množství setkávat s příslušníky jiných kmenů. Klíčovou roli sehrála výuka angličtiny, která vytvořila společnou platformu komunikace mezi do té doby jazykově diverzními skupinami.¹⁹⁸ Není proto překvapením, že první indiánští aktivisté, jako například členové Společnosti amerických indiánů, kteří postavili své kampaně na společné indiánské identitě, byli první generací absolventů největších indiánských mimo-rezervačních internátních škol Carlisle v Pensylvánii a Haskell institutu v Kansasu.¹⁹⁹

Indiánská identita nikdy nepřekryla kmenové identity. Neúspěchy SAI, které částečně pramenily z odcizení jejich členů od potřeb indiánů v rezervacích, jsou příkladem toho, jak se počátkem 20. století indiánská společnost fragmentovala na základě nových životních podmínek a

¹⁹⁶ NAGEL 1996: s. 7.

¹⁹⁷ HERTZBERG 1971: s. 16-17.

¹⁹⁸ NAGEL 1996: s. 13.

¹⁹⁹ HERTZBERG 1971: s. 16.

nových historických kontextů. Fragmentace probíhala na několika úrovních. Probíhala dokonce již dříve a to na úrovni před-rezervačních indiánských politických útvarů.

Prvním příkladem fragmentace identity původních obyvatel, kterou sebou přinesl vpád Evropanů, bylo vytvoření nové společenské vrstvy, kterou se stali míšenci. Už první běloši, se kterými se indiáni setkávali, například lovci kožešin, si brali indiánské ženy za manželky a stávali se členy kmene. Děti z těchto míšených manželství byly základem skupiny indiánských obyvatel, kteří byli schopni mnohem lépe prakticky reagovat na změny, které sebou přineslo rezervační období. Jejich rozdílné životní postoje a hodnoty se už v před-rezervačním a raném rezervačním období projevovaly rozdílnými zájmy. Tyto rozdílné zájmy se staly základem fragmentace rezervačních společenství a vnitřních třenic pozdějších politických a kulturních frakcí.²⁰⁰

Důležitou etapou ve vývoji moderních indiánských společenství a indiánské identity bylo období administrativy Johna Colliera. Zákon o reorganizaci indiánů v podstatě „stvořil“ kmeny jako moderní politické jednotky. Proces, během kterého tyto politické entity vznikaly, je hoděn pozorností. Moderní kmeny byly vytvořeny na základě rezervačních uskupení, které bylo přímým výsledkem válek s indiány a smluv. Jak již bylo řečeno, tyto procesy do velké míry ignorovaly dřívější indiánské politické struktury. Zároveň při „reorganizaci“ kmenů působili antropologové a historici jako poradci a záruka uspořádání vycházející z tradic kmenů. Při představě značné omezenosti vědění týkajícího se před-rezervačních struktur a vůbec celá koncepce, kdy antropologové a historici „tvoří“ indiánské kmeny podle poznatků věd, opět poukazuje na paternalismus tehdejší indiánské správy.²⁰¹

Například v rezervaci Pine Ridge pod legislativou IRA v lednu 1936 oficiálně vzniká nové politické těleso s názvem Kmen oglalských Siouxů rezervace Pine Ridge v Jižní Dakotě (*Oglala Sioux Tribe of the Pine Ridge Indian Reservation of South Dakota*; zkráceně *Oglala Sioux Tribe - OST*). Kmen vznikl v den ratifikace ústavy, jejíž autory byli dva pracovníci BIA Fred Daiker a Felix Cohen. Samotný název je důkazem, že výraz Sioux, původně exonymum s pejorativními konotacemi, se nakonec dostal až do oficiálního názvu kmene. Za zmínku stojí také to, že kmenová ústava byla napsána anglicky a od začátku se počítalo s tím, že angličtina bude i úředním jazykem jednání vlády. Ovšem v době kdy mnoho Lakotů zůstávalo monolingvních.²⁰²

Dalším velkým zlomem ve vývoji fragmentace indiánské identity byla druhá světová válka. Indiáni, kteří vstoupili do armády a indiáni, kteří opouštěli rezervace za prací ve válečné výrobě, se poprvé ve větší míře dostávali do kontaktu se světem mimo rezervaci a se světem amerických měst. Válka byla prvním impulzem přesunů indiánů z rezervací do měst. Konfrontace indiánů s městským prostředím přinesla změnu v jejich hodnotách. Začali uznávat vzdělávání ve státních školách jako

²⁰⁰ ROBERTSON 2002: s. 18-19.

²⁰¹ BIOLSI 1992: s. 184.

²⁰² Ibid.: s. 98.

nutnost přežití v moderním světě. Za těmito změnami sála také touha vymanit se z rezervační chudoby a touha po práci a životě ve městech.²⁰³

První vlna urbanizace spolu s federálními relokačními programy 50. let, daly vzniknout městským indiánským komunitám. Tyto komunity se díky anonymnímu způsobu života ve městech vzdalovaly rezervačnímu životu, tamější kultuře a vytvářely novou vrstvu indiánského obyvatelstva. Opět zde díky tlakům vnějšího prostředí docházelo k vytváření nadkmenových identit. Indiáni ve městech se organizovali bez ohledu na kmenové příslušnosti. Kulturní centra vznikala na základě nadkmenových identit a právě městské indiánské komunity hrály významnou roli při vzniku pan-indiánských kulturních prvků, jakým je například moderní Powwow.²⁰⁴ Právě tato skupina byla také klíčová při formování indiánského politického aktivismu druhé poloviny 20. století a při formování hnutí Rudá síla.

Procesy, kterými prošla indiánská identita a indiánská společnost do poloviny 20. století, se dají shrnout do dvou tendencí, které vystihuje Stephen Cornell ve své analýze politických procesů ovlivňujících identitu indiánů. Rozeznává dva procesy v transformaci nad-kmenové a kmenové identity a indiánské společnosti. Jedním z nich je proces „indianizace“, během kterého narůstá nad-kmenové povědomí a vede k následnému vytvoření „amerických indiánů“ jako politicky a kulturně uvědomělé populace. Druhým procesem je „tribalizace“, během kterého se nově vzniklé a nově definované kmeny staly politickými organismy a ústředními prvky indiánské identity.²⁰⁵

4.3. Indiánské etnické obrození druhé poloviny 20. století

Nejvýznamnější etapou ve vývoji indiánské identity se stalo období od začátku 60. let. Pokud se podíváme do údajů ze sčítání obyvatel, je na první pohled patrný výrazný nárůst indiánské populace. Od 60. let údaje ukazují, že indiánská populace narůstala třikrát rychleji než ostatní skupiny v USA. Tento nárůst je tak markantní, že se nedá vysvětlit větší porodností, lepší zdravotní péčí nebo prodloužením průměrné délky života. Joanne Nagel ve svých výzkumy dokládá, že jediným opodstatněným vysvětlením takto výrazného nárůstu indiánské populace, může být pouze nárůst sebeidentifikace indiánů.²⁰⁶

Určování příslušnosti v souvislosti s indiánskou populací je velmi komplexní téma. Z hlediska definice identity jsou indiány lidé, kteří za ně považují a zároveň ti, které širší indiánská společnost za takové přijímá. Jak bylo popsáno v úvodu této kapitoly, indiáni v rámci spojených států mají zvláštní právní postavení, který vyplývá z ústavy a smluv z minulosti. Na základě tohoto právního statutu mají

²⁰³ NAGEL 1996: s. 120.

²⁰⁴ Ibid.: s. 120-121.

²⁰⁵ CORNELL 1988: s. 72.

²⁰⁶ NAGEL 1996: s. 93-94.

indiáni právo na celou řadu zvláštních výhod. Jedná se například o zvláštní systém zdravotnictví, rozdílné podmínky danění, přístup k celé řadě vládních programů a finančních dotací. Z tohoto důvodu byl vyvinut způsob, který bude oficiálně vymezovat příslušnost k indiánské komunitě. Federální správa pro tyto potřeby používá hodnotu procentuálního množství indiánské krve, které se vypočítává podle množství indiánské krve předků jedince.²⁰⁷

Různé programy jsou také přidělovány přímo kmenům. Existuje seznam kritérií, který musí skupina splňovat, aby mohla být oficiálně uznávána jako indiánský kmen a využívat zvláštní práva náležející k tomuto statusu. Dodnes existuje řada skupin, které usilují o oficiální uznání statusu kmene. Skupina musí například dokázat, že její existence jako autonomní jednotky se dá vysledovat až k jejímu prvnímu kontaktu s Evropany, že komunita žije specifickým způsobem života, která je ostatními přijímána jako indiánská, udržela si určitý způsob autority a politický systém, kterým se členové skupiny řídí a že všichni členové mohou dokázat genealogickou příslušnost k dané skupině.²⁰⁸

Určování příslušnosti ke komunitě se v průběhu historie lišilo. Rozdílná kritéria uplatňoval Úřad pro indiánské záležitosti například při aplikaci zákona IRA v roce 1934. Podmínky zákona mohla přijmout jakákoli komunita, žijící na oficiálně uznávaném území rezervace. Současné kmeny, které vznikly na základě IRA, si ve svých konstitucích samy určují, kdo je oficiálně uznávaným příslušníkem kmene. Nejčastějšími kritérii je alespoň čtvrtina indiánské krve a trvalé bydliště na území rezervace.²⁰⁹

Stejně tak jsou rozdílná kritéria uplatňována při sčítání obyvatel. V dotazníku z roku 1980 existovala kategorie rasa, ve které byly nabízeny možnosti bílá, černá, indiánská. V tomto případě se dala zakroužkovat pouze jedna možnost. Dále pak existovala kategorie rodový původ (*ancestry*), kde bylo možné uvést vlastní odpověď. Otázku po přesném počtu indiánů ve spojených státech a kdo je vlastně indián, navíc komplikují analýzy výsledků sčítání. V censu z roku 1980 uvedlo indiánskou rasu pouze přibližně milion dotázaných. Lidí uvádějících indiánský rodový původ (*ancestry*) bylo téměř sedm milionů. Z tohoto počtu bylo navíc pouze jedna třetina až jedna polovina oficiálně registrovaní členové uznávaných kmenů.²¹⁰

Nárůst sebeidentifikace indiánské populace od 60. let, je tak markantní, že autoři mluví o indiánském etnickém obrození.²¹¹ Mezi rysy indiánského etnického obrození kromě nárůstu sebeidentifikace patří celková politická reorganizace především v období politiky sebeurčení. Dále snahy o jazykovou revitalizaci, revitalizace kulturních tradic a náboženství. Indiánské obrození stejně

²⁰⁷ NAGEL 1996: s. 241.

²⁰⁸ Ibid.: s. 242.

²⁰⁹ GLOVER 2005: s. 193.

²¹⁰ NAGEL 1996: s. 83.

²¹¹ Ibid.: s. 5-6.

jako etnické obrození obecně probíhá v širším společenském a politickém kontextu. Na jeho průběh měly výrazný vliv změny na poli federální politiky vůči indiánům a také širší společenské změny, kterými procházela v daném období americká společnost. V tomto ohledu se jedná o oboustranný proces, kdy mezi indiány narůstá pocit hrdosti a sebeuvedomění, a zároveň majoritní společnost se stává více otevřenou, čímž vytváří pro etnické obrození podmínky.²¹²

Indiánské obrození ilustruje také nárůst zájmu ze strany většinové společnosti. Od 60. let narůstá počet oborů indiánských studií na amerických univerzitách, objevují se indiánští intelektuálové, jako například Vine Deloria, publikuje první generace indiánských autorů jako například Scott Momaday. Vznikají první kmenové vysoké školy. První indiánskou vysokou školou se stala Navajo Community College v roce 1969.²¹³

4.4. Aktivismus jako faktor v procesu etnického obrození

Politický aktivismus je v procesu etnického obrození zároveň projevem a zároveň jeho katalyzátorem. Je jedním z faktorů, který vytváří a posiluje nové identity, vytváří nové kulturní prvky to vše na základě re-interpretace historie a tradic. Aktivismus byl jedním z klíčových faktorů indiánského etnického obrození, protože přiměl ostatní indiány přehodnotit jejich vlastní pohled na sebe samé, výrazně posunul hranice identity směrem k nadkmenové indiánské identitě.

Etapu indiánského aktivismu hnutí Rudá síla měla v procesu indiánského aktivismu z hlediska posouvání etnických hranic obzvlášť klíčovou úlohu. Na jedné straně podpořil hrdost indiánů, čímž přímo přispěl k nárůstu sebeidentifikace. Na druhé straně pomohl zviditelnit indiánské problémy a samotné indiány v očích okolního světa, čímž vytvořila potřebné prostředí pro změny.²¹⁴

V procesu indiánského obrození můžeme rozeznávat síly zevnitř, vycházející od samotných aktérů. A síly vycházející zvenčí jako je politika spojených států a tlaky vytvářené majoritní společností. Mezi vnitřní síly patří snaha samotných indiánů revitalizovat vlastní kulturní prvky na základě re-interpretace historie, náboženství a identity. Mezi tyto síly zevnitř lze počítat také aktivismus hnutí Rudá síla, který také pracoval s re-interpretací historie, náboženství a na těchto základech posouval a nově definoval hranice indiánské identity.²¹⁵

V 60. letech existovaly hlavní vrstvy indiánské identity na několika úrovních. Základem indiánské identity jsou kmeny. Kmenové identity se samozřejmě liší regionálně, jazykově i kulturně dodnes. Problém určování příslušnosti kmenů je nastíněn výše. Kmenové identity jsou nejvíce spjaté s rezervačními komunitami. V kontrastu ke kmenovým identitám je nadkmenová, indiánská (či pan-

²¹² NAGEL 1996: s. 6.

²¹³ COBB 2007: s. 7.

²¹⁴ NAGEL 1996: s. 220.

²¹⁵ Ibid.: s. 13.

indiánská) identita. Tato vrstva identity není s kmenovými identitami v rozporu, historicky se vytvořila a nejvíce rozvíjela v městských komunitách. Je nežádoucím výsledkem asimilačního internátního školství a relokačních programů. V rámci rezervací existovaly navíc rozdíly mezi jednotlivými frakcemi, které zjednodušeně můžeme nazývat tradicionalisty a progresivisty. V různých rezervacích budou rozdílné frakce nabývat různých podob a budou složitější na základě specifických kulturně-historických vývojů.

Členové Hnutí Rudá síla pocházeli především z městských indiánských komunit a byli to právě tito městští indiáni vykořenění z rezervačních komunit, kteří svou kampaní dokázali vytvořit podmínky a spustit indiánské etnické obrození. Svou rétoriku stavěli na společné indiánské identitě na základě společné historické zkušenosti s Evropskou invazí a na základě pojetí indiánů jako původních obyvatel amerického kontinentu. Zároveň v počátcích re-interpretovali odkaz indiánských válek a ztotožňovali se s odkazem válečného indiánství. V pohledu hnutí Rudá síla se také odrážela určitá dávka romantizace indiána a historická nostalgie při obracení se k období před příchodem Evropanů.²¹⁶

Svou rétorikou a vyhraněnými způsoby apelovali primárně na vykořeněné indiány ve městech. Další skupinou, kterou dokázala tato rétorika oslovit, byli mladí indiány bez ohledu na to, jestli z města či rezervace. Do AIM se v jejich počátcích hojně přihlašovali mladí rezervační indiáni.²¹⁷ V indiánské identitě se skrývala další vrstva, kterou najdeme v jakékoli společnosti a tím je rovina mezigeneračních rozdílů, které v případě indiánů v 60. letech byly umocněny asimilačními tlaky školství BIA.

V několika momentech však došlo situaci, kdy hnutí Rudá síla dokázalo překlenout jak mezigenerační rozdíly, tak rozdíly městských a rezervačních komunit. Mezi tyto momenty můžeme počítat některé kampaně AIM jako demonstraci v Gordonu, obsazení Wounded Knee a Stezku porušených smluv.²¹⁸ Toto překlenutí může ilustrovat vyjádření jednoho z nejrespektovanějších lakotských svatých mužů a tradičních rezervačních obřadníků Franka Bláznivé vrány na adresu aktivit členů AIM na území rezervace Pine Ridge a obsazení Wounded Knee:

„V té době jsme my indiáni byli tak chudí, tak frustrovaní, a tak svázaní okolnostmi života v rezervaci, že jsme neměli co ztratit. Dokonce i diskutabilní pozornost vyvolaná AIM nám v naší bezvýchodné situaci poskytla tolik potřebný impuls k pozvednutí naší indiánské důstojnosti a sebeúcty. Tradicionalisté neschvalují násilí, proto již

²¹⁶ NAGEL 1996: s. 236.

²¹⁷ Ibid.: s. 171.

²¹⁸ DELORIA 1974: s. 41.

AIM nepodporujeme, ale členům AIM se podařilo dosáhnout cílů, kterých jsem my našimi pacifistickými metodami nikdy nedosáhli.“²¹⁹

Spojení zájmů rezervačních indiánů a městských indiánských radikálů také vyjadřuje vrstvy samotného aktivismu. Na jedné straně bylo hnutí Rudá síla svým nad-kmenovým apelem národním hnutím a vyjadřovalo se k problémům indiánů obecně v rámci Spojených států a vycházelo z jednotného pojetí indiánů jako skupiny federální správou. Na druhé straně posun k zájmům rezervace vyjadřuje přesunutí pozornosti národního aktivistického hnutí k lokálním zájmům a směrem ke kmenovým vrstvám identity.

Hnutí Rudá síla bylo primárně politické hnutí, ale postupem času se objevila potřeba rozšířit hnutí o náboženský rozměr. Hnutí Rudá síla na základě myšlenky nad-kmenového pojetí indiánství přistupovalo i k náboženství. Etapa hnutí Rudá síla byla důležitá v rozšíření pan-indiánského náboženství. Ústřední úlohu v tomto nově interpretovaném náboženském odkazu hrály tradice Lakotů. Hnutí AIM, které se nejvíc přiblížilo náboženskému rozměru, bylo založeno příslušníky kmene Odžibweyů. Přesto se Dennis Banks obrátil k Lakotům, když se vyskytla potřeba rozšířit aktivistický boj o náboženský rozměr. Dennis Banks komentuje:

*„V [Ojibwejské] rezervaci Leech Lake se obřady konaly, ale tehdy byly úzkostlivě drženy v tajnosti – to byl důvod proč jsem se vydal do země Lakotů.“*²²⁰

Členové hnutí AIM se tak v průběhu 70. let účastnili nově obnovených rituálů Tance slunce v lakotských rezervacích a prominentním členem AIM se stal i mladý obřadník Leonard Vraní Pes, potomek generací lakotských svatých mužů.²²¹ Význam lakotské (Siouxské) kultury v širším kontextu pan-indiánských hnutí je komplexní téma. Lakotové se od počátků kontaktů s bělochy „těšili“ zvýšené pozornosti. Tato pozornost byla podpořena válečnými konflikty s náčelníkem Rudým oblakem a především vítězstvím Lakotů a dalších kmenů v bitvě u Little Big Hornu. Tyto události byly později zromantizovány v období estrád a cirkusů Buffalo Billa a v literatuře romantizující období „divokého západu“. Tyto a další okolnosti vedly k pojetí Lakotů (Siouxů) jako prototypálního (stereotypního a zromantizovaného) indiánského kmene.²²² Tyto tendence byly umocněny událostmi kolem AIM a obsazení Wounded Knee a projevují se dodnes častým zobrazováním Lakotů v populární kultuře, literatuře a filmu.

²¹⁹ MAILES 1979: s. 216.

²²⁰ BANKS 2004: s. 102.

²²¹ Ibid.: s. 98.

²²² SMITH; WARRIOR 1996: s. 134.

Proces etnického obrození je vždy formován také silami zvenčí.²²³ V případě indiánského etnického obrození mezi síly působící zvenčí patří federální i lokální politika, právní rámec Spojených států, tlaky vytvářené majoritní společností a v neposlední řadě intelektuální rámec společenských věd.

Federální politika a právo Spojených států vytvářejí nejvýznamnější tlaky na formování indiánské identity. Tyto tlaky jsou na indiány uplatňovány z pozice síly již od počátku vzniku spojených Států. Války, rezervace, asimilace, snaha o reformy, určování příslušnosti k indiánským komunitám na základě množství indiánské krve a kritéria pro oficiální uznávání indiánských kmenů, to jsou nejvýznamnější faktory, které vedly k formování současné podoby kmenové i nad-kmenové identity.

V procesu indiánského obrození politika a právo vytvářely rámce, ve kterém byli aktivisté nuceni vést svůj boj, pokud chtěli uspět. V období hnutí Rudá síla se objevuje poprvé tendence vést boj mimo tento rámce a kritizovat systém jako takový a vést boj nelegální cestou. Tyto způsoby vyvolaly vždy represivní reakci ze strany systému a jeho úspěchem může být pouze rozšíření obzorů radikálním pojetím a působením na umírněnější proudy aktivismu, které ve vytvořeném prostředí legálními prostředky dosáhnou dílčích úspěchů ale opět jen v rámci systému.²²⁴

Tlaky vytvářené majoritní společností lze vnímat jako prostředí, které poskytuje prostor pro fungování aktivismu. Hnutí Rudá síla se poprvé ve velké míře obracela se zviditelňováním indiánských problémů právě k majoritní společnosti. V kontextu 60. let, se americká společnost výrazně otvírala těmto tématům a vytvářela tak nezbytný prostor pro úspěchy aktivismu.²²⁵

V neposlední řadě působí na etnické obrození jako vnější tlak intelektuální rámec společenských věd, v případě indiánů zejména antropologie a historie. Příklady přímého zapojení společenských vědců do přetváření hranic indiánské identity nebo přímo do indiánského etnického obrození jsou například iniciativa Fayette A. McKenzieho při vzniku Společnosti amerických indiánů, nebo pro vývoj samotného hnutí Rudá síla aktivity Sola Taxe a akční antropologie Chicagské univerzity. Nepřímým zapojením společenských věd do procesu formování indiánské identity je vytváření intelektuálního rámce pro aplikaci politiky vůči indiánům. Definice pro oficiální uznávání kmenů, pro určování množství indiánské krve či kritéria pro sčítání obyvatel jsou jedněmi z mnoha příkladů, kdy je politika a právo stavěno na interpretaci intelektuálních rámců společenských věd.²²⁶

Rozdělení sil působících na indiánské etnické obrození na vnější a vnitřní je samozřejmě pouze zjednodušený analytický model, který by vyžadoval podrobnější komentáře a analýzy. Vnější a

²²³ NAGEL 1996: s. 115.

²²⁴ Ibid.: s. 61.

²²⁵ Ibid.: s. 62.

²²⁶ Ibid.: s. 70-71.

vnitřní síly jsou spolu navzájem v interakci a nejedná se o dvě izolované jednotky. Pro hlubší pochopení procesů formujících indiánské etnické obrození a posouvání indiánských etnických hranic by z mého pohledu bylo klíčové analyzovat právě vzájemnou interakci těchto procesů.

Při bližším pohledu se ukazuje, že při vzájemném působení jsou vnější síly mnohem dominantnější než síly vnitřní. Vliv vnitřních sil v podobě aktivismu na vnější síly v podobě politického a právního systému je pouze dílčí. To znamená, že se aktivismu podařilo obrátit směřování politiky směrem k prospěchu indiánů v podobě vybojované politiky sebeurčení. Do jisté míry se podařilo i ovlivnit veřejné mínění majoritní společnosti. Avšak politika, právo a intelektuální rámec společenských věd vytváří ve Spojených státech neproniknutelnou hegemonii, která se nepodařila aktivismu nabourat. Naopak působila na aktivismus tak, že aktivisté byli nuceni přijmout rétoriku a způsob boje, který určuje systémová hegemonie Spojených států.²²⁷

Indiánský aktivismus je tak veden způsobem, který vychází z hegemonie pojmů politiky, práva a společenských věd. Indiáni tak používají pojmosloví sociálních věd, formují se podle modelů, které vynalezli antropologové a politici a to vše navíc v rámci anglického jazyka. Samotná motivace hnutí Rudá síla a jeho romantizace indiánské historie, která je vynálezem evropských myslitelů. Aktivismus je tak veden způsobem, který reprodukuje kategorie systému, který má za cíl kritizovat.

²²⁷ NAGEL 1996: s. 66.

5. ZÁVĚR

Hnutí Rudá síla zanechalo ve vývoji indiánského politického aktivismu nesmazatelnou stopu. Během dvou dekád dokázali mladí indiánští radikálové od základů převrátit dosavadní podobu indiánského aktivismu. Svou rétorikou upoutali pozornost způsobem, jakým se to nepodařilo žádné indiánské organizaci předchozích let. Organizace jako Národní rada indiánské mládeže a Hnutí amerických indiánů začaly vyvolávat do světa do té doby přehlížené a nediskutované problémy kterými indiáni trpěli. Témata jako cílená asimilace, kulturní rozklad, rozkrádání indiánské půdy, paternalismus správy indiánských záležitostí, nedodržování federálních závazků, chudoba indiánských rezervací, útlak, nenávist a přehlížení. Navíc tato témata vyvolávali do světa způsobem, na který veřejnost slyšela, čímž se vytvářel prostor, ve kterém byly donuceny poslouchat i oficiální struktury.

Reakcí oficiálních struktur na kampaně hnutí Rudá síla byl historický posun v politice vůči indiánům v 70. letech 20. století v podobě politiky sebeurčení. Avšak z hlediska boje hnutí Rudá síla byl tento úspěch pouze zdánlivý. Hnutí Rudá síla nepředkládalo žádnou jednotnou promyšlenou koncepci alternativy. Aktivisté kritizovali samotné post-koloniální struktury, ve kterých je správa indiánských záležitostí svázána. Z tohoto úhlu pohledu je jakákoli změna v rámci toho samého systému pouze iluzorní změnou.

Hnutí Rudá síla za sebou však zanechalo víc než jen politické změny ať již reálné nebo zdánlivé. Na poli identity dokázalo přehodnotit dosavadní smýšlení indiánů o sobě samých. Stalo se impulzem pro povzbuzení do té doby přehlížených a marginalizovaných indiánů na cestě k etnickému obrození. Dokázalo probudit v indiánech ztracenou hrdost a nastartovalo širší indiánské etnické obrození.

Na jedné straně tak můžeme hnutí Rudá síla vnímat jako mobilizaci indiánů a znovuoživení indiánského etnického povědomí a na druhou stranu ho můžeme vnímat jako hnutí snažící se nabourat systém post-koloniálních struktur federální správy indiánských záležitostí ve Spojených státech. V prvním případě byla kampaň hnutí úspěšná, v druhém nikoli. Protože dokud budou aktivisté nuceni svůj boj vést na platformě oficiálních struktur, nikdy se nedočkají reálných změn. O to zákeřněji působí dílčí změny, které jsou prezentovány jako pokrokové, avšak stále svázané starými strukturami.

Určitou alternativu můžeme hledat v indiánských politických hnutích Latinské Ameriky, kde se daří měnit struktury od základů. Prostřednictvím zavádění domorodých jazyků na oficiálních úrovních, prosazování práv domorodých obyvatel v ústavách států a skutečnou samosprávou se daří

nabourávat hegemonii pojmů a systém jako takový, který se indiánům v USA nepodařilo dodnes narušit.

6. POUŽITÁ LITERATURA

BANKS, Dennis. *Ojibwa Warrior – Dennis Banks and the Rise of the American Indian Movement*. Norman: University of Oklahoma Press, 2004. 352 s. ISBN 080613691X.

BIOLSI, Thomas. *Organizing the Lakota: The Political Economy of the New Deal on the Pine Ridge and Rosebud Reservations*. Tuscon and London: University of Arizona Press, 1992. 244 s. ISBN 0816511276.

COBB, Daniel. *Beyond the Red Power – American Indian Politics and Activism since 1900*. Santa Fe: School for Advanced Research, 2007. 368 s. ISBN 1930618867.

CORNELL, Stephen. *The Return of the Native: American Indian Political Reemergence*. New York: Oxford University Press, 1988. 288 s. ISBN 0195065751.

DELORIA, Vine. *Activism, 1950-1980*. In: Handbook of the North American Indian by William STURTEVANT (general editor), vol. 2, (volume editor Garrick A. BAILEY), pp. 38-54, Washington: Smithsonian Institut, 2008. ISBN 9780160803888

DELORIA, Vine. Jr. *Custer Died for Your Sins: An Indian Manifesto*. New York: Macmillan, 1969. 278 s. ISBN 0806121297.

DELORIA, Vine, Jr. *Behind the Trail of Broken Treaties: An Indian Declaration of Independence*. New York: Delacorte, 1974. 295 s. ISBN 0292707541.

DELORIA, Vine. *God Is Red: Native View of Religion*. New York: Grosset and Dunlap, 1973. 344 s. ISBN 1555914985.

DEMALLIE, Raymond. J. *Teton*. In: Handbook of the North American Indian by William STURTEVANT (general editor), vol. 13, part 2 (volume editor Raymond J. DEMALLIE), pp. 794-820, Washington: Smithsonian Institute, 2001. 1392 s. ISBN 0874741939.

GLOVER, John. *Tribal Sovereigns of South Dakota: A description of Contemporary Sioux Governments*. Rapid City: Chiesman Foundation For Democracy, 2005. 257 s. ISBN 0971857237.

HASSRICK, Royal. *The Sioux: Life and Customs of a Warrior Society*. Norman: University of Oklahoma Press, 1964. 374 s. ISBN 0806121408.

HERTZBERG, Hazel. *The Search for an American Indian Identity: Modern Pan-Indian Movements*. Syracuse, New York: Syracuse University Press, 1971. 362 s. ISBN 0815600763.

HERTZBERG-WHITMAN, Hazel. *Indian Rights Movement 1887-1973*. In: Handbook of the North American Indian by William STURTEVANT (general editor), vol. 4, (volume editor Wilcomb E. WASHBURN), pp. 305-323, Washington: Smithsonian Institut, 1988. 852 s. ISBN 0160045835.

CHRISTAFFERSON, Dennis. *Sioux 1930–2000*. In: Handbook of the North American Indian by William STURTEVANT (general editor), vol. 13, part 2 (volume editor Raymond J. DeMALLIE), pp. 821-839, Washington: Smithsonian Institut, 2001. ISBN 0160504007. 1392 s. ISBN 0874741939.

CHURCHILL, Ward. *Agents of Repression – The FBI's Secret Wars Against the Black Panther Party and the American Indian Movement*. Boston: South End Press, 1988. 509 s. ISBN 0896082946.

JOSEPHY, Alvin Jr, (Ed). *Red Power: The American Indians' Fight for Freedom*. New York: American Heritage Press, 1971. 259 s. ISBN 0803276117.

KAŠPAR, Oldřich. *Dějiny Mexika*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. 389 s. ISBN 8071062693.

KELLY, Lawrence C. *United States Indian Policies, 1900-1980*. In: Handbook of the North American Indian by William STURTEVANT (general editor), vol. 4, (volume editor Wilcomb E. WASHBURN), pp. 66-80, Washington: Smithsonian Institut, 1988. 852 s. ISBN 0160045835.

MATTHIESSEN, Peter. *In The Spirit Of Crazy Horse*. New York: Viking Penguin, 1991. 688 s. ISBN 0140144560.

MEANS, Russell. *Where White Men Fear to Tread*. New York: St Martins Press, 1995. 592 s. ISBN 0312147619.

MOONEY, James. *The Ghost-Dance Religion and the Sioux Outbreak of 1890*. Chicago and London: The University of Chicago Press, 1965. 544 s. ISBN 0486267598.

NAGEL, Joane. *American Indian Ethnic Renewal – Red Power and the Resurgence of Identity and Culture*. New York: Oxford University Press, 1996. 320 s. ISBN 0195120639.

OLSON, James; WILSON, Raymond. *Native Americans in the Twentieth Century*. Urbana and Chicago: University of Illinois Press, 1986. 264 s. ISBN 0252012852.

PRUCHA, Francis. *The Great Father: The United States Government and the American Indians*. Lincoln/London: University of Nebraska Press, 1986. 426 s. ISBN 0803287127.

REINHARDT, Akim. *Ruling Pine Ridge: Oglala Lakota Politics from the IRA to Wounded Knee*. Lubbock: Texas Tech University Press, 2007. 274 s. ISBN 0896726010.

ROBERTSON, Paul. *The Power of the Land: Identity, Ethnicity, and Class Among the Oglala Lakota*. New York & London: Routledge, 2002. 281 s. ISBN 0815335911.

ROOS, P.D.; SMITH, D.H.; LANGLEY, S.; McDONALD, J. *The Impact of the American Indian Movement on the Pine Ridge Reservation*. In: Phylon, Vol. 41, No 1, Clark Atlanta University, (1st Qrt., 1980).

SHREVE, Bradley Glenn. *Red Power Rising: The National Indian Youth Council and the Origins of Intertribal Activism*. Ph.D. diss., University of New Mexico, 2007.

SMITH, Paul Chaat, WARRIOR, Robert Allen. *Like a Hurricane – The Indian Movement from Alcatraz to Wounded Knee*. New York: The New Press, 1996. 384 s. ISBN 1565844025.

Staff of the Subcommittee to Investigate the Administration of the Internal Security Act and other Internal Security Laws of the Committee on the Judiciary, 94th Cong., *Report on Revolutionary Activities Within the United States – The American Indian Movement*, (Comm. Print 1976).

TRIMBACH, Joseph. *American Indian Mafia – An FBI Agent's True Story About Wounded Knee, Leonard Peltier, and the American Indian Movement (AIM)*. Denver: Outskirts Press, 2008. 652 s. ISBN 0979585503.

INTERNET

US Constitution Online: <http://www.usconstitution.net/const.htm> [staženo 10. 12. 2010]

American Indian Cultural Support: <http://www.aics.org/> [staženo 10. 12. 2010]

7. OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

Zdroj: <http://www.aics.org/>

Zdroj: <http://www.aics.org/>

Obsazení ostrova Alcatraz
Zdroj: SMITH; WARRIOR 1996.

Demonstrace AIM v Custeru, v Jižní Dakotě 1973

Zdroj: BANKS 2004

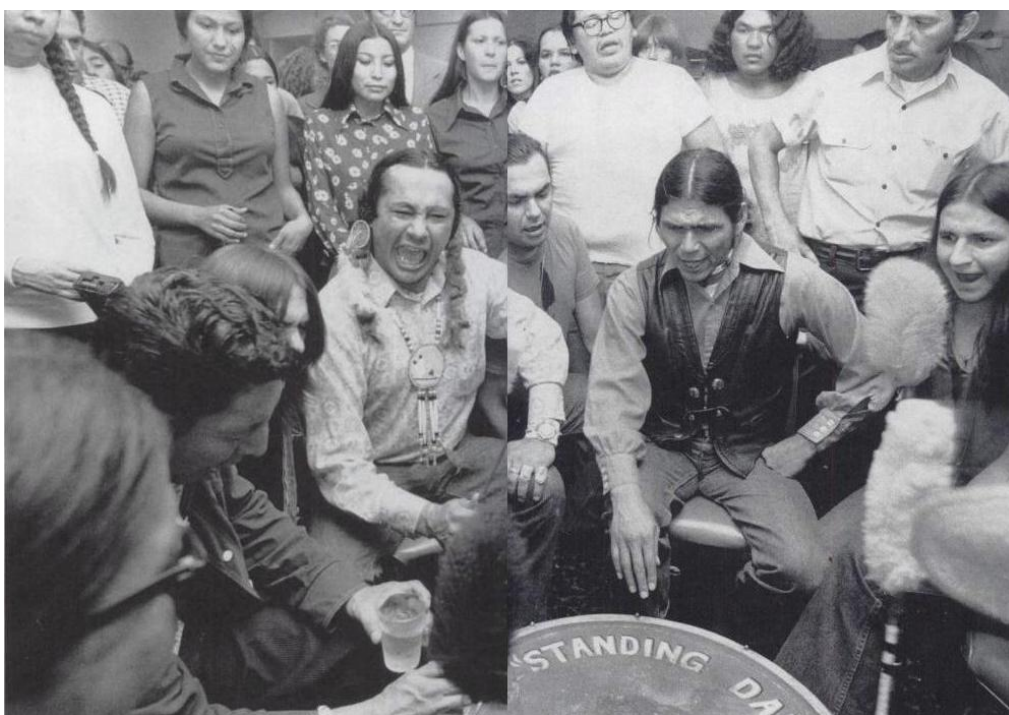
Obsazení budovy BIA při Stezce porušených smluv

Zdroj: SMITH; WARRIOR 1996

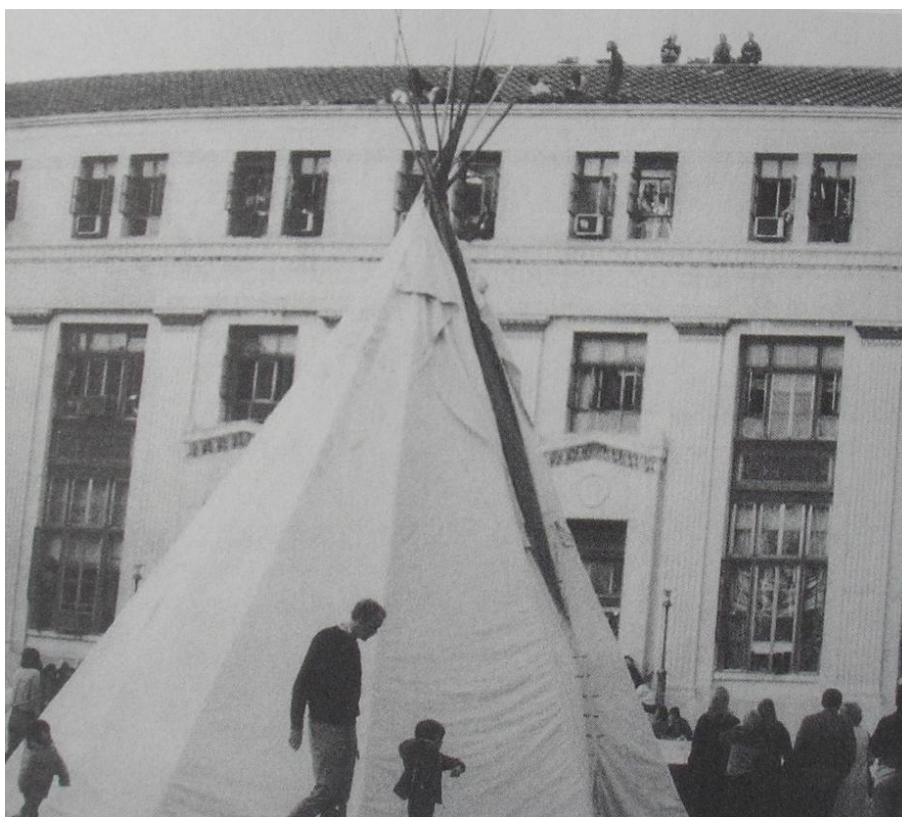
Obsazení Wounded Knee, rezervace Pine Ridge 1973

Zdroj: SMITH; WARRIOR 1996

Russell Means a Dennis Banks při obsazení Wounded Knee

Zdroj: BANKS 2004.

Obsazení budovy BIA při stezce porušených smluv

Zdroj: SMITH; WARRIOR 1996